

Информация
от Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ)
за изготвяне на Аграрен доклад 2022 г.
Съдържание

ПЪРВА ЧАСТ (МАТЕРИАЛИ ЗА РАЗДЕЛ А НА ДОКЛАДА)

- I. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ
КЪМ ЖИВОТНИТЕ**
- II. КОНТРОЛ НА ХРАНИТЕ**
- III. ОФИЦИАЛЕН КОНТРОЛ НА ФУРАЖИТЕ И
СТРАНИЧНИТЕ ЖИВОТИНСКИ ПРОДУКТИ**
- IV. ДЕЙНОСТИ ПО ВЕРИФИКАЦИЯ НА ОФИЦИАЛНИЯ
КОНТРОЛ**
- V. ДЕЙНОСТИ ПО РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА И КОНТРОЛ НА
КАЧЕСТВОТО НА ПРЕСНИ ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ**
- VI. КОНТРОЛ НА ПРОДУКТИ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА И ТОРОВЕ**
- VII. КОНТРОЛ НА ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКИ ПРОДУКТИ И
ИНВИТРОДИАГНОСТИЧНИ ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКИ
СРЕДСТВА**
- VIII. ДЕЙНОСТ НА ГРАНИЧЕН КОНТРОЛ**
- IX. ДЕЙНОСТ НА ЛАБОРАТОРЕН КОНТРОЛ**
- X. ЕВРОПЕЙСКА КООРДИНАЦИЯ, МЕЖДУНАРОДНО
СЪТРУДНИЧЕСТВО И ПРОЕКТИ**
- XI. ДЕЙНОСТ НА ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ И
ИНФОРМАЦИОННА СИГУРНОСТ**
- XII. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА
"БЕЗОПАСНОСТ ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА"**

**ВТОРА ЧАСТ (МАТЕРИАЛИ ЗА РАЗДЕЛ Б НА ДОКЛАДА)
ПРИОРИТЕТИ, ЦЕЛИ И МЕРКИ НА АГРАРНАТА ПОЛИТИКА ЗА 2023 г.**

- I. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ
КЪМ ЖИВОТНИТЕ**
- II. КОНТРОЛ НА ХРАНИТЕ**
- III. КОНТРОЛ НА ФУРАЖИТЕ И СТРАНИЧНИТЕ ЖИВОТИНСКИ
ПРОДУКТИ**
- IV. РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА И КОНТРОЛ НА КАЧЕСТВОТО
НА ПРЕСНИ ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ**
- V. ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ И ИНФОРМАЦИОННА
СИГУРНОСТ**
- VI. ЛАБОРАТОРЕН КОНТРОЛ**

ПЪРВА ЧАСТ

I. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ (ЗХОЖ)

ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ НА ЖИВОТНИТЕ

Приоритетни задачи на БАБХ в тази област са:

- опазване здравето на животните в страната;
- опазване здравето на селскостопанските животни от възникване на опасни вирусни и бактериални инфекции, свързани с големи икономически загуби;
- осигуряване на добив на отговарящо на изискванията сурово краве мляко, съгласно европейското законодателство;
- безпроблемно движение на животни, продукти и суровини добити от тях между държавите членки и износ за трети страни;
- предпазването на населението от възникване на зоонози (болести, предавани от животните на човека).

За постигане на тези приоритети през 2022 г. се прилагаше схема за подпомагане на земеделските стопани при изпълнение на мерките, посочени в Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в Република България за периода 2022 – 2024 г.

През 2022 г. са изпълнени задължителните мероприятия, заложили по изпълнение на Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в Република България за периода 2022 – 2024 г.

Дейността на БАБХ е насочена към намаляване на риска от появата и разпространението на остри и екзотични заразни болести по животните, имайки предвид географското разположение на страната ни. За тази цел се изпълняват национални програми за надзор на болестите, а именно:

- Програма за надзор на инфлуенца при домашните и дивите птици;
- Програма за контрол и ерадикация на болестта бяс;
- Програма за надзор на болестта син език при преживните животни;
- Програма за надзор и ерадикация на класическа чума по свинете;
- Програма за контрол на салмонелоза при кокошките-носачки, бройлери, развъдни стада и пуйки;
- Програма за надзор на трансмисивните спонгиформни енцефалопатии (ТСЕ);
- Програма за предпазни мерки срещу някой транс-гранични заболявания по животните, в която влизат заразен нодуларен дерматит по едрите преживни животни, шап по чифтокопитните животни, чума по дребните преживни животни и шарка по овцете и козите.

Всички посочени по-горе програми се съфинансират от Европейската комисия.

На територията на страната през годината са констатирани следните по-важни заболявания, включени в листа с приоритетни заболявания описани в Регламент 2016/429 за здравеопазване на животните на Европейската комисия: високопатогенна инфлуенца (23 огнища, в т. ч.: 3 броя в област Бургас (две от тях са при диви птици), 2 броя в област Добрич, 2 броя в област Севлиево, 3 броя в област Хасково, 10 броя в област Плевен (едно от тях е при дива птица), 2 броя в обл. Пловдив и един брой в обл. Стара Загора.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Съгласно изискванията на Регламенти 2020/687 и 2016/429 на ЕС и Плана за спешни мерки при борба с инфлуенца по птиците, БАБХ е предприела незабавно мерки за унищожаването на всички заразени и контактни птици в огнищата.

През 2022 г. са регистрирани пет огнища на туберкулоза по говедата. Два броя са в обл. Пазарджик – с. Овчеполци и гр. Стрелча, два броя в обл. Стара Загора – с. Васил Левски и с. Богомилово, както и в обл. Разград – с. Кривица.

През 2022 г. са регистрирани два броя огнища на бруцелоза по говедата, но парадни липса на лабораторна обезпеченост, не можа да се определи агента причинител – *V. abortus* или *V. melitensis*. И двете огнища са в обл. Кърджали – с. Растник и с. Крайново в края на годината.

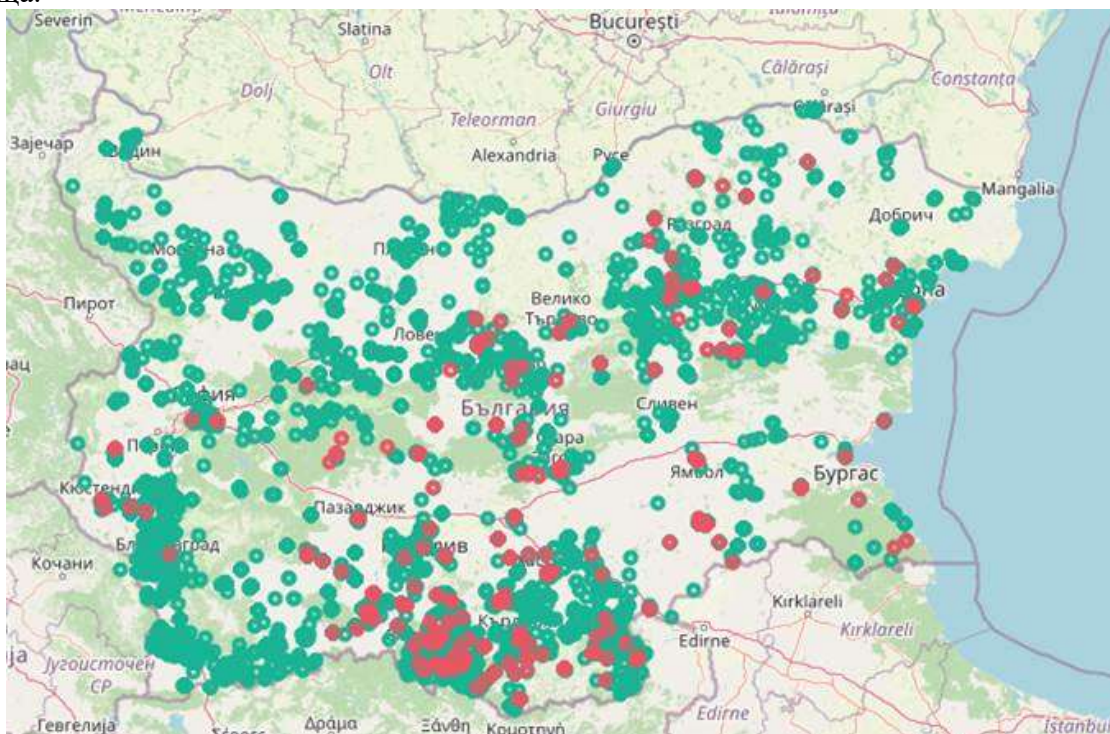
През 2022 г. е регистрирано едно огнище на бруцелоза по дребните преживни животни, но парадни липса на лабораторна обезпеченост, не може да се определи агента причинител – *V. abortus* или *V. melitensis*. Огнището е в обл. Благоевград – с. Нова Ловча.

През 2022 г. са регистрирани две огнища по отношение на инфекциозната анемия по конете. Огнищата са в обл. Велико Търново – с. Дечковци и в обл. Сливен - с. Твърдица.

През 2022 г. са констатирани 6 броя проби с положителен резултат за наличие на имунен отговор за западно нилска треска.

През 2022 г. са констатирани 9 броя мозъчни проби от кози с положителен резултат за наличие приона причиняващ заболяването скрейпи. Всичките установени резултати са за класическата изява на болестта. Няма положителни случаи при едри преживни животни.

По отношение на Африканска чума по свинете при домашни прасета (2 огнища, като са засегнати 7 броя животни), Африканска чума по свинете при диви прасета - 203 броя огнища.

На картата са показани положителните в червено и отрицателните проби в зелено от диви свине.

Във връзка с усложнената епизоотична обстановка по отношение на заболяването Африканска чума по свинете в Европа и констатираните огнища през 2022 г. в България, са предприети следните мерки, съобразно Регламент 2016/429 на ЕС, Стратегия на ЕС за контрол на АЧС - SANTE/7113/2015 – Rev 10:

- Програма за надзор;

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

☐ Ниво 3, TPL-RED

☐ Ниво 2, TPL-AMBER

☐ Ниво 1, TPL-GREEN

☐ Ниво 0, TPL-WHITE

- Контрол на движението на хора, животни, продукти, включително и личен багаж от страни, в които има АЧС;
- Конфискуване на месни продукти, тестване и унищожаване;
- Дезинфекция на транспортни средства, идващи от страни, в които има АЧС;
- Унищожаване на отпадъци от транспортни средства от страни, в които има АЧС;
- Проверки за биосигурност в свинеждни обекти;
- Разработване на индивидуални контингенс планове за свинеждни стопанства;
- Регулярни срещи със сектора, ИАГ, ловни организации;
- Обучения по биосигурност за сектора и за ловци;
- Намаляване на стопанства тип „задан двор“ около индустриални ферми;
- Забрана за изхранване с прясна трева и специални мерки по отношение на фуражите;
- Разработване на мобилно приложение за проби за трихинела и АЧС;
- Забрана за движение на диви свине от други държави членки на ЕС и за внос от трети страни;
- Обучения на ловци за АЧС, вземане на проби, биосигурност, включително и разработване на материали;
- Конструирание на специални ями за трупове и странични животински продукти за всяко ловно стопанство;
- Ограда по границата с Румъния;
- Задължение да се докладва всяко открито мъртво или показващо нетипично поведение диво прасе до ОДБХ;
- Специален режим, ограничения на лова в рестриктираните територии;
- Информационни кампании;
- Координация между институциите с цел намаляване рисковете за разпространение при транспорт и туризъм;
- Допълнителни национални изисквания като уведомление преди движение и получено разрешение от приемащото ОДБХ (валидно за обекти и от част I, и от част II Регламент за изпълнение на Комисията (ЕС) 2021/605); Биосигурност, контингенс планове, вкл. и при транспортиране (валидно за обекти и от част I, и от част II); лабораторно изследване за установяване на патогена на АЧС и при движение от обекти от част I до области в южна България (кланичен преглед в рамките на 24 часа преди движение – от регистриран ветеринарен лекар).

Предвид констатираните огнища от син език през 2014 г. и заразен нодуларен дерматит през 2016 г., с цел предпазване на животните, възприемчиви към тези болести и опазване на животновъдството в страната, през 2022 г. е продължило извършване на ваксинация срещу син език, серотип 4 и срещу заразен нодуларен дерматит.

През 2022 г. за четвърта поредна година се изпълняваше програмата за контрол на корона вирус при норки. При изследваните на 5000 броя проби не беше установено наличие на циркулиращ вирус.

ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ЖИВОТНИТЕ И ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКА ДЕЙНОСТ

1. Отчет и анализ на дейността по контрола на идентификация на животните и ветеринарната дейност за 2022 г.

1.1. Задачите на БАБХ в тази сфера са следните:

- ✓ Идентификация и регистрация на селскостопанските животни (едри, дребни преживни, свине, еднокопитни животни), пчелни семейства, домашни любимци;
- ✓ Регистрация на животновъдните обекти, съгласно действащото европейско и национално законодателство;

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- ✓ Осигуряване на своевременно въвеждане на коректни данни в регистрите на Интегрирана информационна система на Българската агенция по безопасност на храните – ВетИС (ИИС на БАБХ – ВетИС), във връзка с изпълнението на Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите в България;
- ✓ Предоставяне на актуална и коректна информация, поддържана в регистрите на ИИС и въвеждане на информацията в допълнително разработения модул към Интегрираната система за администрация и контрол (ИСАК), поддържана от Държавен Фонд „Земеделие” – Разплащателна Агенция;

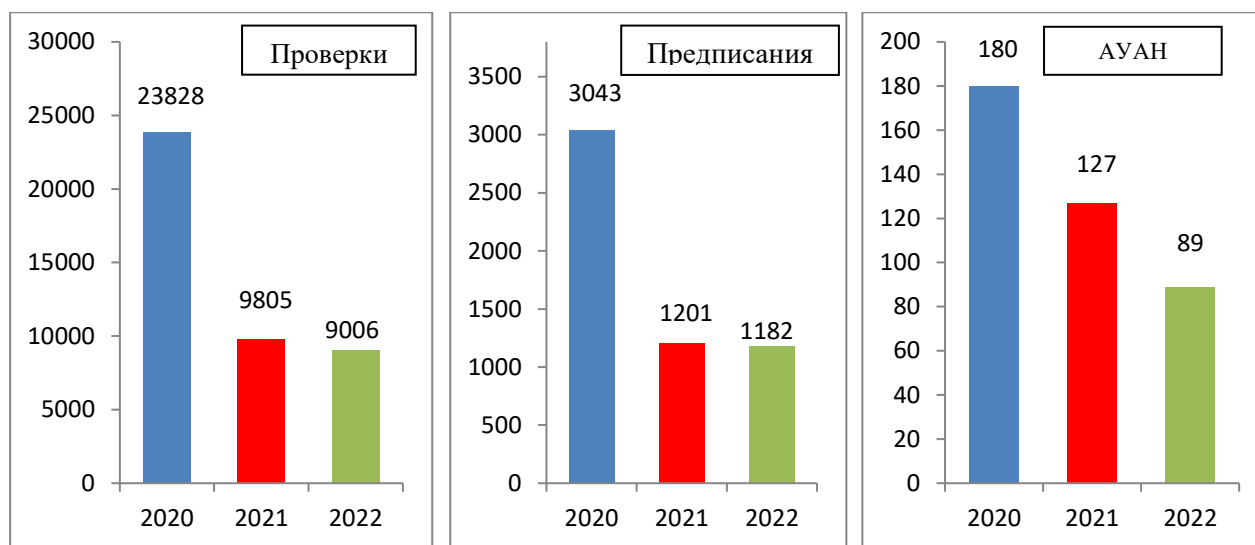
1.2. За постигането на така поставените задачи през 2022 г. продължи работата по развитие на съществуващите и добавяне на нови функционалности в ИИС на БАБХ – ВетИС за целите на официалния контрол, както и във връзка с подобряване на работата на потребителите на системата.

По отношение влезият в сила *Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/520 на Комисията от 24 март 2021 година за определяне на правила за прилагането на Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на проследимостта на някои отглеждани сухоземни животни*, свързан с идентификацията на едрите преживни животни, дребните преживни животни и свинете и с изтичането на срока по чл. 20 от Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/520 (21.04.2022 г.) редица производители/търговци на средства за официална идентификация подадоха наново заявление за подобрение на официални идентификатори.

От 07.02.2022 г. влезе в сила и започна приложението на *Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/160 на Комисията от 4 февруари 2022 година за определяне на еднаква минимална честота на някои видове официален контрол, извършван с цел проверка на съответствието с ветеринарно-здравните изисквания на Съюза съгласно Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета, и за отмяна на регламенти (ЕО) № 1082/2003 и (ЕО) № 1505/2006*. В него са посочени изискванията за минимална честота на проверка, в т.ч. и на животновъдните обекти, който за говеда овце и кози са най-малко 3 % от обектите в страната, в които се отглеждат тези животни.

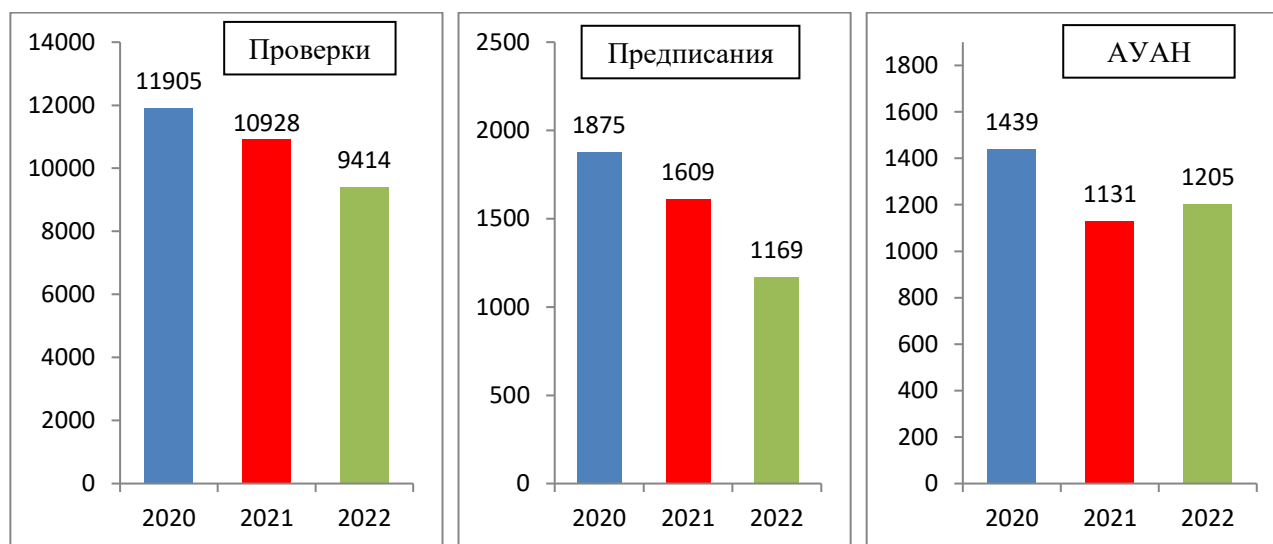
За календарната 2022 г. от служители на Българската агенция по безопасност на храните са извършени проверки, относно регистрацията на животновъдните обекти, идентификация на животните, дейността на регистрираните ветеринарни лекари (РВЛ) по изпълнение на националната профилактична програма и ветеринарните лечебни заведения (ВЛЗ), при което са издадени предписания и наложени Актове за установени административни нарушения (АУАН). Извършените проверки са посочени в табличен вид заедно с проверките извършени от предходни години, за сравнение.

Таблица 1: Регистрация на животновъдни обекти за 2020, 2021 и 2022 г.

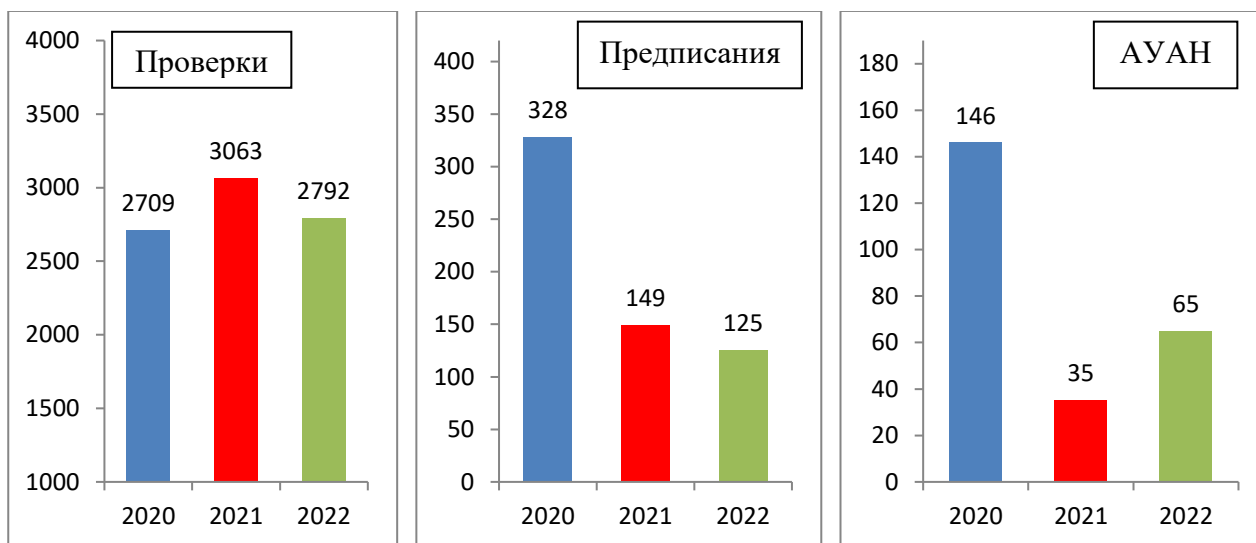
Източник: ОДБХ

Таблица 2: Идентификация на животните за 2020, 2021 и 2022 г.

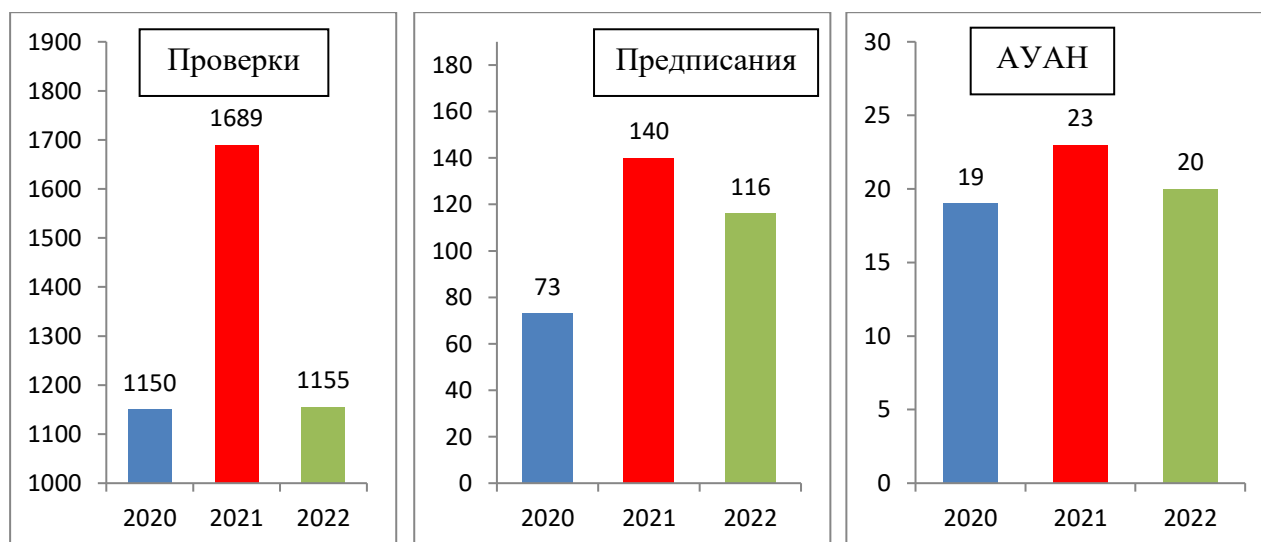
Източник: ОДБХ

Таблица 3: Контрол на дейност на РВЛ, в това число и при изпълнение на Националната профилактична програма за 2020, 2021 и 2022 г.

Източник: ОДБХ

Таблица 4: Проверки на ВЛЗ за 2020, 2021 и 2022 г.

Източник: ОДБХ

1.2.1. Регистрация на животновъдните обекти:

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
 ☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

В сферата на регистрацията на животновъдните обекти, служители по „Здравеопазване на животните“ (ЗЖ) са извършили общо **9006** проверки. Най-голямото натоварване в тази сфера е на територията на Областна дирекция по безопасност на храните – Кърджали (ОДБХ – Кърджали) – 1308, а най-малко в ОДБХ – Разград – 49. При упражненият контрол от страна ОДБХ през годината, за регистрацията на животновъдни обекти, са издадени общо 1182 броя предписания и са връчени общо 89 броя Актове за установяване на административно нарушение (АУАН). Освен това в последствие са издадени общо 46 броя наказателни постановления, от които 35 са влезели в сила.

При сравняване на резултатите от предходните години в **Таблица 1** е видно значително намаляване на проверките в тази сфера, 23828 за 2020 г. спрямо 9085 за 2021 г. и 9006 за 2022 г. Разликата се изразява основно с факта, че през 2020 г. бе променено законодателството с цел значително облекчаване на стопаните за регистрацията на животновъдни обекти от типа „лични стопанства“. Видно от данните за проверките за 2022 г. е, че същите показват относително постоянен брой в сравнение с 2021 г.

Подобна тенденцията се установява и при издадените предписания, респективно връчените АУАН.

1.2.2. Идентификация на животните:

Служителите упражняващи контрол върху идентификацията на животните през 2022 г. са извършили общо **9414** проверки в тази сфера, като най-голям е броят проверки на територията на ОДБХ – Плевен – 1125 броя, а най-малък при ОДБХ – Сливен – 61 броя. При контрол от страна на ОДБХ, в тази сфера, през годината са издадени общо 1169 броя предписания и са връчени 1205 броя АУАН. Издадени са и 642 броя наказателни постановления, като 557 от тях са влезли в сила.

От **Таблица 2** е видно, че през 2022 г. в сравнение с 2021 г. и 2020 г. има понижаване на стойностите, но показателя се запазва относително стабилен.

През 2022 г. броят на предписанията намалява в сравнение с 2021 г., но за сметка на това връчените АУАН показват повишение.

1.2.3. Контрол на дейността на РВЛ в това число и при изпълнение на националната профилактична програма:

В сферата на дейността на РВЛ са извършени **2792** проверки. С най-голям интензитет са те при ОДБХ – Пловдив – 253, а най-нисък в ОДБХ – София град – 5. Общо са издадени 125 броя предписания и са връчени 65 АУАН. Освен това са издадени 29 броя Наказателни постановления, като 23 броя от тях са влезли в сила.

При сравняване на резултатите за 2020, 2021 и 2022 г. е видно, че показателя запазва относително стабилни стойности, съответно 2709, 3063 и 2792. Предписанията показват тенденция на намаляване. Връчените АУАН обаче показват обратна тенденция на повишаване в сравнение с предходната 2021 г.

1.2.4. Контрол на дейността на ВЛЗ:

През 2021 г. служители на ОДБХ са извършили общо **1155** броя проверки на ВЛЗ. При контрол от тяхна страна са издадени 116 броя предписания, и са връчени 20 броя АУАН. Издадени са 10 броя наказателни постановления, като 8 от тях са влезли в сила.

В **Таблица 4** са посочени стойностите, през последните три години, за сравнение. Броя проверки на ВЛЗ през годините показва повишаване 1150, 1689 и 1155. Издаването на предписания показва тенденция на намаляване в сравнение с 2021 г., но показателя показва относителна стабилност, сравнено с 2020 г. Връчените АУАН показват стабилна стойност през годините.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

През 2022 г. служителите от ОДБХ извършващи контрола по идентификация на животните, регистрацията на животновъдните обекти и други ветеринарномедицински дейности са извършили общо 22376 броя проверки в тези сфери.

При контрола са издадени общо 2592 броя предписания и са връчени 1379 броя АУАН. Издадени са и общо 727 броя наказателни постановления, като 623 от тях са влезли в сила.

От представените данни е видно, че служителите от ОДБХ извършващи контрол в посочените по-горе сфери ангажират своята дейност най-вече в сферата на идентификацията на животните и регистрацията на животновъдните обекти, без разбира се да се пренебрегва контрола в останалите сфери.

2. Очаквани данни за текущата 2023 г.

През календарната 2023 г. контролът, свързан с идентификацията и регистрацията на животните и на ветеринарномедицинската дейност ще продължи да следва основните заложените оперативни цели:

- ✓ Осигуряване на навременната идентификация и регистрация на животните, както и регистрация на животновъдните обекти съобразно ЗВД, които допринасят в голяма степен за осигуряване на защита на здравето на хората и животните, както и за защита от измами;

- ✓ Осигуряване на навременно въвеждане на коректни данни в регистрите на ИИС на БАБХ – ВетИС, относно идентификацията и регистрацията на животните, както и на данните свързани с изпълнението на Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите в България (НППНКЛБЖЗ);

- ✓ Отчитане на извършените дейности от РВЛ по НППНКЛБЖЗ;

- ✓ Дейности по обслужване на животновъди;

- ✓ Развитие на Интегрираната информационна система на БАБХ – ВетИС;

Изпълнението на тези цели ще се постигне чрез:

- ✓ Извършване на проверки за съответствие с изискванията на законодателството, свързано с идентификацията и регистрацията на животните, дейността на ветеринарномедицинските специалисти, включително във ветеринарномедицинските заведения, на база риск критерии и изготвена извадка, като периодично на ОДБХ ще се предоставят равномерно стопанствата попаднали в извадката;

- ✓ Работа и обработка по документация свързана с програмите за подпомагане на земеделските производители;

- ✓ Проверки във връзка с изготвяне на справки на земеделски производители (заверки на анкетни карти и др.)

- ✓ Изготвяне на проекти за изменение на нормативни актове;

- ✓ Подобряване на отделни контроли в ИИС на БАБХ – ВетИС.

ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ

3. Отчет и анализ на ситуацията за 2022 г. в областта на хуманното отношение към животните:

Като компетентен орган Българска агенция по безопасност на храните и в частност дирекция “Здравеопазване и хуманно отношение към животните” (ЗХОЖ), осъществява контрол по спазване изискванията за здравеопазването и хуманното отношение към животните, и за прилагане на законодателството в тези области.

✉ Гр. София, 1606, бул. “Пенчо Славейков” № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Дирекция ЗХОЖ методически ръководи и координира дейността на 28 областни дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) на територията на Република България по няколко направления, сред които: здравеопазването и хуманното отношение към животните (ХОЖ), и транспортирането им.

Проверките за официалния контрол за спазване на изискванията за хуманно отношение и защита на животните биват: планови, периодични, по сигнал, разследващи, последващи и на база анализ на риска, който се базира на откритите несъответствия при отглеждането на различните видове животни, както и откритите несъответствия по време на тяхното транспортиране.

На всички етапи на отглеждане на животните, включително и по време на тяхното транспортиране се извършват официални проверки.

Контролът по спазване на изискванията за ХОЖ към животните се извършва с проверки на мястото на отглеждане на животните, мястото на товаренето и разтоварването им, и по време на транспортирането им.

3.1 Ферми за селскостопански животни:

Официалният контрол е ефективна система на контрол и мониторинг върху изпълнението на правилата за здравеопазване и хуманно отношение към животните.

Всички животновъдни обекти попадат в обхвата на проверките, регистрирани по реда на чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност (както промишлени така и за лични стопанства, вивариуми, събирателни центрове, контролни пунктове, приюти и т.н.).

Проверките се извършват с посещение на място в животновъдния обект, попълване на контролен лист, утвърден със Заповед на изпълнителния директор на БАБХ и попълване на констативен протокол по образец на БАБХ.

Въз основа на броя на откритите несъответствия в проверените обекти през предходната година и на основание на анализ на риска, за следващата година в тези обекти се залагат проверки с по-голяма честота.

След приключване на проверката, контролният орган докладва за констатираните несъответствия за неспазване на изискванията на Регламент (ЕС) 2017/625.

В зависимост от тежестта на установените нарушения се предприемат различни по брой и тежест корективни действия, съгласно разпоредбите на Регламент (ЕС) 2017/625 и ЗВД.

Съгласно получените доклади от ОДБХ за извършените проверки в производствени обекти, в които са спазвани изискванията за хуманно отношение към животните, може да се направят следните изводи:

На база процента на констатирани несъответствия за неспазване изискванията за хуманно отношение към животните отглеждани в производствените обекти за 2022 г., се установява, че процентът на **съответствие** в някои сектори за 2022 г. се е **увеличил** значително спрямо предходния отчетен период за 2021 г. - **кокошки носачки, ЕПЖ, патици. Причината за това, е засиленият контрол от страна на инспекторите от всички ОДБХ.**

Предприети са корективни мерки за отстраняване на несъответствията и за подобряване на ситуацията. Данните са представени в табл. 1 и табл. 2:

Таблица 1: Процент (%) на съответствие по сектори за 2022 г.

Категория	Кокошки носачки	Прасета	Телета	ЕПЖ	Овце	Кози	Патици
Инспектирани производствени обекти	242	313	254	1999	1560	359	171

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Производствени обекти без несъответствие	231	301	201	1624	1314	295	169
% на съответствие	95,45	96,17	79,13	81,24	84,23	82,17	98,83

Източник: ОДБХ

Таблица 2: Процент (%) на съответствие по сектори за 2021 г.

Категория	Кокошки носачки	Прасета	Телета	ЕПЖ	Овце	Кози	Патици
Инспектирани производствени обекти	163	353	460	2103	1610	352	154
Производствени обекти без несъответствие	145	337	368	1600	1314	299	140
% на съответствие	88,96	95,46	80	76,08	81,61	84,94	90,90

Източник: ОДБХ

В съответствие с изискванията на действащото европейско и национално законодателство БАБХ е предприела действия за отстраняване на несъответствията в законоустановения срок, без да предприема незабавни действия за налагане на административни и наказателни санкции.

През изминалия отчетен период се наблюдава продължаваща тенденция за подобряване на условията на отглеждане на животните по отношение на осигуряване на храна и вода, подходящи за вида животни, свобода на движение, инспекции, наранявания, автоматично и механично оборудване и компетентността на персонала.

Това ще допринесе за намаляване на несъответствията в различните животновъдни стопанства в бъдеще.

От предоставените данни може да се направи извод, че квалификацията на персонала, полагащ грижи за животните все още не е на оптимално ниво (няма подробно разработено и унифицирано законодателство във връзка с обучението и квалификацията на собствениците и персонал/гледачи на животни на ниво ЕС), затова БАБХ е предприела мерки за допълнително обучение по програми, одобрени от изпълнителния директор на БАБХ.

3.2 Транспорт:

Съгласно чл. 27, ал. 2 на Регламент (ЕО) № 1/2005 НА СЪВЕТА от 22 декември 2004 година относно защитата на животните по време на транспортиране и свързаните с това операции и за изменение на Директиви 64/432/ЕИО и 93/119/ЕО и Регламент (ЕО) № 1255/97, в настоящия доклад са представени основните нарушения, констатирани при извършените проверки за спазване изискванията за хуманно отношение към животните по време на транспорт, както и корективните мерки предприети от българските власти за тяхното отстраняване.

В съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) № 1/2005 на Съвета от 22.12.2004 г. относно защитата на животните по време на транспорт, през 2022 г. продължи издаването

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

на разрешителни за превоз на живи животни, с което се гарантира спазване на правилата за хуманно отношение и защита на животните по време на транспорт.

За 2022 г. са издадени 107 (сто и седем) броя разрешителни (лицензи) за кратки пътувания и 37 (тридесет и седем) броя за продължителни пътувания.

Броят на издадените разрешителни за кратки пътувания спрямо предходната година е понижен. Наблюдава се понижаване и в издадените разрешителни за продължителни пътувания, като значително са се увеличили разрешителните за превоз на кучета и котки.

В дирекция ЗХОЖ се поддържа актуален регистър на издадените разрешителни за превоз на живи животни съгласно чл. 166 от ЗВД, като в интегрираната информационна система на БАБХ – ВетИС се въвежда актуалната информация за одобрените превозни средства.

Във връзка с прилагане на разпоредбите на чл. 24, ал. 2 на Регламент (ЕО) № 1/2005 – продължава взаимодействието с подаване на сигнали от и до други контактни точки по отношение на констатираните нарушения на изискванията за хуманното отношение към животните по време на транспорт.

През 2022 г. са изпратени 7 (седем) броя нотификации за нарушение на изискванията на Регламент (ЕО) № 1/2005 към контактните точки на други държави членки, като по-голямата част от тях са констатирани от официалните ветеринарни лекари на Граничен контролен пункт (ГКП) Капитан Андреево.

Основният тип на констатираните нарушения са:

- превишено време на пътуване;
- липсата на гаранциите по чл.21, 1 д) на Регламент (ЕО) № 1/2005;
 - o оскъдна и/или липса на постеля;
 - o не одобрен обект на крайна дестинация;

Спазването на изискванията за хуманно отношение към животните, по време на всички етапи на тяхното транспортиране е от съществено значение както за БАБХ, така и за всички заинтересовани страни.

През 2022 г. се наблюдава намаляване на констатираните несъответствия при изпълнение изискванията на регламента при транспортирането на селскостопански животни. Въз основа на получените данни от извършените проверки на ГКП Капитан Андреево се наблюдава повишаване процента на съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) № 1/2005 при транспорт на живи животни за страни от Близкия изток. От друга страна, констатираните нарушения и получени нотификации при транспортиране на домашни любимци (кучета и котки) значително се увеличиха през последните години.

Във връзка с това, БАБХ работи в тясно сътрудничество с други институции и организации, както и с държавите членки. През 2022 година се проведеха регулярни и извънредни срещи с представители на Агенция „Митници“, ГД „Национална полиция“, ДАНС, НПО и др. с цел сътрудничество и съвместни секторни дейности и акции. Наред с това и въпреки Ковид пандемията, продължиха и регулярните срещи на националните контактни точки за хуманно отношение към животните по време на транспорт (чрез видеоконферентни връзки).

През 2022 г. са извършени общо 18 163 броя проверки. Процентът на констатираните несъответствия за 2022 г. е 0,25 % и показва значително занижаване при констатираните несъответствия, в сравнение с данните от предходните години.

Общият брой случаи на неспазване на изискванията за хуманно отношение към животните по време на транспорт за 2022 г. са 46. Наложените в тази връзка санкции са 46.

Официалният контрол, извършван във фермите и по време на транспорт на живи животни се подобрява въз основа на периодичното обучение на официалните ветеринарни лекари, както и в резултат от провеждането на съвместни срещи с всички заинтересовани страни за хуманно отношение към животните.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Засилване на контрола за спазване правилата за хуманно отношение към животните по време на транспорт:

1. По време на българското председателство на ЕС през 2018 г, транспорта на живи животни бе една от приоритетните за страната ни теми. В тази връзка бе проведена международна конференция по хуманно отношение към животните по време на транспорт в София, България. По време на конференцията бяха изготвени и препоръки за подобряване изпълнението на настоящето законодателство и насърчаване прилагането на изискванията и стандартите за хуманно отношение сред всички заинтересовани страни.

ЕС прилага най-високите стандарти за хуманно отношение в Света и прилагането на тези правила е и остава ключов приоритет за всички държави членки (ДЧ).

Въпреки това, прилагането на законодателството в тази област е едно от най-големите предизвикателства и страните членки срещат много затруднения при износа на живи животни към страни от Близкия Изток.

Европейската комисия предприе различни инициативи за подпомагане на ДЧ при правилното прилагане на законодателството за хуманно отношение към животните чрез различни инструменти: обучения, конференции, насоки и т.н. Платформата по хуманно отношение и под-групата за хуманно отношение по време на транспорт предоставяха възможност за обсъждане и намиране на решения на редица проблеми, срещани от държавите членки.

Изпълнението на европейските изисквания извън територията на ЕС е един най-големите крайпътни камъни, пред който се изправят ДЧ.

2. За да се гарантира спазването на изискванията в законодателството и благосъстоянието на животните транспортирани от Р България за Р Турция, БАБХ изисква всички транспортни средства, които се използват за целта, да бъдат одобрени и да отговарят на изискванията за превоз на животни с продължителност над 8 часа, независимо че необходимото време за транспорт е под 8 часа. За 2022 г. при осъществения официален контрол, за констатираните нарушения от превозвачи с произход различни държави членки своевременно са уведомени съответните компетентни органи, съгласно чл. 26 на Регламент (ЕО) № 1/2005.

При неспазване изискванията на Регламент (ЕО) № 1/2005, се налагат необходимите санкции, както за физически, така и за юридически лица, съгласно Закона за ветеринарномедицинската дейност.

3. Последващ мониторинг: Във връзка с констатираните нарушения, експерти от БАБХ извършват периодични проверки с цел гарантиране спазване на изискванията на Регламент (ЕО) № 1/2005, както и ретроспективни оценки на пратки с живи животни, предназначени за Р Турция.

Сравнителен анализ:

1. Процентът на откритите несъответствията при извършените през 2022 г. проверки на транспортните средства, както и на база общия брой проверки, е занижен, в сравнение с предходните години;

2. През 2022 г. продължава извършването на проверки на пътя по време на транспорт, съвместно с органите на Министерство на вътрешните работи. Целта на проверките е да се засили цялостно контрола и да се прекрати практиката за транспортирането на живи животни в нелицензирани транспортни средства;

3. При лицензираните превозвачи, констатираните несъответствия стават все по-малко и по-незначителни;

4. В резултат на проведените обучения от ЦУ на БАБХ, както и от обученията по програмата BTSF, експертите, които одобряват транспортни средства са много по-подготвени и обучени.

От извършения сравнителен анализ можем да направим заключение, че има

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

положителна тенденция към подобряване ефективността на осъществявания контрол.

3.3 Хуманно отношение – животни, използвани в опити:

През 2022 г. БАБХ е издала общо 10 (десет) разрешителни за използване на животни в опити на основание чл. 155, ал. 7 от ЗВД.

На официалната страница на БАБХ е публикуван *регистър на издадените разрешителни за използване на животни в опити*, който е достъпен на следния електронен адрес: https://bfsa.egov.bg/wps/portal/bfsa-web/registers/reg_kej

Наблюдава се значително намаление в броя на издадените разрешителни през 2022 г. спрямо предходните отчетни периоди.

Причините за това са няколко:

Невъзможността за провеждане на заседания на Комисията по етика към животните през първото полугодие на 2022 г. до приключване на извънредната епидемична обстановка, въведена в световен мащаб;

Приключване на голяма част от проектите на Университетите, които са основни заявителите на услугата. Филмирането на доста от упражненията на студентите, обучаващи се в медицински специалности в съответствие с изискванията на Директива 2010/63/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 22 септември 2010 година относно защитата на животните, използвани за научни цели и препоръките на ЕК.

България, като държава членка на ЕС стриктно изпълнява задълженията си, изпращайки до ЕК подробен годишен доклад, както и обобщен петгодишен доклад, съдържащи информация за одобрените проекти.

Хуманното отношение и благосъстоянието на животните, използвани в опити е въпрос с висок приоритет за БАБХ.

3.4 Безстопанствени животни;

В съответствие с изискванията на ЗЗЖ, дирекция „Здравеопазване и хуманно отношение към животните“ е изготвила годишен доклад за 2022 г., за изпълнение на общинските програми за овладяване популацията на безстопанствените кучета. Същият е изпратен до министъра на земеделието.

На 11.05.2023 г. с решение на Министерски съвет на Република България е одобрен Отчет за изпълнение на Националната програма за овладяване на популацията на безстопанствените кучета на територията на Република България за периода януари – декември 2022 г.

На официалната страница на БАБХ се поддържа в актуалност публичен регистър на приютите. Всички утвърдени образци на документи, използвани от отдел ХОЖ са достъпни на следния електронен адрес:

<https://bfsa.egov.bg/wps/portal/bfsa-web/home/bfsa.for.business/document.specimens.animal.health.and.welfare>

Утвърдените Стандартни оперативни процедури са публикувани на следния електронен адрес:

<https://bfsa.egov.bg/wps/portal/bfsa-web/activities/animal.health.and.welfare/standard-operating-procedures>

Регистрите, водени от дирекция ЗХОЖ са достъпни на следния електронен адрес: <https://bfsa.egov.bg/wps/portal/bfsa-web/registers>

4. Очаквани данни за текущата 2023 г.:

Прогнозирането на бъдещото развитие и на тенденциите в обществената загриженост за хуманното отношение към селскостопанските животни е трудно.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Най-често практиката показва, че неблагоприятните събития, станали предмет на широка публичност, водят до изразяване на обществена загриженост или недоволство, които изчезват сравнително бързо. Кампаниите, организирани от неправителствените организации за защита на животните имат подобен ефект (например: кампании срещу износа на живи говеда или срещу интензивното отглеждане на свине или домашни птици).

Към момента в животновъдната промишленост е налице широка осведоменост на стопаните за правилата и изискванията за хуманно отношение към животните, като въпрос с висок приоритет, в аспекта на променящите се ценности на общността.

И през 2023 година БАБХ ще продължава сътрудничеството си с различните животновъдни отрасли/асоциации, институции и НПО-та по въпроси и теми свързани с благосъстоянието на животните.

Ветеринарномедицинските специалисти в страната имат важен принос за гарантирането на благополучието на животните.

И през 2023 година ще продължават разяснителните информационни кампании към фермерите във връзка с новостите по селскостопанските практики/ инструкции/ръководства с научни обосновки свързани с хуманното отглеждане към животните.

Приоритети:

Здравеопазването на хората и животните и хуманното отношение към тях е и ще продължава да бъде основен приоритет за БАБХ.

Инициативите на правителството са насочени към практическото прилагане на основните принципи на член 13 от Договора за функционирането на ЕС, като животните в България, по силата на българското законодателство, се третират като същества, чувстващи болка и страдание независимо от статуса им – дали са собствени или безстопанствени.

България разполага с добра законодателна база и всички необходими инструменти за прилагането ѝ. Българска агенция по безопасност на храните като контролен орган продължава да работи с необходимата заинтересованост и компетентност за защита на животните. Жестокостта към животните не се толерира в България и нашето твърдо намерение е да продължаваме да работим за популяризирането на защитата на животните сред обществото и да прилагаме цялата сила на закона при подобни случаи на насилие над животните.

Спазването на изискванията за хуманно отношение към животни, по време на всички етапи от тяхното транспортиране е от съществено значение както за БАБХ, така и за всички заинтересовани страни. Чрез последващ мониторинг БАБХ ще продължи да работи в посока за намиране на решения на редица проблеми, срещани от държавите членки, във връзка с изпълнението на Регламент (ЕО) № 1/2005, което би довело до значителен спад в несъответствията, констатирани по време на транспорт на живи животни.

Експертите от отдел “Хуманно отношение към животните“ следят всички новости в областта на благосъстоянието на животните и вземат експертно участие в международни заседания и научни конференции, където се дискутират нововъведения и основни насоки за подобряване на стандартите в областта на хуманното отношение към животните в световен мащаб.

Като държава-членка на ЕС България прилага предписани планове за действие, които са съобразени със задълженията ѝ, съгласно законодателството на ЕС.

II. КОНТРОЛ НА ХРАНИТЕ (КХ)

1. ОТЧЕТ И АНАЛИЗ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО ЗА 2022 Г.

Контролни дейности. Безопасност на храните

Съгласно чл. 7, ал. 1 от Закона за управление на агрохранителната верига, БАБХ е Компетентен орган по смисъла на чл. 4 от Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017 г. относно официалния контрол и другите официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита, за изменение на регламенти (ЕО) № 999/2001, (ЕО) № 396/2005, (ЕО) № 1069/2009, (ЕО) № 1107/2009, (ЕС) № 1151/2012, (ЕС) № 652/2014, (ЕС) 2016/429 и (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета, регламенти (ЕО) № 1/2005 и (ЕО) № 1099/2009 на Съвета и директиви 98/58/ЕО, 1999/74/ЕО, 2007/43/ЕО, 2008/119/ЕО и 2008/120/ЕО на Съвета, и за отмяна на регламенти (ЕО) № 854/2004 и (ЕО) № 882/2004 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 89/608/ЕИО, 89/662/ЕИО, 90/425/ЕИО, 91/496/ЕИО, 96/23/ЕО, 96/93/ЕО и 97/78/ЕО на Съвета и Решение 92/438/ЕИО на Съвета (ОВ, L 95/1 от 7 април 2017 г.), осъществяващ официален контрол и други официални дейности.

БАБХ методически ръководи и координира дейността на ОДБХ по осъществяване контрола на безопасността и качеството на суровините, храните, включително тези със защитени географски наименования, биопродукти, както и материалите и предметите предназначени за контакт с храни, добавки в храните, ензими и ароматизанти; хуманното отношение към животните по време на клане.

Чрез поддържането на уеб-базирана система за национални регистри и списъци на обектите под контрол на БАБХ се улеснява достъпът на потребителите, бизнес операторите и институциите до актуална информация за регистрираните обекти на територията на страната. Общият брой на регистрираните обекти и транспортни средства в обхвата на контрол на отдели „Контрол на храните” при ОДБХ за 2022 г. е **261 506**.

През 2020 г. след влизането в сила на Закон за храните (Обн., ДВ, бр. 52 от 9.06.2020 г.) е изпратена докладна записка до министъра на земеделието, храните и горите за осигуряване на допълнителни финансови средства по бюджета на БАБХ за 2020 г. в частта „Капиталови разходи“ за разработване и внедряване на Национален електронен регистър, съдържащ данни, изисквани от новия Закон за храните. Съгласно разпоредбите в този закон са включени изисквания към БАБХ за създаване и поддържане на регистри, съдържащи информация за регистрираните и одобрени обекти за храни на територията на Република България. Чл. 24, ал. 1 задължава Българската агенция по безопасност на храните да поддържа на интернет страницата си публичен национален регистър на бизнес операторите, обектите за производство, преработка и/или дистрибуция на храни и на хранителните добавки и храните, предназначени за употреба при интензивно мускулно натоварване. През 2021 г. към бюджетната прогноза са заложили средства за разработване и внедряване на Национален електронен регистър, за изпълнение на заложените в законодателството разпоредби. През 2022 г. е стартирано изпълнение на проект „Оптимизация и електронизация на регистрите и работните процеси в БАБХ“ по Оперативна програма „Добро управление” 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. С

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

настоящия проект се цели промяна на съществуващия модел на организация и електронизация на регистрите и работните процеси в БАБХ. Проектът адресира консолидирането на различни информационни източници за всяка от петте ключови области на контрол в обхвата на дейността на БАБХ.

Разработването и внедряването на Национални електронни регистри, съдържащи данните изисквани от Закона за храните, осигурява прозрачност в дейността свързана с регистрацията и одобрението на обектите в БАБХ и води до удовлетвореност от страна на потребителите, другите служби и ведомства, както и бизнес операторите, които ще могат да извличат данни за регистрираните обекти на територията на Република България, включително ДФ „Земеделие“, МВР, НАП, Прокуратура и други.

С въвеждането на нов електронен регистър ще изпълним задълженията си като администрация по Закона за електронното управление, съгласно който се уреждат обществените отношения между административните органи, свързани с работата с електронни документи и предоставянето на административни услуги по електронен път, както и обмена на електронни документи между административните органи, като се спазят и изискванията на Закона за защита на личните данни.

През 2020 г. е стартирана процедура за пазарно проучване от дирекция „Правна“, съгласно изискванията на чл. 44 по Закона за обществените поръчки.

През 2021 г. се подготви електронен регистър свързан с изискванията на Закона за храните, но поради липса на финансови средства процедурата не беше завършена и се отложи разработването, внедряването и пускането в експлоатация на информационна система на бизнес операторите с храни.

През 2022 г. е стартиран проект „Оптимизация и електронизация на регистрите и работните процеси в БАБХ“ по Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Официалният контрол на храните в България се извършва адекватно, в пълно съответствие с изискванията на европейското и националното законодателство.

Въз основа на анализ на риска се извършва ефективен официален контрол върху безопасността на храните в обекти за производство, търговия на едро и дребно с храни и заведения за обществено хранене. Извършват се допълнителни тематични проверки (зимен и летен туристически сезон, официални и религиозни празници и др.) и проверки по сигнали.

Таблица I. Осъществен официален контрол през 2021 г.

Извършен официален контрол	Брой
1. В Обекти за производство и търговия на едро с храни	43 514
1.1 Одити	1 672
1.2 Инспекции	28 901
1.2.1 Проверки проследимост (Регламент 178/2002)	11 051
1.2.2 Проверки общи хигиенни изисквания (Регламент 852/2004)	17 397
1.2.3 Проверки специфични хигиенни изисквания към храни от животински произход (Регламент 853/2004)	6 495
2. В Обекти за търговия на дребно и заведения за обществено хранене	169 565

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Извършен официален контрол	Брой
Общ брой извършени проверки (планирани, тематични, по сигнал)	219 716
3. Предприети мерки от официалния контрол	
3.1 Издадени АУАН /акт за установяване на административно нарушение	838
3.2 Издадени предписания	6 254
3.3 Възбранени и бракувани храни (кг)	86 818 кг.
3.4 Затворени обекти/ обекти с временно преустановена дейност	60

Източник: БАБХ

Таблица II. Осъществен официален контрол през 2022 г.

Извършен официален контрол	Брой
1. В Обекти за производство и търговия на едро с храни	30 020
1.1 Одити	1 864
1.2 Инспекции	19 991
1.2.1 Проверки проследимост (Регламент 178/2002)	8 918
1.2.2 Проверки общи хигиенни изисквания (Регламент 852/2004)	12 121
1.2.3 Проверки специфични хигиенни изисквания към храни от животински произход (Регламент 853/2004)	4 796
2. В Обекти за търговия на дребно и заведения за обществено хранене	118 736
Общ брой извършени проверки (планирани, тематични, по сигнал)	148 756
3. Предприети мерки от официалния контрол	
3.1 Издадени АУАН /акт за установяване на административно нарушение	797
3.2 Издадени предписания	5 610
3.3 Възбранени и бракувани храни (кг)	654 т.
3.4 Затворени обекти/ обекти с временно преустановена дейност	48

Източник: БАБХ

Констатираните несъответствия могат да бъдат групирани, като най-често срещани, както следва:

- Структурни несъответствия, касаещи сграден фонд и оборудване в обектите;
- Оперативни несъответствия по отношение осъществяване на дейностите, свързани с обезпечаване безопасността на продукта;
- Несъответствия, свързани със системите за самоконтрол на бизнес - операторите;
- Несъответствия при етикетирание и представяне на информация за потребителя;
- Пропуски в проследимостта на храните;
- Храни, които не отговарят на законови изисквания за безопасност;

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
 ☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- Неспазване на противоепидемичните мерки въведени с цел ограничаване разпространението на COVID- 19.

Анализът за средните стойности на ефективността на извършения официален контрол през 2022 г. сочи че: средно всяка 26-та проверка приключва с издаване на Предписание (за сравнение за 2021 г. - всяка 35-та); средно всяка 187-ма проверка приключва със съставяне на АУАН (за сравнение за 2021 г. – всяка 262-ра). Анализът на тези цифри показва увеличение на издадените предписания и съставените АУАН при извършения официален контрол за последните 2 години.

Резултатите от официалните инспекции показват, че подходът, основан на оценката на риска за планирането и изпълнението на официалните проверки, е подходящ и ефективен по отношение откриването на несъответствията и гарантиране на безопасността на храните.

През изминалата 2022 г. в ЦУ на БАБХ са постъпили 13 уведомления за съмнение за хранително отравяне на територията на цялата страна. При проведените съвместни проверки в обектите с представители на РЗИ, извършената проследимост на храните, вземане на проби за анализ от храни и от персонал, не е доказано, че източник на заболяването е консумираната храна.

Въпреки трудностите основния приоритет при провеждане на официалния контрол върху храни на ОДБХ по постигане на високо ниво на защита здравето на потребителите, беше изпълнена.

Одити на DG SANTE и трети държави в областта на официалния контрол на храните през 2022 г.

За периода 03-13.05.2022 г. в Република България бе проведен одит от DG(SANTE) 2022—7459 с цел оценка на системата на официален контрол във връзка с микробиологичната безопасност на храни от неживотински произход. В хода на одита беше оценен официалния контрол извършван от три ОДБХ – София-град, София – област и Пловдив в предприятията за производство на кълнове, замразени плодове и листни зеленчуци за директна консумация. В хода на подготовката на одита е актуализирана Стандартна оперативна процедура за извършване на инспекция в обектите за производство и търговия на едро с храни от неживотински произход. Предприети са действия по компетентност във връзка с направените препоръки в доклада и същия е изпратен до всички ОДБХ с цел запознаване на инспекторите от отдели „Контрол на храните”, повишаване на ефективността на осъществявания официален контрол и компетентността на инспекторите и постигане на еквивалентност при контрола. Дирекция „Контрол на храните” е уведомила писмено директорите на ОДБХ, на чиято територия се намират одитираните предприятия за констатираните несъответствия по време на одита. Във връзка с това за отстраняване на несъответствията в предприятията са връчени предписания от страна на официалния контрол. През 2023 г. предстоят допълнителни действия по препоръките от одит DG(SANTE) 2022—7459;

Във връзка с изявен двустранен интерес по отношение възможността за износ на яйца от български производители в Израел, през м. март 2022 г., представители на дирекция "Ветеринарни услуги и здравеопазване на животните" от Министерството на земеделието и развитието на селските райони на Израел извършиха проверка за еквивалентност на официалния контрол в обектите за пакетиране на яйца за консумация, запознаване с профилактиката на заболявания по птиците, контролът и борбата с възникналите огнища, контролът на продукти от животновъдните обекти в засегнатите райони. Израелската делегация посети ферми за кокошки носачки с пакетиращи центрове за яйца в областите Сливен и Кърджали, където отчете добрите условия за отглеждане на птици и производството на безопасни за здравето на потребителите яйца. В резултат на позитивната оценка на дейността на официалния контрол е финализирана и процедура и е изготвен

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

двустранно-договорен сертификат, чрез който български производители на яйца вече могат да изнасят яйца за Израел;

За периода 16-25.05.2022 г. в Република България е проведено проучване за установяване на фактите от DG(SANTE) 2022—7371 с цел събиране на информация относно пригодността и ефективното прилагане на националните споразумения за борба с измамите с храни по агрохранителната верига в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/625. При проучването беше оценено по-специално прилагането на разпоредбите на член 9, параграф 2 относно извършването на официален контрол, редовно и с подходяща честота, определена въз основа на риска, с цел установяване на евентуални съзнателни нарушения на правилата, посочени в член 1, параграф 2, извършени чрез измамни или подвеждащи практики. Мерките за борба с измамите в агрохранителната верига включват последващи действия по искания, отправени от други държави членки чрез механизма за административна помощ и сътрудничество, както и последващи действия по случаи, произтичащи от данни от проучвания (напр. жалби, резултати от официални проверки, показващи евентуални измами). Установена е необходимостта от планиране на контрола, свързан с измамите, подобряване на взаимодействието с правоприлагащите органи и от систематично обучение на служителите на БАБХ.

Система за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF)

RASFF е система за уведомяване за пряк или косвен риск за здравето на хората, произтичащ от храни, материали, които влизат в контакт с храни, или фуражи. Създадена е с Регламент (ЕО) № 178/2002 и разширена с Регламент (ЕО) № 183/2005 на Европейския парламент и на Съвета. Функционирането на системата се осъществява в съответствие с Регламент (ЕС) № 2019/1715 на Комисията от 30 септември 2019 г. за определяне на правила за функционирането на системата за управление на информацията относно официалния контрол и нейните компоненти (т. нар. „Регламент за IMSOC“), който подпомага държавите членки в действията им, позволявайки бърз обмен на информация за рисковете, произтичащи от храни или фуражи и за мерките, които са взети или предстои да бъдат взети, за овладяване на тези рискове.

Продължава поддържането на непрекъснатия обмен на информация по системата RASFF.

За ефективна работа на системата RASFF в България са създадени звена за контакт, както следва:

- Национално звено за контакт на Република България, ситуирано в специализираната администрация на Министерство на земеделието;
- Звено за контакт в Министерството на здравеопазването;
- Звено за контакт в Българската агенция по безопасност на храните.

За периода 1 януари – 31 декември 2022 година от звеното за контакт към дирекция “Контрол на храни” при ЦУ на БАБХ са предприети действия по 153 входящи уведомления (за разлика от 2021 г. с 38 по малко от предходната година), от които 60 за предупреждение, 37 за последващи действия, 17 за насочване на вниманието и 39 за несъответствие. Отговорено е на 5 запитвания, подадени чрез системата за административно сътрудничество, по отношение на официалния контрол. Изготвени са 10 изходящи уведомления, от които 4 за предупреждение, 3 за насочване на вниманието и 3 за несъответствие. Отправени са 3 запитвания чрез системата за административно сътрудничество по отношение на официалния контрол. Предприети са действия по 14 случая, подадени чрез Системата за измами по агрохранителната верига. България участва в съвместна акция на ЕК и държавите членки за установяване на измами с пчелен мед „От кошерите“, като проверките продължават.

✉ Гр. София, 1606, бул. “Пенчо Славейков” № 15А
 ☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Чрез сайта на БАБХ потребителите се информират своевременно за наличието на храни на пазара, които са обект на нотификация и се разпространяват на българския пазар.

Системата за административна помощ и сътрудничество – Мрежа за измами с храни

Нарастването на случаите на измами с храни на ниво „ЕС“ изисква адекватни и навременни мерки за оптимизиране на системата за контрол и своевременно укрепване на способността ѝ да оценява на ранен етап потенциалната уязвимост от измами в различни части от веригата на доставка на храни и способността на националните органи да откриват и предотвратяват потенциални измами.

През 2022 г. БАБХ отново участва в организираната от Европол и Интерпол международна операция OPSON, насочена срещу разпространението на фалшифицирани и неотговарящи на стандартите хранителни продукти и напитки.

При извършени проверки по 14 случая от обекти от търговията на дребно и едро, заведения за обществено хранене са иззети и унищожени 24 099,2 кг. месни и млечни продукти, месни разфасовки, заготовки, колбаси, риба и агнешко месо без етикети, с изтекъл срок на годност и без идентификационна маркировка. Във връзка с констатираните несъответствия на бизнес операторите са издадени предписания, връчени са актове за установяване на административно нарушение и е издадена Заповед за спиране експлоатация на обект, поради лоша хигиена. За разлика от 2022 г. през 2021 г. при извършените проверки на обекти от търговията на дребно и едро, ресторанти и заведения за обществено хранене са иззети и унищожени по малко храни (1559 с изтекъл срок на годност и без идентификационна маркировка).

ОЧАКВАНИ ДАННИ ЗА ТЕКУЩАТА 2023 Г.

Очаква се през 2023 г. анализът за средните стойности от извършения ефективен официален контрол да посочи намаляване на издадените предписания и актове за установяване на административно нарушение, което ще гарантира предлагане на безопасни за здравето на хората храни. Засилване на проверките, като се обръща специално внимание към уязвимите групи от населението – деца и възрастни хора. Подобряване на бизнес климата и увеличаване на броя на бизнес операторите произвеждащи, преработващи и дистрибутиращи храни на територията на Република България.

През 2023 г. се очаква подобро сътрудничество с други институции и извършване на съвместни проверки с МВР, ИАРА, ИАГ, ДФ „Земеделие“ и други ведомства, за подобряване на официалния контрол осъществяван в едни и същи обекти по различни направления и за по-добра ефективност на провеждания контрол.

III. КОНТРОЛ НА ФУРАЖИТЕ И СТРАНИЧНИТЕ ЖИВОТИНСКИ ПРОДУКТИ (КФСЖП)

Отчет и анализ на дейността по контрола на фуражите за 2022 г.

1. Цялостна ефективност на контрола на фуражите

Животновъдството заема важно място в селското стопанство на Република България. Постигнатите задоволителни резултати, по отношение на здравето на хората и здравето на животните, опазването на околната среда и икономическото състояние на животновъдите, зависят до голяма степен от изхранването на животните с безопасни и качествени фуражи.

Като специализирано направление в структурата на Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ), дирекция „Контрол на фуражите и страничните животински продукти“ (КФСЖП) методически ръководи, координира и контролира извършването от областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) на контрола в областта на фуражите.

През 2022 г. са изпълнявани стратегическите цели, заложи в Многогодишния национален контролен план на Република България за храни, фуражи, здравеопазване на животните, хуманно отношение към тях и защита на растенията (януари 2021 г. - декември 2023 г.) (ЕМНКП) за постигане на стратегическата цел „Ефективно функциониране на системата за контрол върху фуражите“.

2. Основни приоритети и цели

С цел постигане висока степен на защита на здравето на хората и животните, опазване на околната среда и защита на потребителите от заблуди през годината е извършван регулярен, основан на оценка на риска контрол на всеки един от етапите на производство, преработка, съхранение, транспортиране, разпространение, включително изхранване на фуражите. Контролът на фуражите през 2022 г. следва следните приоритети:

- Постигане висока степен на защита на здравето на хората, здравето на животните и околната среда посредством провеждане на ефективен контрол на всички етапи от производство, преработка, съхранение, внос, транспортиране, разпространение, включително хранене на животните чрез прилагането и изпълнението на европейското право и национално законодателство по фуражите;

- Предпазване на потребителите от измами, заблуди и незаконни практики с фуражи;

- Извършване на редовен и ориентиран към риска контрол на процесите при операторите от фуражния сектор – на всеки етап от производство, преработка, съхранение и разпространение на фуражи, включително хранене на животни;

- Извършване на контрол на фуражи, относно съдържание на нежелани и забранени субстанции, както и контрол за съответствието им с предоставената на клиентите информация;

- Ефективен контрол върху генетично модифицирани фуражи, контрол на пускането на пазара, проследяването и етикетирането на фуражи, които съдържат или са произведени от ГМО. Целта на осъществяване на този контрол е да се гарантира информиран избор на потребителите;

- Контрол на производството, пускането на пазара, транспортирането и употребата на медикаментозни фуражи, с цел да се ограничи до възможния минимум рискът от предлагане на пазара на суровини и/или храни от животински произход за консумация от хора, които съдържат над максимално допустимите концентрации фармакологично активни лекарствени субстанции, фиксирани в приложимото законодателство;

- Контрол за спазване на фуражната забрана свързана с трансмисивни спонгиформни енцефалопатии, с оглед да не се допусне риск за здравето на хора и животни;

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

➤ Контрол на вътрешновидовата фуражна забрана във връзка с храненето на сухоземни животни от даден вид с преработен животински протеини, получени от животни от същия вид.

3. Регистрация и одобрение на обектите във фуражния сектор

В съответствие с изискванията на Закона за фуражите и във връзка с Регламент (ЕО) № 183/2005 за хигиена на фуражите, извършваните дейности в сектор „Фуражи” се осъществяват в обекти и от оператори, които са одобрени или регистрирани от Българската агенция по безопасност на храните.

Към 31 декември 2022 г. на територията на държавата общият брой на регистрираните и одобрени обекти/оператори е **11 178 (единадесет хиляди сто седемдесет и осем)**, които са разпределени по дейности, както следва:

Таблица № 1: Брой регистрирани и одобрени обекти/оператори във фуражния сектор в съответствие с изискванията на чл. 9 и чл. 10 от Регламент (ЕО) № 183/2005 (към 31.12.2022 г.)

Заявена дейност	Брой обекти/ оператори	
	Регистрирани	Одобрени
I. Регистрирани обекти по чл. 9 на Регламент (ЕО) № 183/2005, упражняващи дейности съгласно чл. 5, параграф 2 на Регламента	4142	
1. Производители на добавки	5	
2. Производители на премикси от добавки	2	
3. Производители на комбинирани фуражи	240	
4. Оператори, извършващи дейности разфасоване, пакетиране, препагетиране и търговия с комбинирани фуражи и фуражни суровини	59	
5. Опаковане, етикетиране, съхранение и търговия на фуражи	16	
6. Смилане, опаковане, етикетиране, съхранение и търговия на фуражи	8	
7. Производители на фуражни суровини	351	
8. Търговци на фуражи	2480	
9. Оператори, транспортиращи фуражи	885	
10. Оператори, отдаващи складове под наем	96	
II. Регистрирани оператори на ниво първично производство на земеделски култури, предназначени за фуражи, упражняващи дейности по чл. 5, параграф 1 на Регламент (ЕО) 183/2005¹	6890	
1. Регистрирани обекти на земеделски стопани, произвеждащи първични фуражи по местонахождение на имота	4914	
2. Регистрирани обекти на земеделски стопани, произвеждащи силажи, като използват силажни добавки, като фуражите са предназначени само за нуждите на собствената им ферма	423	
3. Регистрирани обекти на земеделски стопани, смесващи фуражи изключително за собствената си ферма, без да използват добавки и премикси, като използват допълващи фуражи	1536	

¹ Информацията се предоставя от дирекция „Идентификация на земеделските парцели”, Министерство на земеделието и храните. На основание чл. 3и съгласно чл. 8, ал. 4 от Наредба № 3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани, лицата, които упражняват дейности по чл. 5, параграф 1 на Регламент (ЕО) № 183/2005 (на ниво първично производство на фуражи), заявяват дейността си чрез попълване на заявлението за регистрация на земеделски стопанин по Приложение № 3 от наредбата – „Декларация за извършване на дейности с първични фуражи“. Списъкът на регистрираните земеделски стопани на ниво първично производство на фуражи по чл. 5, параграф 1 на Регламент (ЕО) №183/2005 се публикува на електронната страница на Българска агенция по безопасност на храните.

☒ Гр. София, 1606, бул. „Пенчо Славейков” № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

4. Регистрирани обекти на земеделски стопани, смесващи фуражи и произвеждащи силажи, предназначени само за нуждите на собствената им ферма	17	
III. Одобрени обекти по чл. 10, упражняващи дейности по чл. 5, параграф 2 на Регламент (ЕО) №183/2005		136
1. Производители на фуражни добавки		7
2. Производители на премикси, изготвени на основата на фуражни добавки		4
3. Производители на комбинирани фуражи		40
4. Търговци на фуражни добавки и премикси		78
5. Оператори, извършващи дейност детоксикация на фуражи		1
8. Оператори, извършващи дейност обработка на сурово растително масло с изключение на обекти, които са регистрирани по Закона за храните и/или производство на мастни киселини чрез преработката на растителни масла и животински мазнини, производство на биодизел и смесване на мазнини ² и/или извършващи дейност смесване на мазнини и/или производство на продукти, получавани при производството на биодизел		6
IV. Одобрени обекти по чл. 55 от Закона за фуражите		10
1. Производители на медикаментозни фуражи		10
Общо брой регистрирани и одобрени обекти/ оператори, в които се упражняват дейности по чл. 9 и чл. 10 на Регламент (ЕО) №183/2005		11178

Източник: БАБХ и МЗХ²

Българската агенция по безопасност на храните поддържа национални Регистри на одобрените и на регистрираните обекти/ оператори във фуражния сектор за дейностите определени в чл. 9 и чл. 10 от Регламент (ЕО) № 183/2005. Съгласно разпоредбите на Закона за фуражите и Устройствения правилник на БАБХ дирекция „Контрол на фуражите и страничните животински продукти“ поддържа и актуализира 7 национални регистри на регистрираните и на одобрените обекти/ оператори във фуражния сектор за дейностите, определени в чл. 9 и чл. 10 на Регламент (ЕО) № 183/2005. Същите са публични и са достъпни за потребителите на интернет страницата на БАБХ: <https://bfsa.egov.bg/wps/portal/bfsa-web/registers>

В изпълнение на изискванията на чл. 19 на Регламент (ЕО) № 183/2005, регистърът на одобрените обекти/оператори от фуражния сектор е достъпен на сайта на Главна дирекция „Здравеопазване и безопасност на храните“ към Европейската комисия:

https://food.ec.europa.eu/safety/animal-feed/feed-hygiene/approved-establishments_en

Съгласно подписани двустранни споразумения между Китайската народна република (КНР) и Република България, дирекция „Контрол на фуражите и страничните животински продукти“, през 2022 г. поддържа и 6 списъка:

- Списък на одобрените представители за износ на царевица за Китайската Народна Република;
- Списък на одобрените представители за износ на люцерна за Китайската Народна Република;
- Списък на производителите на комбинирани фуражи на растителна основа одобрени за износ за Китайска Народна Република;
- Списък на производителите на фуражни добавки одобрени за износ за Китайската Народна Република;

² Данните по т. II се предоставят на БАБХ от дирекция „Идентификация на земеделските парцели“, Министерство на земеделието и храните.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

➤ Списък на производителите на слънчогледов шрот одобрени за износ за Китайската Народна Република;

➤ Списък на производителите на сух зърнен спиртоварен остатък с извлеци (DDGS) одобрени за износ за Китайската Народна Република.

Операторите в сектор „Фуражи” се регистрират и/или одобряват за всички обекти под техен контрол, за всяка извършвана от тях дейност. Регистрацията и одобрението на обектите в сектор „Фуражи” е динамичен процес.

Към 31 декември 2022 г., в сравнение с 31 декември 2021 г. общият брой оператори, попадащи в обхвата на чл. 9 от Регламент (ЕО) № 183/2005 се е намалил с 265 (двеста шестдесет и пет) броя или с 2,3 %.

Към 31 декември 2022 г. броят на заличените регистрации, по искане на оператора (235 броя), на основание чл. 16, ал. 10, т. 1 или чл. 17г, ал. 2, т. 1 от Закона за фуражите в сравнение с 2021 г. (203 броя) се е увеличил с 32 броя или с 13,6 %.

Броят на отчетите удостоверения за регистрация, на основание чл. 16, ал. 10, т. 2 или чл. 17г, ал. 2, т. 2 от Закона за фуражите и прилагане на чл. 15 от Регламент (ЕО) № 183/2005 към 31.12.2022 г. е 28 бр., в сравнение с 2021 г. (42 бр.), където е намалял с 14 броя или с 33,3%

Най-честата причина за заличаването на регистрацията на това основание е временно преустановяване на дейността на оператора за срок по-дълъг от една година.

Към 31 декември 2022 г. са одобрени нови 6 (шест) обекта, в които се извършва дейност в съответствие със законодателството по фуражите. В сравнение с 31 декември 2021 г. (10 удостоверения за одобрение) се наблюдава намаление с 4 (четири) броя или 40 %.

При заличените одобрения в сравнение с 31.12.2021 г. (0 броя) към 31.12.2022 г. (3 броя) се наблюдава увеличение. Одобрението и на 3 (трите) от тях е заличено по искане на оператора – съгласно чл. 19, ал. 18, т. 1 от Закона за фуражите.

Към 31 декември 2022 г., както и към 31 декември 2021 г. общият брой обекти, в които се извършва дейност „производство на медикаментозни фуражи“, попадащи в обхвата на чл. 10 от Регламент (ЕО) № 183/2005 не се е променил.

Таблица № 2: Брой регистрирани и одобрени обекти във фуражния сектор през 2021 г. и 2022 г. (сравнение)

№ по ред	Вид на оператора	Брой обекти към 31.12.2021 г.	Брой обекти към 31.12.2022 г.	Изменение в %
1.	Регистрирани оператори съгласно чл. 15, ал. 1 от Закона за фуражите	4002	4142	+3,5%
1.1.	Производители на комбинирани фуражи	259	240	-7,3%
1.2.	Оператори, извършващи дейности разфасоване, пакетиране, препакетиране, етикетиране и търговия с комбинирани фуражи и фуражни суровини	56	59	-
1.3.	Опаковане, етикетиране, съхранение и търговия на фуражи	13	16	+23,1%
1.4.	Смилане, опаковане, етикетиране, съхранение и търговия на фуражи	1	8	+700%
1.5.	Производители на добавки	4	5	+25%
1.6.	Производители на премикси от добавки	2	2	
1.7.	Производители на фуражни суровини	377	351	-6,9%
1.8.	Търговци на фуражи	2405	2480	+3,1
1.9.	Оператори, транспортиращи фуражи	800	885	+10,6%
1.10.	Оператори, отдаващи складове под наем	80	96	+20%

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

2.	Одобрени оператори съгласно чл. 15, ал. 3 и ал. 4 от Закона за фуражите	133	136	+2,3%
2.1.	Производители на комбинирани фуражи	40	40	-
2.2.	Производители на фуражни добавки	7	7	
2.3.	Производители на премикси от добавки	3	4	+33,3%
2.4.	Търговци на фуражни добавки и премикси	76	78	+2,6%
2.5.	Оператори, извършващи: - обработка на сурово растително масло с изключение на обекти, които са регистрирани по Закона за храните и/или - производство на мастни киселини чрез преработката на растителни масла и животински мазнини, производство на биодизел и смесване на мазнини и/или - дейност смесване на мазнини и/или - произвеждащ биодизел	6	6	-
2.6.	Оператори, извършващи дейност детоксикация на фуражи	1	1	
3.	Одобрени производители на медикаментозни фуражи съгласно чл. 55в, ал. 1 от Закона за фуражите	10	10	
4.	Регистрирани земеделски стопани, упражняващи дейности по чл. 5, параграф 1 на Регламент (ЕО) № 183/2005	7328	6890	-6%
4.1.	Регистрирани земеделски стопани, произвеждащи първични фуражи	5246	4914	-6,3%
4.2.	Регистрирани земеделски стопани, произвеждащи силажи, които използват силажни добавки, като фуражите са предназначени само за нуждите на собствената им ферма	449	423	-5,8%
4.3.	Регистрирани земеделски стопани, смесващи фуражи изключително за собствената си ферма, без да използват добавки и премикси, като използват допълващи фуражи	1591	1536	-3,5%
4.4.	Регистрирани земеделски стопани, смесващи фуражи и произвеждащи силажи, предназначени само за нуждите на собствената им ферма	42	17	-59,5%
	Общ брой	11463	11178	-2,3%

Източник: БАБХ и МЗХ

4. Официален контрол на фуражите

През 2022 г. са изпълнявани оперативните цели, заложи в Рамковия план за контрол на фуражите за 2022 г. Целта на извършвания контрол е да се постигне висока степен на защита на здравето на хората и на животните, опазване на околната среда, както и защита на потребителите от измами и заблуди. Извършван е регулярен, ориентиран към риска, контрол на процесите при производството на различните видове фуражи и на самите продукти на всеки един от етапите на производство, преработка, съхранение, транспортиране, разпространение, включително изхранване на фуражите. Контролът обхваща, както обекти от фуражния сектор, така и животновъдни обекти, в т.ч. и обекти, които произвеждат или само изхранват фуражи на животни, които се отглеждат за производство на храни и продукцията им е предназначена за консумация от хора.

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Ниво 3, TPL-RED

Ниво 2, TPL-AMBER

Ниво 1, TPL-GREEN

Ниво 0, TPL-WHITE

През 2022 г. контролът на фуражите следва определените основни специфични оперативни цели, които са свързани със стратегическите цели, определени в ЕМНКП на Република България за 2021 – 2023 г., а именно:

- да се гарантира, че фуражите отговарят на изискванията за безопасност;
- да се гарантира, че фуражите отговарят на изискванията на Регламент (ЕО) № 767/2009, по отношение на информацията предоставяна върху етикета или документа придружаващ партидата, в т.ч. и предоставяната информация, при извършване на търговия, чрез средствата за комуникация от разстояние.

В съответствие с чл. 17 от Регламент (ЕО) № 178/2002 и съображение (6) от Регламент (ЕО) № 183/2005, операторите от фуражния сектор са отговорни за безопасността на фуражите под техен контрол, за опазване на здравето на животните и за предотвратяване на рисковете за околната среда.

Официалният контрол на фуражите е планов и текущ.

Плановият контрол се основава на критерии за оценка на риска, еднакви за цялата държава. През 2022 г. е изпълняван „Рамков план за контрол на фуражите за 2022 г.“ и са прилагани указания за работа по неговото изпълнение. Той обхваща контрола на фуражите на всички нива, включително и храненето на животните във фермите.

Текущият контрол включва последващи проверки, проверки при съмнение и/или проучване (сигнали, жалби, уведомления чрез Мрежата за международно сътрудничество (RASFF/ААС) и др.), проверки във връзка с подадени заявления за износ на фуражи за трети държави, проверки по TRACES и други.

4.1. Резултати от контролната дейност през 2022 г.

Рамковият план за контрол на фуражите обхваща три контролни системи: „Фуражи и хранене на животните“, „Трансмисивни спонгиформни енцефалопатии и странични животински продукти“ и „Ветеринарномедицински продукти и остатъци от ветеринарномедицински продукти“. Извършените през годината проверки и взетите проби от фуражи за анализ са равномерно разпределени в периода и обхващат всички групи оператори.

4.1.1. Контрол на фуражите по контролна система „Фуражи и хранене на животните“

Цялостният напредък при постигането на стратегическите и специфичните цели по контролна система „Фуражи и хранене на животните“ се оценява като положителен. Заложените в Рамковия план за контрол 2022 г. брой проверки, към 31.12.2022 г., са изпълнени на 82,4 % (при план 100,0 %). В сравнение с 2021 г. (3 631 планови проверки) през 2022 г. (3 220) броят на извършените планови проверки се е понижил с 411 бр. или с 11,3 %. Изпълнението от 82,4 % на Рамковия план за контрол на фуражите за 2022 г. се дължи на заличаването/временно преустановяване на регистрация/одобрение на обекти/оператори в сектора, които са били планирани за контрол в периода, както и на недостатъчната обезпеченост с човешки ресурс в някои ОДБХ в рамките на календарната година. До 31.12.2022 г. са извършени общо 3 651 (три хиляди шестстотин петдесет и една) броя одити и проверки (планови, последващи, разследващи и по сигнал). Всяка една проверка/одит е документирана с констативен протокол/доклад от одит.

Таблица № 3. Брой планирани и извършени проверки и одити за 2022 г. на всички етапи от производство (вкл. първично производство на фуражи), преработка, разпространение и изхранване на фуражите:

Брой планирани проверки за периода	Брой извършени проверки и одити				
	Планови/извънпланови проверки и одити	последващи	разследване	по сигнал	общо
3909	3220	344	75	12	3651

Източник: БАБХ

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
 ☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

4.1.1.1. Несъответствия, установени по време на извършените проверки

При извършените проверки са констатирани несъответствия с изискванията на приложимото в сектора законодателство, във връзка с които са дадени 1 223 броя предписания. В сравнение с 2021 г. (1 055 бр.) броят на предписанията се е повишил с 168 бр. или с 0,3 %, при общ брой на извършени проверки (вкл. планови, последващи, разследващи и по сигнал) – 3 651 бр. през 2022 г. и 3 896 бр. през 2021 година.

За констатираните несъответствия са дадени предписания, с конкретни срокове за отстраняването им. Класификацията на несъответствията е изготвена на основание приложимите изисквания на Регламент (ЕО) № 183/2005, изпълнението на изискванията чл. 6 от Регламент (ЕО) № 183/2005, относно въвеждането на процедури, основани на принципите на НАССР, приложимите изисквания за етикетирание и общите изисквания за проследяемост, посочени в Регламент (ЕО) № 178/2002, Регламент (ЕО) № 1831/2003 относно фуражните добавки, Регламент (ЕО) № 767/2009 за търговия с комбинирани фуражи, Закона за фуражите и подзаконовите нормативни актове.

4.1.1.2. Анализ на несъответствията

Установените несъответствия не могат да бъдат групирани по показател „времеви период“ през годината за извършването им.

По отношение на проверените фуражи не се наблюдават сериозни несъответствия, които да доведат до опасност за здравето на животните или общественото здраве. Типът на установените несъответствия не представлява потенциален риск за животните.

Констатираните несъответствия и видът на операторите, при които са установени, са взети предвид при оценката на риска при планирането на рамковия план за контрол за 2022 година.

При анализ на несъответствията по вид на обекта, в който същите са констатирани, се установява, че най-голям е броят на предписанията дадени при проверки в животновъдни обекти. Дадени са 709 бр. предписания при проверки в животновъдни обекти, което е с 32,8 % по-малко от общия брой предписания дадени през 2021 г. (1 055 бр.). Установените несъответствия имат отношение основно към спазване на изискванията за хигиена, самоконтрола на операторите и проследяемостта на фуражите. Несъответствията по отношение на хигиенните изисквания касаят основно непълноти в процедурите за почистване и тяхното изпълнение. Несъответствията при самоконтрола се отнасят основно за не вземането на проби от фуражи за самоконтрол. Непълното/нередовно водене на записи е основната част от несъответствията установени по отношение на спазване изискванията за проследяемост.

4.1.1.3. Най-често установявани причини, които водят до несъответствията

Най-честите причини за констатираните несъответствия са:

➤ неосъзната отговорност на операторите в съответствие с Регламент (ЕО) № 178/2002;

➤ недостатъчни познания за изискванията на законодателството;

➤ недостатъчни финансови ресурси от страна на операторите от фуражния сектор.

Липсата на достатъчно финансови ресурси от страна на операторите от фуражния сектор, с изключение на фермерите, се дължи на обстоятелството, че за дейността на същите не са относими мерките за развитие на селските райони и схемата за държавните помощи.

4.1.1.4. Анализи на взети проби за официалния контрол на фуражите

През 2022 г. при проверките на обектите във фуражния сектор са взети проби за анализ по показатели, декларирани от производителя за съответствие, както и за спазване на допустимите стойности за безопасност, определени в законодателството.

Общият брой на анализи от взети проби за официален контрол, в т.ч. анализи на проби взети при внос и износ на фуражи през 2022 г. е 3 690³, от които:

- 674 бр. за **хранителен състав** (получени са 4 несъответстващи резултати – 2,1 % от извършените анализи. Наблюдава се увеличение на установените несъответствия спрямо 2021 г., през която няма установен несъответстващ анализ);

- 222 бр. за **фуражни добавки, с фиксирано максимално съдържание, в това число разрешени кокцидиостатици** (несъответствия са установени при 9 анализи – 4,1 % от извършените анализи, което е с 6 бр. анализи по-малко спрямо броя на несъответстващи резултати от анализ през 2021 г.;

- 1 207 бр. за **нежелани вещества**⁴, включително микотоксини (получени са 14 несъответстващи резултати – 1,2 % от извършените анализи). Броят на установените несъответствия е не се е променил в сравнение с 2021 г.. Два броя от установените несъответствия са при анализи на проби от фуражи за съдържание на остатъци от активни вещества на пестициди и дванадесет броя от извършените анализи за съдържание на микотоксини – Афлатоксин В1, Охратоксин А, Зеараленон, ДОН, Фуминизини, Т-2 и НТ-2 токсини. През 2022 година, в изпълнение на Рамковия план за контрол на фуражите, за **съдържание на микотоксини** са анализирани общо 127 броя проби от фуражи, анализирани по шест показателя всяка. През 2022 г. са взети 23 проби от фуражи за **съдържание на диоксини и диоксиноподобни полихлорирани бифенили, в изпълнение на рамковия план за контрол**. При извършените анализи за всички проби е установено, че са съответстващи на законодателството. Въпреки това, дори и да не са надвишени максимално допустимите стойности, както и праговите нива, определени в Директива № 2002/32/ЕО, в анализираните проби се установява наличие на диоксини и диоксиноподобни полихлорирани бифенили в диапазон от 0,15 до 0,28 ng/kg; Наблюдава се намаляване на диапазона в който се установява наличие на диоксини и диоксиноподобни полихлорирани бифенили в сравнение с 2021 г. (0,16 до 0,41 ng/kg).

- 40 бр. анализи за **забранени за влагане медикаментозни субстанции, като фуражни добавки и за неизбежен пренос на кокцидиостатици в нецелеви фуражи**.

- 181 бр. за **микробиологично замърсяване** – наличие на салмонела (установен е 1 брой несъответстващ анализ – 0,6 % от анализираните проби). Установява се намаление на броя на несъответстващите анализи с 8 бр. спрямо 2019 г. или с 88,9%).

- в изпълнение на рамковия план за контрол са взети 24 бр. проби от фуражи за **наличие на ГМО**. При извършените анализи на взетите проби от фуражи за наличие на ГМО през 2020 г. не са установени наличия на неразрешени за влагане генетично модифицирани фуражи.

При внос на фуражи са извършени общо 36 анализа по показателя, съдържание на микотоксини, при които няма установени несъответствия..

При износ на фуражи са извършени общо 1 370 анализа по следните показатели: тежки метали, пестициди, микотоксини, диоксини, салмонела, амброзия, ГМО, радиоактивност (цезий 134 и цезий 137), мелатион, цианиди, етилен дибромид, фосфили.

- 196 бр. анализа за тежки метали (арсен, кадмий, олово, живак), при които няма установени несъответствия.

- 41 бр. анализа за остатъци от пестициди, при които няма установени несъответствия.

³ В броя извършени анализи (3 690) се включват и 242 бр. анализи за съдържание на влага. Същите не са посочени в приложеното разпределение на извършените анализи (хранителен състав фуражни добавки, с фиксирано максимално съдържание, в това число разрешени кокцидиостатици; нежелани вещества; забранени за влагане медикаментозни субстанции, като фуражни добавки и контаминация на нецелеви фуражи; микробиологични изследвания; наличие на ГМО, ЕТО – етиленов оксид).

⁴ Включени са анализите за съдържание на тежки метали, микотоксини, остатъци от активни вещества на пестициди, диоксини, Амброзия.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- 816 бр. анализа за съдържание на микотоксини, при които няма установени несъответствия.- 67 бр. анализа за съдържание на диоксини, при които няма установени несъответствия.
- 50 бр. анализа за съдържание на салмонела, при които няма установени несъответствия.
- 1 бр. анализ за съдържание на амброзия, при който няма установено несъответствие.
- 87 бр. анализа за наличие на ГМО, при които няма установени несъответствия.
- 24 бр. анализа за наличие на радиоактивност (цезий 134 и цезий 137), при които няма установени несъответствия.
- 22 бр. анализа за съдържание на мелатион, при които няма установени несъответствия.
- 22 бр. анализа за съдържание на цианиди, при които няма установени несъответствия.
- 22 бр. анализа за съдържание на етилен дибромид, при които няма установени несъответствия.
- 22 бр. анализа за съдържание на фосфиди, при които няма установени несъответствия.

При извършения анализ на извършения лабораторен контрол се установява, че случаите, при които е установено несъответствие на фуражите с изискванията на приложимото законодателство през 2022 г. (31 бр.) са се понижили спрямо 2021 г. (44 бр.). Това е доказателство за ефективността на осъществявания официален контрол на фуражите.

4.1.2. Контрол на фуражи по контролна система „Трансмисивни спонгиформни енцефалопатии и странични животински продукти“

Контролира се спазването от страна на операторите от фуражния сектор на фуражните забрани определени в чл. 7 и Приложение IV към Регламент (ЕО) № 999/2001 и в чл. 11 от Регламент (ЕО) № 1069/2009.

При извършените документални и физически проверки през 2022 г. не са констатирани нарушения на изискванията на чл. 11 от Регламент (ЕО) № 1069/2009 относно вътрешната фуражна забрана.

При извършен лабораторен контрол през 2022 г. е установено несъответствие с изискванията на чл. 7 и Приложение IV на Регламент (ЕО) № 999/2001, за което нарушение са предприети всички необходими административно наказателни мерки и действия.

Взетите през 2022 г. проби от фуражи за наличие на съставки от животински произход в изпълнението на рамковия план за контрол на фуражите са 282 бр., включително 265 бр. проби в изпълнение на рамковия план за контрол на фуражите, 4 бр. проби по преценка на инспектора и 13 бр. проби от фуражи предназначени за износ

Протеините от животински произход са рискови по отношение на замърсяване с микроорганизми (салмонела и други бактерии от сем. *Enterobacteriaceae*), поради което се вземат проби от фуражи, които съдържат/са протеини от животински произход, за наличие на микробиологично замърсяване. През 2022 г. са анализирани 89 (осемдесет и девет) бр. проби от фуражи за наличие на *Salmonella spp.*, в т.ч. 21 (двадесет и една) бр. проби в изпълнение на Рамков план за контрол на фуражите по контролна система ТСЕ и СЖП, 68 (шестдесет и осем) бр. проби от фуражи, предназначени за износ.

В периода 01.01. – 31.12.2022 г. са анализирани 86 (осемдесет и шест) бр. проби от фуражи за наличие на ентеробактерии, в т.ч. 18 (осемнадесет) бр. проби в изпълнение на Рамков план за контрол на фуражите по контролна система ТСЕ и СЖП, 68 (шестдесет и осем) бр. проби от фуражи предназначени за износ. През 2022 г. при осъществения лабораторен контрол не са установени положителни резултати от лабораторен анализ за наличие на салмонела и ентеробактерии във фуражи.

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

4.1.3. Контрол на фуражи по контролна система „Ветеринарномедицински продукти и остатъци от ветеринарномедицински продукти”

Към 31.12.2022 г. са одобрени 10 обекта за производство с медикаментозни фуражи и/или междинни продукти по чл. 55в, ал. 1 от Закона за фуражите.

През 2022 г. са извършени общо 20 бр. проверки на одобрени оператори, извършващи дейност „Производство на медикаментозни фуражи”, от които 14 бр. планови проверки, 4 бр. последващи проверки и 2 бр. разследващи проверки. Броят на извършените през 2022 г. проверки е намален с 15 бр., в сравнение с 2021 г. (35 бр. проверки). При извършените през 2022 г. проверки са дадени 3 бр. предписания на 2-ма оператори, които представляват 20% от проверените 10 бр. обекта. В сравнение с 2021 г. (6 бр.) се установява намаление на броя на дадените предписания с 3 бр. По отношение на броя на производителите на медикаментозни фуражи, на които са дадени предписанията, се установява намаляване на обектите с установени несъответния през 2022 г. (2 бр.) в сравнение с 2021 г. (4 бр.)

През 2022 г. са взети и анализирани общо 15 бр. проби от фуражи по контролната система (по 6 бр. проби от медикаментозен фураж, анализирани за наличие на неразрешени за влагане, като фуражни добавки лекарствени субстанции; 5 бр. проби за количествено определяне на активна лекарствена субстанция вложена в производството на медикаментозен фураж и 4 бр. за неизбежен пренос на същата в нецелев фураж). Съгласно резултатите от анализ в 3 (три) от пробите от медикаментозни фуражи, анализирани за количествено определяне на активна лекарствена субстанция е установено несъответствие между очакваното количество на активното вещество и установеното при лабораторният анализ. Във връзка с получените несъответстващи резултати от анализи са предприети всички необходими мерки и действия съобразно законодателството.

4.1.4. Одити на оператори от фуражния сектор

Съгласно изискванията на чл. 6 и чл. 7 от Регламент (ЕО) № 183/2005 и във връзка с чл. 26, ал. 2 от Закона за фуражите операторите във фуражния сектор, които извършват дейности, различни от тези на ниво първично производство на фуражи (посочени в член 5, параграф 1) са задължени да имат разработени, въведени и да прилагат процедури, основани на принципите на НАССР.

През 2022 г. са извършени 241 (двеста четиридесет и един) одита на оператори от фуражния сектор и 20 (двадесет) последващи проверки за изпълнение на препоръки от одити.

Може да се направи заключение, че операторите са разработили, въвели и прилагат процедури, основани на принципите на НАССР, с което са изпълнени изискванията на чл. 6 и чл. 7 от Регламент (ЕО) № 183/2005. При някои оператори е установено, че процедурите, основани на принципите на НАССР не са актуални към момента на извършвания одит. За всички установени несъответствия са дадени препоръки, по които операторите са предприели корективни действия. Същите са проверени за изпълнението им и са закрити.

При извършения сравнителен анализ с данните от 2021 г. (257 бр. одити и 20 бр. дадени препоръки) се установява, че през 2022 г. броят на извършените одити е намалял с 16 бр., а броят на направените препоръки е нараснал с 57 бр.. Това е доказателство за обективността на осъществения официален контрол на фуражите.

4.1.5. Прилагане на административно-наказателните разпоредби на Закона за фуражите

През 2020 г. са съставени 35 (тридесет и пет) акта за установено административно нарушение – с 7 бр. повече в сравнение с 2021 година. Най-често срещаните нарушения от страна на операторите в сектор „Фуражи“ са неспазване на нормите на чл. 6, ал. 7 и ал. 2; чл. 7, ал. 1; чл. 15, ал. 1; чл. 16, ал. 7; чл. 17в, ал. 1; чл. 19, ал. 15; чл. 48, ал. 1, т. 1 и чл. 55е, т. 6 от Закона за фуражите.. Извършеният анализ на прилагането на административно наказателните разпоредби на Закона за фуражите показва, че налаганите наказания имат

✉ Гр. София, 1606, бул. „Пенчо Славейков” № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

ефект по отношение спазването на изискванията на законодателството за фуражите от страна на операторите във фуражния сектор.

5. Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF)

Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF) е създадена от Европейската комисия, за да предостави на контролните органи на държавите членки, ефективно средство за обмен на информация за предприетите мерки, по отношение на установени сериозни рискове във връзка с храни и фуражи и опазване на околната среда. Обменът на информация се извършва по ясен и структуриран начин чрез използване на уеб базирания система iRASFF.

Този обмен на информация подпомага държавите членки да действат по-бързо и по координиран начин, за да предпазят здравето на хората и здравето на животните от опасности причинени от храни и фуражи.

Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи е изградена на основание чл. 50 от Регламент (ЕО) № 178/2002. С Регламент (ЕС) 2019/1715 се определят правилата за нейното функциониране.

Във връзка с чл. 10 от Регламент (ЕО) № 178/2002 се изисква обществените органи да уведомяват обществеността и за рисковете за здравето на човека. Комисията следва да предоставя резюмирана информация за уведомленията, подадени чрез системата RASFF и годишни доклади, в които се очертават тенденциите при уведомяването чрез RASFF на проблеми, свързани с безопасността на храните.

С чл. 29 от Регламент (ЕО) № 183/2005 обхватът на системата RASFF се разширява, за да се включат и сериозните рискове, които произтичат от фуражи, и имат отношение към здравето на човека, на животните и опазването на околната среда.

С чл. 47 от Закона за фуражите е определено, че Българската агенция по безопасност на храните е компетентна контактна точка, обслужваща Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи в Република България.

Българска агенция по безопасност на храните получава нотификации разпространени чрез Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи, от Националното звено за контакт, разположено в дирекция “Политики по агрохранителната верига“ към Министерство на земеделието и храните.

В Устройствения правилник на БАБХ са определени компетентните звена за контакт. В дирекция „Контрол на фуражите и страничните животински продукти“ е ситуирано компетентното звено за контакт по фуражи по Системата.

С действията си членовете на звената за контакт по Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи, сектор “Фуражи” към БАБХ, гарантираха, съобразно своите компетентности, гладкото функциониране на Системата в Република България, през отчетния период.

В Централно управление на Българска агенция по безопасност по храните (ЦУ на БАБХ), функционира звено за контакт по Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF) и Системата за административна помощ и сътрудничество (ААС) на Европейската комисия, членове на което са експерти от дирекции „Контрол на храните“, „Граничен контрол“, „Контрол на фуражите и страничните животински продукти“, дирекция „Продукти за растителна защита, торове и контрол“, „Растителна защита и контрол на качеството на пресните плодове и зеленчуци“ и дирекция „Здравеопазване и хуманно отношение на животните“, чрез отдел „Хуманно отношение към животните“.

В периода от 01.01.2022 г. до 31.12.2022 г. Република България е създала 1 (едно) уведомление разпространено чрез Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF), имащи отношение към сектор „Фуражи“ и е засегната страна по 4 (четири) уведомления, разпространено чрез Системата. Извършени са разследвания и са предприети последващи действия.

✉ Гр. София, 1606, бул. “Пенчо Славейков” № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

В периода 01.01.2022 г. – 31.12.2022 г. Република България е засегната страна по 4 (четири) уведомления, разпространени чрез Системата за административна помощ и сътрудничество, които имат отношение към сектор „Фуражи“. Извършени са разследвания и са предприети последващи действия. Данните за предприятиите от Република България действия са предоставени чрез Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи и са валидирани от Европейската комисия.

С действията си членовете на звената за контакт по Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи, към дирекция “Контрол на фуражите и страничните животински продукти” при ЦУ на БАБХ и регионалните звена за контакт, сектор “Фуражи” при ОДБХ гарантираха през 2022 г., съобразно своите компетентности, гладкото функциониране на Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи в Република България.

6. Производство на фуражи и структуриране на операторите от фуражния сектор

6.1. Производство на комбинирани фуражи

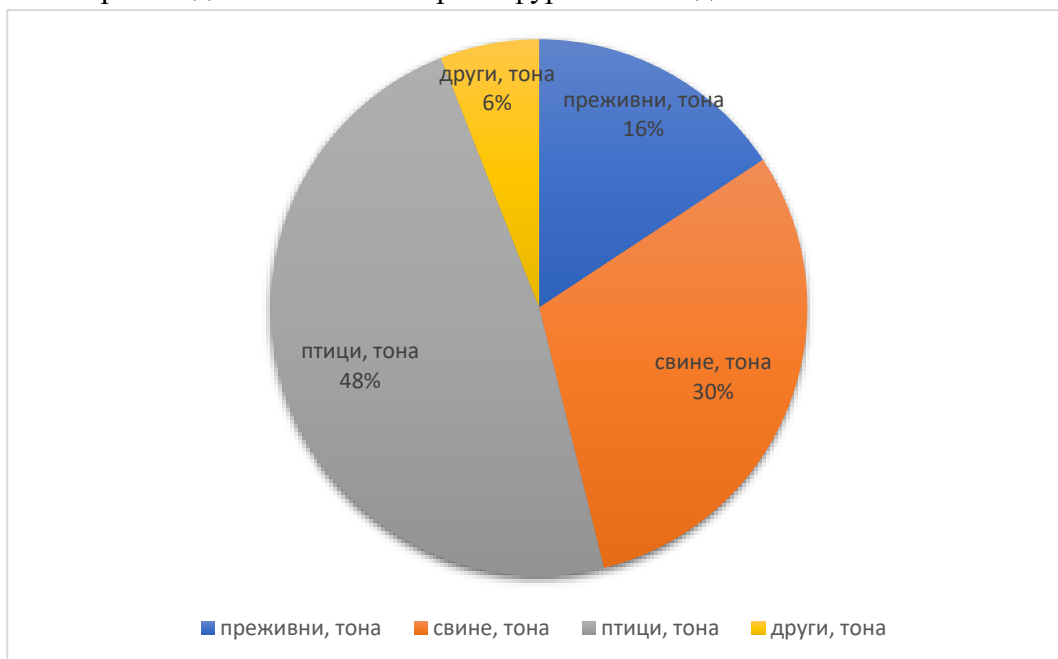
През 2022 г. в изпълнение на чл. 146 от Закона за фуражите, по данни предоставени от производителите на комбинирани фуражи са произведени общо 1 244 648,771 тона комбинирани фуражи. В сравнение с 2021 г. (1 301 142,912 тона) се отчита намаляване през отчетния период с 56 494,141 тона комбинирани фуражи или с 4,3 %.

Таблица 4: Обобщените данни за произведените количества комбинирани фуражи по видове животни за 2022 г.

Вид животни	за пазара (тона)	за собствена ферма (тона)	Общо (тона)
преживни	140901,321	54695,492	195596,813
свине	224946,103	153462,700	378408,803
птици	485060,939	111277,650	596338,589
други животни	71356,646	2947,920	74304,566
общо, тона	922265,009	322383,762	1244648,771

Източник: БАБХ

Графика 1: Производство на комбинирани фуражи по видове животни

Източник: БАБХ

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
 ☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

6.2. Производство на медикаментозни фуражи

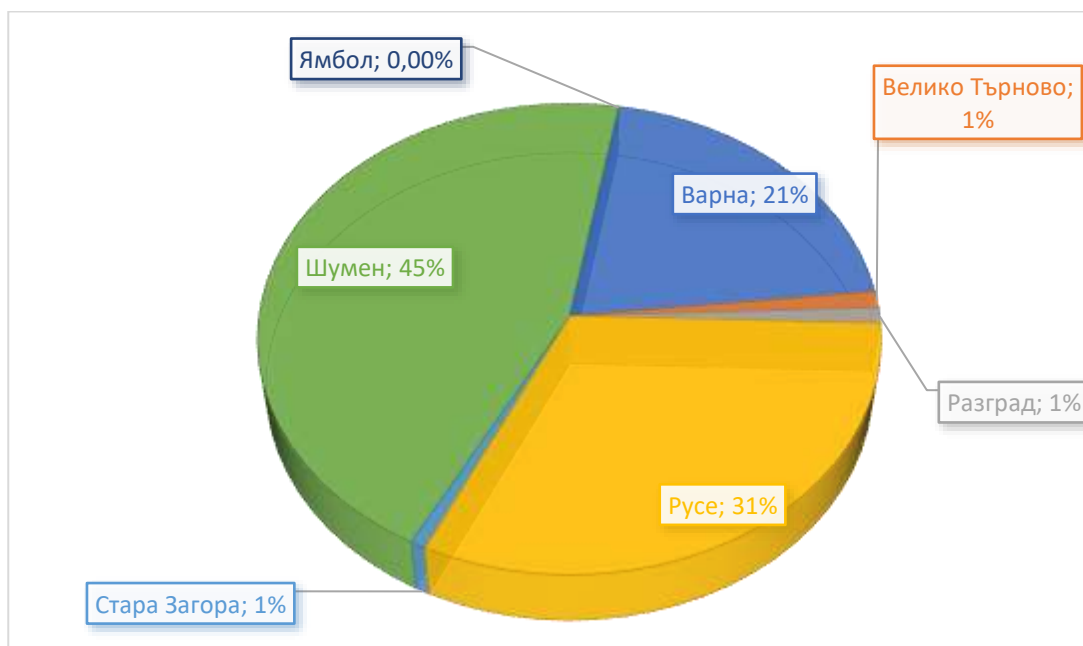
През 2022 г. в Република България са произвеждани медикаментозни фуражи само за свине, в количество 19 315,270 тона. В сравнение с 2021 г. (27 775,240 т.), когато също са произвеждани медикаментозни фуражи само за свине, данните през 2022 г. показват намаление на производството с 8 459,970 т. или с 30,5 %. През 2022 г. производството на медикаментозни фуражи за нуждите на собствените животновъдни стопанства е 65,1 % от общото произведено количество, а този за пазара е 34,9 %. Съотношението през 2021 г. е било съответно 73,9 %:26,1 %.

Таблица № 5: Произведени количества медикаментозни фуражи, по административни области, за 2022 г.

Област	Медикаментозни фуражи за свине (тона)		Общо
	за пазара	за собствени ферми	
Варна	12,000	3955,000	3967,000
Велико Търново	214,000		214,000
Разград		207,000	207,000
Русе	144,000	5936,770	6080,770
Стара Загора		144,000	144,000
Шумен	6372,000	2330,500	8702,500
Ямбол			
Общо	6742,000	12573,270	19315,270

Източник: БАБХ

Графика 2: Процентно разпределение на производството на медикаментозни фуражи по области

Източник: БАБХ

II. Очаквани данни за текущата 2023 г.

През 2023 г. контролът на фуражите ще следва определените основни оперативни цели, които са свързани със стратегическите цели, определени в ЕМНКП на Република България за 2021 - 2023 г.:

1. Да се гарантира, че фуражите отговарят на изискванията за безопасност;
2. Да се гарантира, че фуражите отговарят на изискванията на Регламент (ЕО) № 767/2009, по отношение на информацията предоставяна върху етикета или документа придружаващ партидата, в т.ч. и предоставяната информация, при извършване на търговия, чрез средствата за комуникация от разстояние.

Изпълнението на тези цели ще се постигне чрез:

- проверка за съответствието с изискванията на законодателството по фуражите;
- намаляване честотата на проверките и вземането на проби поради съответствие на операторите с изискванията на законодателството по фуражите.
- продължаване на ефективната комуникация с неправителствения сектор и всички заинтересовани страни, имащи отношение към безопасността и качеството на фуражите.

И през 2023 г. се очаква да се утвърдят постигнатите положителни резултати в сектор „Фуражи”.

IV. ДЕЙНОСТИ ПО ВЕРИФИКАЦИЯ НА ОФИЦИАЛНИЯ КОНТРОЛ

ОДИТ НА ОФИЦИАЛНИЯ КОНТРОЛ

Съгласно разпоредбите на чл. 18 на УП на БАБХ, на главна дирекция „Верификация на официалния контрол” (ГД ВОК) при ЦУ на БАБХ се възлага извършването на дейности свързани с планиране, организиране и осъществяване на одити на официалния контрол в БАБХ, съгласно изискванията на чл. 6 от Регламент (ЕС) 2017/625. Одитният орган в БАБХ, който извършва одити на официалния контрол по смисъла на чл. 6 от Регламент (ЕС) 2017/625 е отдел „Одит на официалния контрол“ (ООК) при ГД ВОК.

Планирането на одитите на официалния контрол в БАБХ през 2022 г. е в съответствие с правилата на одобрената „Процедура за извършване на одити на официалния контрол в БАБХ“ и на „Ръководство на Мрежата на Националните одитни системи на ЕК - Основано на риска планиране на одитите на системите за официален контрол“. В съответствие с изискванията на горесцитираните документи, за целите на одитния процес в БАБХ е изготвена „Тригодишна програма за одити на официалния контрол за периода 2021 г. – 2023 г.“ Програмата е одобрена от изпълнителния директор на БАБХ със заповед № РД 11-190/27.01.2021 г. Със заповед № РД 11-137/02.02.2022 г., след извършен преглед и анализ е извършена актуализация на Програмата в частта ѝ за 2022 г.

През отчетния период – 2022 г. са планирани за извършване 16 бр. одити на официалния контрол в различни одитни зони на агрохранителната верига.

Разпределението на планираните за годината одити е както следва:

- Три броя одити в областта на официалния контрол на здравеопазването и хуманното отношение на животните с одитирани организации ОДБХ–Силистра, ОДБХ–София област и ОДБХ–Ямбол;
- Един одит в областта на растителното здраве с одитирана организация ОДБХ–Стара Загора;
- Шест броя одити в областта на официалния контрол при производството и предлагането на храни от животински произход;
- официален контрол при производството и предлагането на мляко и млечни продукти, с одитирани организации – ОДБХ–Смолян, и ОДБХ–Разград;

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- официален контрол при производството и предлагането на риба и рибни продукти, одитирани организации ОДБХ–Пловдив и ОДБХ–Бургас;
- официален контрол при производството и предлагането на месо от копитни животни, месо от дивеч, птиче месо и продукти от тях, одитирани организации ОДБХ-Враца и ОДБХ–Хасково;
- Три броя одити в областта на официалния контрол при производството и предлагането на храни от неживотински произход с одитирани организации – ОДБХ – Габрово и ОДБХ – Шумен;
- Един одит в областта на официалния контрол на странични животински продукти и продукти производни от тях, непредназначени за консумация от човека, с одитирана организация ОДБХ – Варна;
- Един одит в областта на контрола на търговията на дребно и заведенията за обществено хранене с одитирана организация ОДБХ – Добрич;
- Един одит в областта извършваната лабораторна дейност от ОДБХ, одитирана организация ОДБХ – София град;

Неизпълнени са следните одити:

- Оценка на изпълнението на Националната програма за профилактика, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите – АЧС, одитирана организация ОДБХ-Силистра. Одитът е отменен със заповед на изпълнителния директор на БАБХ № РД 11- 300/24.02.2022 г.;
- Оценка на извършваната лабораторна дейност от изпитвателната лаборатория към ОДБХ-София град. С докладна записка с вх. № ВД-4508/30.11.2022 г., одобрена от изпълнителния директор на БАБХ, одитът ще бъде планиран за изпълнение през следващия програмен период.

С цел повишаване на ефективността на одитния процес, през 2022 г. в отдел ООК продължи практиката за събиране и анализиране на цялата информация от проведените през годината одити. Информацията, която се събира за всеки одит, включва препоръките дадените от одитния екип посочените в Плана за действие, корективни и превантивни действия, които ще се предприемат от одитираните организации, срок за изпълнението им, предоставените от одитираните организации писмени доказателства, гарантиращи изпълнението на мерките. От събраната в отдела информация е видно, че при проведените през 2022 г. 14 броя одити на официалния контрол, за констатирани несъответствия на системата на контрола, са издадени общо **55 бр.** препоръки, като от **тях 18 бр. (33%)** са насочени към дирекциите на централно ниво, които методически ръководят одитираната дейност, както следва:

- дирекция „Здравеопазване и хуманно отношение към животните“ - 12 бр. препоръки или 67 % от всички препоръки на централно ниво;
- дирекция „Лабораторен контрол“ - 3 бр. препоръки или 17 % от всички препоръки на централно ниво;
- дирекция „Контрол на храните“ - 2 бр. препоръки или 11 % от всички препоръки на централно ниво;
- НДНИВМИ – една препоръка или 5 % от всички препоръки на централно ниво.

През изминалата година няма одит, при който одитният екип да не е установил несъответствия и да не са дадени препоръки към одитираната организация за тяхното отстраняване.

В съответствие с процедурата за одит, от страна на одитираните организации са изпратени на водещия одитор писмени доказателства, потвърждаващи изпълнението на предприетите от тях действия (заповеди на директора на ОДБХ, доклади, протоколи от обучения, присъствени списъци и други документи, свързани с проведени обучения, документи от извършена верификация на ефективността на контрола на областно ниво от страна на

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

началниците на отдели и други документи, свързани с контролната дейност на областните дирекции, за централните дирекции - одобрени от изпълнителния директор докладни записки за предприемане на мерки и други писмени доказателства).

Съгласно правилата на одобрената процедура изпратените документи се разглеждат и анализират от водещия одитор от гледна точка на това дали дават достатъчно гаранции за предприемане на подходящи мерки за изпълнение на препоръките, с цел установените при одита несъответствия да не се допускат в бъдеще.

След извършения анализ в отдел ООК на писмените доказателства за предприетите мерки от страна на одитираните организации е видно, че най-често мерките, които се предприемат от одитираните организации са свързани с провеждането на специализирани обучения по правилното прилагане на законодателството и утвърдените процедури и инструкции, документиране на контрола и предприемане на подходящи административни мерки към бизнес оператора за отстраняване на констатираните несъответствия, както и провеждане на верификация от страна на началника на отдела по отношение на качеството и ефективността на провеждания официалния контрол.

В отдел ООК е въведена практика, след одобрението на одитния доклад от изпълнителния директор БАБХ, водещият одитор да представи най-общо констатациите, заключенията, препоръките и мерките в него, с цел да се обсъдят в отдела проблемите и положителните практики в одитираната област. С това се цели се да се подобри процеса на одит и да се повиши ефективността от провежданите одити на официалния контрол, което от своя страна доведе до подобряване на системата като цяло.

ДЕЙНОСТИ ПРИ ИЗВЪРШВАНЕТО НА ПРОВЕРКИТЕ ЗА ЕФЕКТИВНОСТТА НА ОФИЦИАЛНИЯ КОНТРОЛ В СЪОТВЕТСТВИЕ С ЧЛ. 12, ПАРАГРАФ 2 ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2017/625

I. Отчет и анализ на дейността при извършването на проверките за ефективността на официалния контрол, осъществяван от ОДБХ през 2022 г.

Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) чрез отдел “Верификация и административен контрол на дейността на ОДБХ” към главна дирекция „Верификация на официалния контрол” (ВОК) при ЦУ на БАБХ планира, организира, координира и извършва проверки за ефективността на официалния контрол, осъществяван от областните дирекции по безопасност на храните.

При изпълнение на функциите си отдел “Верификация и административен контрол на дейността на ОДБХ” се ръководи от закони и подзаконовите нормативни актове по прилагането им, както и от директно приложимото право на Европейския съюз (ЕС) в секторите на контрол.

Основните приоритети при извършване на проверките на ефективността са:

- Повишаване на ефективността на упражнявания официален контрол от ОДБХ на всички етапи от производство, преработка, съхранение, внос, транспортиране и разпространение на храни, фуражи, ВЛП, продукти за растителна защита и торове, с оглед постигане висока степен на защита на здравето на хората, здравето на животните, растенията и околната среда;
- Предпазване на потребителите от измами, заблуди и незаконни практики с храни, фуражи, ВЛП, продукти за растителна защита и торове;

Проверките за ефективността на официалния контрол, осъществяван от ОДБХ, се извършват съгласно унифицирана Стандартна оперативна процедура: „Процедура за извършване на проверка на ефективността на официалния контрол, осъществяван от Българска агенция по безопасност на храните“, утвърдена със заповед на изпълнителния директор на БАБХ.

Във връзка с т. V от посочената СОП и със заповед на изпълнителния директор на БАБХ е утвърдена „Програма на ГД „Верификация на официалния контрол“ при ЦУ на БАБХ за проверки за ефективността на официалния контрол, извършван от ОДБХ, в съответствие с чл. 12, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета.

✉ Гр. София, 1606, бул. “Пенчо Славейков” № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Съгласно утвърдената СОП, програмите за извършване на проверки за ефективност (верификация) на официалния контрол, осъществен от ОДБХ, се изготвят както на ротационен принцип, така и съобразно броя и естеството на констатираните несъответствия по време на предходните проверки на съответната ОДБХ.

Експертите от отдел ВАКДОДБХ при ГД ВОК планират, организират, координират и участват в комисиите за извършване на верификация на официалния контрол на ОДБХ, съвместно с експерти от другите специализирани звена към ЦУ на БАБХ и/или ОДБХ.

В състава на комисиите за извършване проверки на ефективността на официалния контрол, извършван от ОДБХ се включват експерти от всички основни направления на дейност на Българска агенция по безопасност на храните: здравеопазване, идентификация и хуманно отношение към животните, контрол на ветеринарнолекарствени продукти, контрол на фуражите, контрол на хранителните продукти от животински и неживотински произход, контрол на продукти за растителна защита и торове, фитосанитарен контрол.

След изготвяне и издаване на заповед на изпълнителния директор на БАБХ за извършване на проверка на дейността на ОДБХ, тази заповед се свежда до знанието на директора на съответната ОДБХ чрез електронно писмо (e-mail). В него се дават и информация за часа и мястото на откриващата среща, изисквания към присъстващите на откриващата среща и някои базови организационни указания.

Всяка една проверка за ефективност (верификация) на официалния контрол на ОДБХ включва 2 етапа:

- документална проверка и
- физическа проверка (проверка на терен, на място).

Целта е експертите-членове на комисията да проверят дали данните в документите, изготвени с цел удостоверяване на упражнения от ОДБХ официален контрол, отговарят на фактическото състояние на проверените обекти, дали официалният контрол се упражнява от ОДБХ с необходимата честота и стриктност, дали са постигнати заложените цели и какви действия се предприемат при установяване на нарушения на действащото законодателство, дали тези действия постигат търсения ефект и има ли реализируеми начини за оптимизиране дейността на проверяваното контролно звено, прилагането, на които ще обезпечат осигуряването на потребителите с безопасни и качествени хранителни продукти от животински и неживотински произход, при едновременно спазване на принципите за прозрачност, етика и безпристрастност, заложен в Кодекса за поведение на служителите в държавната администрация.

Предприетите от директора на верифицираната ОДБХ действия за отстраняване на констатираните по време на проверката несъответствия, се анализират в отдел ВАКДОДБХ при ГД ВОК и от експертите, участвали в извършването на проверката, с цел да се оценят действията като достатъчни за предотвратяване повторното или продължаващо допускане на несъответствия и пропуски при осъществяване на контролната дейност на съответното звено в системата на БАБХ.

През 2022 г. са извършени 10 броя планови проверки на дейността на ОДБХ – Видин, Габрово, Пловдив, София област, Благоевград, Кърджали, Кюстендил, Разград, Стара Загора и Шумен. При извършените проверки комисиите от служители са установили 91 бр. несъответствия, от които 27 бр. съществени и 64 броя несъществени. Дадени са 98 бр. препоръки, по които ОДБХ са предприели необходимите действия за отстраняване на констатираните несъответствия.

II. Очаквани данни за текущата 2023 г.

Българската агенция по безопасност на храните извършва контрол по цялата хранителна верига, спазвайки подхода „от полето и фермата до масата“. С извършването на единен контрол по цялата хранителна верига се гарантира високо ниво на доверие в потребителите относно качеството и безопасността на храните.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Съгласно утвърдената „Програма на ГД „Верификация на официалния контрол“ при ЦУ на БАБХ за проверки за ефективността на официалния контрол, извършван от ОДБХ, в съответствие с чл. 12, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета” през 2023 г. са предвидени 10 броя проверки на дейността на ОДБХ, като основните приоритети са както през 2022 г.

III. Приоритети и цели на аграрната политика и мерки за постигането им през 2023 г.

През 2023 г. главна дирекция „Верификация на официалния контрол” ще продължи изпълнението на основните дейности заложи в програмните документи и дейности от Устройствения правилник на БАБХ, както и ще следва целите и приоритетите заложи за 2022 г. за функционално обединение, съгласуваност и прозрачност в работата на контролните звена, с цел да се гарантира в максимална степен на опазване здравето на хората, здравето на животните и растенията, хуманното отношение към животните и повишаване доверието на потребителите в качеството и безопасността на контролираните от БАБХ продукти.

V. ДЕЙНОСТИ ПО РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА И КОНТРОЛ НА КАЧЕСТВОТО НА ПРЕСНИ ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ

1. Растителна защита и фитосанитарен контрол

1.1. Фитосанитарен контрол

Приоритетите, целите и задачите на фитосанитарния контрол (ФСК) са формулирани в националните стратегически документи на Министерството на земеделието и храните за политиките, приоритетите и стратегическите цели в развитието на земеделието в страната, в които са формулирани целите на ведомството.

Приоритетните дейности за постигане на основната оперативна цел на ФСК са:

- Ефективен контрол при производство, преработка, съхранение, движение и търговия на растения и растителни продукти на територията на България и ЕС с цел своевременно установяване и предотвратяване на разпространението на карантинни вредители по растенията и растителните продукти;
- Официален контрол при внос на растения, растителни продукти и други обекти на контролни пунктове, различни от граничните контролни пунктове;
- Осигуряване износ на растения и растителни продукти, съгласно фитосанитарните изисквания на страната вносител;
- Законодателство, хармонизирано с режима за растително здраве на ЕС;
- Провеждане на фитосанитарни мониторингови програми за карантинни вредители, съобразени със законодателството на ЕС;
- Лабораторно–диагностичната мрежа.

1.1.1. Контрол при производството на територията на България и движение на растения, растителни продукти и други обекти в ЕС

Фитосанитарният контрол при производство и движение на растения, растителни продукти и други обекти и наблюденията на територията на страната по отношение на карантинни вредители и регулираните некарантинни вредители (РНКВ) през 2022 се осъществява съгласно изискванията на: Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския Парламент и на Съвета от 26.10.2016 година за защитните мерки срещу вредителите по

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

растенията; Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския Парламент и на Съвета от 15.03. 2017 година, относно официалния контрол и други официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата, относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита, Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 г., Закон за защита на растенията (ЗЗР), актове за изпълнение на Комисията относно предприемане на спешни мерки за предотвратяване на въвеждането в ЕС и разпространението на карантинни и нови, непознати вредители в ЕС.

В официалния регистър на професионалните оператори за ФСК се регистрират лицата по чл. 22, ал. 1 от Закона за защита на растенията, включително лицата, които внасят, произвеждат, преработват и/или отглеждат растения и растителни продукти, складове, събирателни и разпределителни центрове, стокови тържища и пазари на производители на такива растения и растителни продукти.

За 2022 година общият брой на регистрираните професионалните оператори е 3240, което е с 6,32 % по-малко от регистрираните през 2021 г. - 3477 броя. От тях 428 са вносители на растения, растителни продукти и други обекти, а 155 са регистрирани професионални оператори, на които е дадено разрешение да поставят маркировка или да извършват поправка на дървен опаковъчен материал (ДОМ), съгласно изискванията на чл. 98 от Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския Парламент и на Съвета за защитните мерки срещу вредителите по растенията.

При производството на растения и растителна продукция през 2022 година са извършени от фитосанитарните инспектори 6962 инспекции, към 6480 броя през предходната 2021 г.

Основен приоритет в областта на фитосанитарния контрол в изпълнение на законодателството на Европейския Съюз и националното фитосанитарно законодателство е упражняване на фитосанитарен контрол за производство и предлагане на здрави растения и растителни продукти. За целта, ежегодно се разработват и актуализират мониторингови програми за карантинни вредители по култури и вредители, които се провеждат на територията на цялата страна. Строгийт надзор гарантира фитосанитарната сигурност при движение на растенията, растителните продукти и другите обекти на територията на ЕС, както и при износ за трети страни, в съответствие с фитосанитарните изисквания на страната-вносител.

В Република България наблюденията за вредители през 2022 година са извършени от официалните фитосанитарни инспектори на БАБХ по следните национални мониторингови програми:

1. Мониторинг за карантинни вредители по картофи;
2. Мониторинг за карантинни вредители по овощни видове, включително ягоди и малини.
 - а. Мониторинг за плодови мухи.
3. Мониторинг за карантинни вредители по лозата;
4. Мониторинг за карантинни вредители по зеленчукови видове в оранжерии и на открити площи;
5. Мониторинг за карантинни вредители в оранжерии, разсадници и градински центрове за цветя и декоративни растения.
 - а. Мониторинг за *Xylella fastidiosa*;
6. Мониторинг за карантинни вредители по горски видове;
7. Календарен план за наблюдение на растения и растителни продукти за карантинни вредители.

При извършените **наблюдения по мониторинговите програми** на територията на страната през 2022 г. са документирани 7 300 броя проверки спрямо 5 674 броя през предходната 2021 г. (с 23,65 % повече); анализирани са 1720 броя проби в областните диагностични лаборатории по растително здраве (**ОДЛРЗ**) към 1669 броя през 2021 г. (с 3,0 % повече).

Провеждането на фитосанитарният контрол и прилагането на фитосанитарни мерки са тясно свързани с лабораторната, диагностична и методическа подкрепа на Централна лаборатория по карантина на растенията (ЦЛКР) при БАБХ.

Със Заповед № РД- 09-976 от 18.10.2019 г. на министъра на земеделието, храните и горите Централна лаборатория по карантина на растенията е определена за Национална референтна лаборатория за вредителите по растенията — за насекоми и акари, за нематоди, за бактерии, за гъби и оомицети и за вируси, вироиди и фитоплазми.

Дейността на ЦЛКР е насочена в следните основни направления:

- фитосанитарна лабораторна експертиза на растения, растителни материали и почви, окончателна диагностика и идентификация на вредители;
- методическо ръководство и контрол на дейността на областните диагностични лаборатории по растително здраве в ОДБХ.
- обучение на инспекторите по фитосанитарен контрол, производители, студенти и лабораторни специалисти в контрола на вредители, диагностиката и идентификацията на вредителите.

През **2022 година** в Централната лаборатория по карантина на растенията са постъпили **4 324 броя проби** и са извършени **11 673 броя анализи** на растения, растителни материали и почви от внос, в т.ч. - от движение в общността, от контрол на терена, от мониторингови програми и от частния сектор, както следва:

Семена, растения за засаждане и растителни материали от внос – на **324 броя проби** са извършени **1022 броя анализи**, към **358 броя проби (9,5 % по малко)** и **1342 броя анализи (23,35 % по малко)** през предходната 2021 г.

Установени са:

карантинни вредители – Вирус на кафявото набраздяване по домати (ToBRFV).
регулирани некарантинни вредители – *Agrobacterium tumefaciens*

Семена, растения за засаждане и растителни материали от контрол при движение в общността – на 31 броя проби са извършени 155 броя анализи, отчитаме увеличение спрямо предходната 2021 г., съответно с 24,0 % повече проби и със 24,0 % повече анализи.

Карантинни и регулирани некарантинни вредители не са установени.

Семена, растения за засаждане и растителни материали от контрол на терена и мониторинги – на **3602 броя проби** са извършени **10 016 броя анализи**, при 3300 броя проби и 9919 броя анализи, т.е. през 2022 г. пробите са увеличени с 9,15 %, а анализите – с 0,4 %.

Установени са:

карантинни вредители – *Bemisia tabaci*, *Euphorbia sp.*, *Globodera sp.*, *Globodera pallida*, *Globodera rostochiensis*, *Tomato Brown Rugose Fruit Virus (ToBRFV)*, *Clavibacter sepedonicus*, *Ralstonia solanacearum*;

регулирани некарантинни вредители - *Pseudaulacaspis pentagona*, *Quadrastipidiotus perniciosus*, *Candidatus Phytoplasma pyri*, *Plum Pox Virus*, *Candidatus Phytoplasma solani*, *Agrobacterium tumefaciens*, *Pseudomonas syringae pv. Syringae*, *Xanthomonas vesicatoria*, *Xanthomonas euvesicatoria*

Анализ на почви – на 367 броя проби са извършени 430 броя анализи

Установени са карантинните вредители: *Globodera rostochiensis*, *Globodera pallida*,

Навременното откриване на вредителите даде възможност на фитосанитарните инспектори да предприемат своевременни действия за локализиране огнищата на зараза и ликвидирането им там, където бе възможно.

В специализираната лаборатория по картофите гр. Самоков се извършва тестиране на сортове картофи за устойчивост към картофените цистообразуващи нематоди и се поддържа асортимента картофи за тестиране за рак по картофите.

За 2022 са издадени 2060 броя растителни паспорти (РП) на стоки от местно производство за движение в страната и ЕС (-13,3 %, спрямо 2021 г. – 2393 броя РП); 22 броя здравни и 24 броя предекспортни сертификати.

1.1.2. Фитосанитарен контрол при износ

Фитосанитарният контрол се явява основен фактор за осъществяване на успешен износ на растения, растителни продукти и други обекти от страната.

Фитосанитарният контрол при износ и реекспорт на растения, растителни продукти и други обекти се извършва в съответствие с фитосанитарните изисквания за внос на държавата вносител. Фитосанитарните сертификати за износ и реекспорт на растения, растителни продукти и други обекти са в съответствие с образците на Международната конвенция по растителна защита.

През 2022 г. са извършени 10 285 инспекции (33,28 % по малко от извършените през 2021 г. – 15 415 броя), на 30 410 броя пратки от растения и растителни продукти, предназначени за износ, за съответствие с фитосанитарните изисквания на страната вносител (при 34 990 броя през 2021 г., т.е през 2022 г. отчитаме 13,69 % помалко проверени пратки за износ през 2022 г.). През годината са издадени **14 287 броя фитосанитарни сертификати за износ (с 24,39 % по-малко спрямо 2021 г.)** и **452 броя ФСС за реекспорт към 135 броя през 2021 г..**

Основни стоки, обект на фитосанитарен контрол при износ са: дървен материал, слънчоглед (белен, шарен, черен), пшеница, кориандър, сушени билки, подправки и сушени плодове. Отчитаме, че намаленият брой на издадените фитосанитарни сертификати за износ е в резултат на органичения износ на зърно.

Износът на дървен материал е основно за: Турция, Северна Македония, Сърбия, Албания, Израел, Китай.

Основните направления при износ са:

- кориандър - Индонезия, Малайзия, Индия, ОК, Шри Ланка, Турция;
- слънчоглед (белен и черен) - САЩ, Турция, Австралия, Мексико, Тайланд;
- пшеница - Израел, ОК, Турция, Ливан, САЩ, Индонезия;
- сушени билки - САЩ, Япония, ОК, Индонезия, Канада;

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- подправки - САЩ, ОК, Япония, Турция, Сърбия.

1.1.3. Фитосанитарен контрол при внос на растения, растителни продукти и други обекти на контролни пунктове, различни от граничните контролни пунктове.

През 2022 г. в официалния регистър на професионалните оператори по чл. 65 от Регламент (ЕС) 2016/2031 са регистрирани 425 вносители на растения и растителни продукти към 556 през 2021 г., т.е. отчитаме намаляване на броя на регистрираните вносители на растения и растителни продукти. Проверени са 467 партии. Издадени са 45 растителни паспорта (РП) при 50 през 2021 г.

2. Наблюдение върху развитието на икономически важни вредители и растителна защита

Инспекторите по растителна защита към ОДБХ извършват системни наблюдения на земеделските култури за появата, развитието и разпространението на икономически важни болести и неприятели, които са в пряка зависимост от агрометеорологичните условия по време на вегетация на културите. Задължение на земеделските производители е своевременно да обследват полетата за нападение от болести и неприятели и да прилагат химичен контрол само при достигане на праговете на икономическа вредност на вредителите при различните култури.

2.1. Растителна защита при зърнено-житни култури

През 2022 г. общото фитосанитарно състояние на зърнено житните култури е добро.

2.1.1. Контрол на плевели

През годината са внесени хербициди общо на 1 164,270 хил. ха с есенници (при 1 397,702 хил. ха през предходната 2021 г.), в т. ч. 1 056,360 хил. ха с пшеница и 107,904 хил. ха с ечемик. Третиране срещу широколистни плевели е проведено на 492,080 хил. ха.

2.1.2 Контрол на неприятели и болести

Вредна житна дървеница

Общо нападнатите площи от възрастното на вредната житна дървеница са 168,340 хил. ха, а третиране е извършено на 126,880 хил. ха.

Третиране срещу ларвите на неприятеля е извършено на 115,410 хил. ха, при нападнати 164,800 хил. ха.

Обикновена житна пиявица

През 2022 г. са третирани 122,764 хил. ха срещу ларвите на обикновена житна пиявица при нападнати 145,554 хил. ха.

Брашнеста мана

През 2022 г. нападнатите площи с пшеница от брашнеста мана са 351,323 хил. ха, третиране е извършено на 410,880 хил. ха. Извършени са много ранни химични третираня, като на голяма част от третираните площи използваните фунгициди са съчетани с внасяне на вегетационни хербициди.

Септориози

Нападение от болестта е отчетено на 316,540 хил. ха, а третиране е проведено на 399,43 хил. ха.

2.2. Растителна защита при технически култури

2.2.1. Контрол на плевели

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

През 2022 г. са внесени почвени хербициди на 417,130 хил. ха слънчоглед, а са третирани вегетационно 449,060 хил. ха.

През 2022 г. върху засетите площи с царевица са внесени почвени хербициди на 183,450 хил. ха. С вегетационни хербициди срещу видове житни и широколистни плевели са третирани общо 266,820 хил. ха.

През есента е проведен химичен контрол на плевелите, при рапицата, основно с почвени хербициди, като са внесени на 64,130 хил. ха. Вегетационни хербициди са приложени на 61,800 хил. ха.

През 2022 г. са внесени почвени хербициди на 1,150 хил. ха тютюн, с вегетационни хербициди са третирани 0,260 хил. ха.

Химичният контрол на плевелите при картофите е проведен чрез внасяне на почвени и вегетационни хербициди. Почвени хербициди са внесени на 5,220 хил. ха, а вегетационни хербициди са приложени на 2,420 хил. ха.

2.2.2.Контрол на болести и неприятели

Черни петна (фома) и Сиви петна (фомопсис) при слънчоглед

През 2022 г. е проведено третиране на 67,470 хил. ха срещу фома. Проведено третиране на 68,190 хил. ха срещу фомопсис. Третиранията основно са превантивни.

Мана по слънчогледа

По оперативни данни на БАБХ общо нападнати площи от болестта през 2022 г. са 1,610 хил. ха.

Причинител на маната е *Plasmopara helianti (halstedii)*. Мерките за контрол на патогена са основно агротехнически : прилагане на високо ниво на агротехника - **задължително обеззаразяване на семената преди сеитба**, дълбока оран след прибиране на реколтата, сеитба на устойчиви сортове и хибриди; задължително унищожаване на самосевките и при установена зараза - спазване на 7-8 годишно сеитбообращение с житни култури.

Към момента на изготвяне на Аграрния доклад, през 2023 г., инспекторите по растителна защита наблюдават прояви на системна и локална форма на мана по слънчогледа.

Предстои анализ на причините за това.

Западен царевичен коренов червей - *Diabrotica virgifera virgifera*

През месец юли 2022 г. инспекторите по растителна защита към областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) установяват повреди по свилата и листната повърхност на царевичните растения нанесени от западни царевичен коренов червей (*Diabrotica virgifera virgifera*). Засегнатите посеви са на обща площ от 1,158 хил.ха, в областите Враца, Добрич, Пазарджик, Перник и Стара Загора.

Със заповед на министъра на земеделието се създава междуведомствена работна група за справяне с текущи проблеми, свързани с намножаването на Сив царевичен хоботник (*Tanymecus dilaticollis*) и Западен царевичен коренов червей (*Diabrotica virgifera virgifera*).

Сеитбообращението е най-доброто средство за намаляване на плътността и повредите, причинени от неприятеля. Същият се намножава силно само при монокултурно отглеждане и поливни условия.

През 2023 г. неприятелят е включен в списъка с икономически важни вредители и е поставен под засилени системни наблюдения. На инспекторите по растителна защита са осигурени необходимите средства (феромони и фероконови уловки) за установяване летежа и плътността на неприятеля. Начало на летеж на възрастното се очаква към края на месец юни.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

На основание анализ на получените резултати от наблюдението през 2023 г. ще се набележат дейностите през 2024 г., необходими за справяне със Западния царевичен коренов червей (*Diabrotica virgifera virgifera*)

Рапичен цветояд

През месеците април и май 2022 г. са проведени третириания срещу рапичен цветояд на 103,17 хил. ха.

Рапичен стъблен скритохоботник

През 2022 г. са третириани 39,860 хил. ха рапица срещу неприятеля.

2.3. Растителна защита при зеленчукови култури

2.3.1. Контрол на неприятели

Доматен миниращ молец

През 2022 г. в повечето оранжерии на страната не се допусна размножаване на неприятеля. Проведени са от 1 до 9 броя третириания с инсектициди на 0,609 ха.

При полски условия срещу доматения миниращ молец са проведени от 1 до 9 третириания на площ от 1,117 хил. ха.

През 2022 г. продължи приема на заявления за подпомагане на земеделските стопани за държавна помощ по „Национална програма от мерки за контрол на Доматен миниращ молец *Tuta absoluta* Meurick (*Lepidoptera*)”. Бенефициенти на помощта са земеделски стопани, отглеждащи домати в оранжерии, както и пипер, патладжан, картофи, отглеждани в оранжерии, на площи с размер над 1 дка. Съпътстващ документ към заявлението за подпомагане е попълнена декларация по образец, относно нападнатите площи и установената плътност на вредителя на база направено обследване. През 2022 г. по Програмата са кандидатствали 102 бр. ЗС.

2.4. Растителна защита при овощни култури

2.4.1. Контрол на болести и неприятели

Струпяване по ябълката и крушата

През 2022 г. срещу струпяване по ябълка и круша са третириани 5,270 хил. ха.

Брашнеста мана по ябълката

През 2022 г. срещу брашнеста мана са третириани 4,060 хил. ха ябълкови и крушови градини.

Ранно кафяво гниене

През 2022 г. са проведени от 1 до 4 третириания срещу ранно кафяво гниене на 18,230 хил. ха от стопанисваните костилкови насаждения (в. т.ч. сливи, череша, вишни, праскови, кайсии).

Късно кафяво гниене

В област Пловдив са отчетени прояви на късно кафяво гниене по плодовете на череша и вишни, но в слаба степен.

Брашнеста мана по прасковата

През вегетацията са проведени от 1 до 7 броя пръскания. Третириани са 3,870 хил. ха насаждения от праскови.

Къдравост по прасковата

Проведени са от 1 до 3 третириания на 2,590 хил. ха праскови.

Бяла ръжда (Цилиндроспориоза) по черешата и вишната

Проявление на цилиндроспориоза по листата на череша и вишни до момента не е установено. Предпазно следлъфтежно третиране е проведено на 0,100 хил. ха в област Пазарджик. Ниска степен на нападение от бяла ръжда са установени в областите: Разград и Търговище. Валежите в края на месеца ще благоприятстват по-масовото й разпространение. През 2022 г. са извършени от 1 до 3 третириания на площ от 6,990 хил. ха череша и вишни.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Листогризещите гъсеници

Преобладаващи видове в овощните насаждения са: *Гъботворка /Lymantria dispar/*; *Златозадка /Euproctis chysorrhoea/*; *Педомерки /Hibernia (Eranis) defoliaria*; *Cheimatobia (Operophtera) brumata/*; *Бяла американска пеперуда /Hyphantria cunea/*; *Бяла овощна пеперуда /Aporia (Ascia) crataegi/*. През 2022 г. неприятелите са в ниска популационна плътност и степен на нападение. Третиранията срещу другите неприятели ограничиха вредната дейност и разпространението на листогризещите. Третиране срещу основните листогризеци видове е извършено на 11,130 хил. ха овощни насаждения, в това число 1,570 хил. ха семкови и 9,560 хил. ха костилкови овощни видове съчетани с извеждането на борба и срещу други вредители.

Листозавивачки и пъпкозавивачки

Третиране срещу неприятелите е извършено на 2,480 хил. ха семкови овощни видове.

Листни въшки

През 2022 г. нападение от листни въшки е констатирано повсеместно и при всички овощни култури. Третиран са 4,300 хил. ха семкови и 19,410 хил. ха костилкови овощни видове, от 1 до 6 пъти.

Калифорнийска щитоносна въшка

Срещу калифорнийска щитоносна въшка са третирани общо 1,750 хил. ха овощни насаждения.

Обикновена сливова щитоносна въшка

През 2022 г. са третирани 1,860 хил. ха сливи от общо 9,028 хил. ха сливови насаждения, като основно са извършени комбинирани пръскания със сливов плодов червей.

Черешова муха

Третираните площи са 8,940 хил. ха.

Черна сливова плодова оса

През 2022 г. срещу неприятеля са третирани 5,840 хил. ха от 1 до 3 пъти.

Плодови червеи

През 2022 г. са третирани 5,200 хил. ха ябълкови градини срещу ябълков плодов червей, 8,320 хил. ха сливови насаждения срещу сливов плодов червей и 6,990 хил. ха срещу източен плодов червей по праскови и кайсии.

Прасковен клонков молец

През годината са третирани 4,890 хил. ха с праскови и кайсии.

Кръгломиращ молец по ябълката

Срещу кръгломиращ молец са третирани 0,470 хил. ха.

През 2022 г. продължи приема на заявления за подпомагане на земеделските стопани за държавна помощ по а) „Национална програма за контрол на вредителите по трайните насаждения през зимния период” – пролет и есен.

2.5. Растителна защита при лозя

2.5.1. Контрол на плевели

През 2022 г. са приложени почвени хербициди на 2,300 хил. ха и вегетационни хербициди на 18,900 хил. ха от стопанисваните площи, заети с лозя.

2.5.2. Контрол на болести и неприятели

Мана по лозата

Срещу маната са проведени от 1 до 8 третирания на обща площ от 34,500 хил. ха.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Брашнеста мана (Оидиум)

През 2022 г. са проведени от 1 до 8 броя третириания на 34,660 хил. ха лозя.

Сиво гниене (ботритис)

Площите третирани срещу сиво гниене са 19,160 хил. ха, проведени са от 1 до 7 броя третириания.

Шарен гроздов молец

През 2022 г. от общо 37,718 хил. ха лозя са третирани 17,830 хил. ха.

Жълт лозов акар

През годината третирани са 5,660 хил. ха лозови насаждения, от 1 до 5 пъти.

През 2023 г. е предвидено да се създаде междуведомствена работна група, която да разработи програма за контрол на вредителите при лозата, на основание на която земеделските стопани да бъдат финансово подпомагани.

2.6. Растителна защита при многоядни неприятели**Обикновена полевка**

През пролетта на 2022 г. общо нападнатите есенници от обикновена полевка са 37,250 хил. ха, химичен контрол е проведен на 21,850 хил. ха.

Щурци

През 2022 г. нападнатите площи със слънчоглед от щурци са 16,200 хил. ха., а при царевицата - нападнати 7,630 хил. ха с царевица и са третирани 6,660 хил. ха. Към настоящия момент няма регистрирани продукти за растителна защита за извеждане борба с неприятеля.

Телени червеи

Общо нападнатите площи от телени червеи при слънчоглед са 20,930 хил. ха, а при царевицата са 17,200 хил. ха.

През 2022 г. продължи приема на заявления за подпомагане на земеделските стопани за държавна помощ по „Национална програма за контрол на неприятели по картофи от сем. Телени червеи (Elateridae)“. Основно изискване е бенефициентите да са вписани за 2022 г. в Официалния регистър на професионалните оператори по чл. 22 от ЗЗР, като производители на картофи. Съпътстващ документ към заявлението за подпомагане е попълнена декларация по образец, относно вида и количествата на употребените продукти за растителна защита. През 2022 г. в Областните дирекции по безопасност на храните, кандидатствалите земеделски стопани са подали 286 бр. декларации за нападнати 3,539 хил. ха картофи.

Сив царевичен хоботник - (*Tanymecus dilaticollis*)

През 2023 г. е включен в Списъка на икономически важните вредители (ИВВ) за всички области на страната и е обект на системни и постоянни наблюдения. Сивия царевичен хоботник (*Tanymecus dilaticollis*) е разпространен основно в районите на Дунавската равнина, части от Лудогорието и Добруджа. Неприятелят нанася най-сериозни повреди по време на поникването на царевицата и слънчогледа.

Към момента, за справяне със сивия царевичен хоботник няма разрешени подходящи продукти за обеззаразяване на семената.

Ливадна пеперуда - (*Loxostege sticticalis*)

През 2022 г. със заповед на министъра на земеделието, за територията на цялата страна е обявен каламитет от ливадна пеперуда (*Loxostege sticticalis*).

С цел регламентиране начина на действие на инспекторите по растителна защита към Областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ); земеделските стопани (ЗС); държавните и общинските органи на територията на Република България, експертите на БАБХ разработиха Ръководство за прилагане на мерки за контрол на трето поколение на ливадната пеперуда (*Loxostege sticticalis*) (Lepidoptera:Crambidae) на територията на

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Република България, относно установяване/намножаване на трето поколение на неприятеля ливадна пеперуда (*Loxostege sticticalis*) (Lepidoptera:Crambidae) и прилагането на необходимите мерки за контрол.

Нападение от ливадна пеперуда по слънчогледа през 2022 г. е отчетено на 28,940 хил. ха, а третиране е проведено на 28,300 хил. ха.

През 2023 г. неприятелят е включен в списъка с икономически важни вредители и е поставен под засилени системни наблюдения. Целта е да не се допусне масово размножаване и своевременно да бъдат приложени мерки за контрол. Предприети са съответни действия за осъществяване на двустранен обмен на постоянна информация по отношение появата, разпространението, плътността, степен на нападение на ливадната пеперуда, както от страна на инспекторите по растителна защита, така и от страна на ЗС. Към момента на изготвяне на аграрния доклад, през периода м. май – м. юни 2023 г. е установен летеж на единични пеперуди на територията на област Добрич, Варна, Пазарджик, Враца, Перник. Излюпване на гъсеници има в област Варна. Предприети са необходимите действия за уведомяване на земеделските стопани, относно необходимост от извършване на растителнозащитни мероприятия.

За 2024 г. отчитаме регресивна тенденцията в развитието на неприятеля, но същият ще остане под засилено наблюдение

Мароканския скакалец /*Doclostaurus marrocanus*/

Ежегодно вредителят се наблюдава с повишено внимание и в случай на необходимост е възможно да бъде обявен каламитет, и съответно да бъдат предприети съответните действия за физическото му унищожаване и ограничаване на щетите. През 2022 г. неприятелят остава регресия. Видът стеснява ареала на разпространение.

Прогнозата, относно популационната плътност на Мароканския скакалец през 2023 г. е, че не се очаква същата да достигне високи стойности и да възникне необходимост от обявяване на каламитет. Към момента е подаден сигнал за поява на марокански скакалец на ливадни площи (100-150 дка) на територията на общ. Ивайловград.

През 2024 г., в резултат на метеорологичните условия през предходната година е възможно популацията на мароканския скакалец да се увеличи.

Неприятелят остава под засилено наблюдение.

VI. КОНТРОЛ НА ПРОДУКТИ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА И ТОРОВЕ

Основната цел на контрола върху предлагането на пазара на продукти за растителна защита и торове е да се гарантира предлагане на пазара, съхраняване, преупаковане и производство на разрешени, годни за употреба, ефикасни, максимално безопасни за здравето на хората и животните, щадящи околната среда ПРЗ и торове, които отговарят на законовите изисквания за опаковане и етикетирание. Обхват на контрола са фирмите за търговия, преупаковане и производство на ПРЗ и торове, както и нерегламентирани обекти за търговия и местата на митническо освобождаване на стоката при внос.

Основната цел на контрола върху употребата на ПРЗ и торове е да се гарантира правилната и устойчива употреба на продуктите за растителна защита при спазване на Закона за защита на растенията, с цел производството на безопасна растителна продукция. Обхват на контрола са обектите, в които се предлагат ПРЗ, и земеделските стопани, които прилагат продукти за растителна защита и торове при производството на растениевъдна продукция, предназначена за храна, за фураж или други цели извън агрохранителната верига.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

През 2022 г. са разрешени 107 продукта за растителна защита за пускане на пазара и употреба, съгласно изискванията на Закона за защита на растенията и Регламент (ЕО) № 1107/2009 относно пускането на пазара на продукти за растителна защита.

Отнети/прекратени са 24 разрешения на продукти за растителна защита, изменени са 82 продукта и са постановени: 2 отказа по заявления за ограничена и контролирана употреба, 1 отказ по заявление по паралелна търговия и 1 по взаимно признаване.

6.1. Резултати от контролната дейност върху предлагането на пазара на ПРЗ

На територията на страната са регистрирани 1321 обекта, в т. ч. 877 за търговия в селскостопанска аптека, 428 склада за съхранение и търговия на ПРЗ (собствени складове и клетки под наем), 14 обекта за преопаковане и 2 фирми за производство на ПРЗ.

През 2022 г. са извършени 1582 проверки, от които 919 в селскостопански аптеки, 535 в складове, 19 в обекти за преопаковане, 9 в обекти за производство на ПРЗ и 100 на нерегламентирани обекти (общински пазари, магазини и др.). Издадени са 290 предписания, в т. ч. 208 в селскостопански аптеки, 65 в складове за търговия, 2 в обекти за преопаковане на ПРЗ и 15 в нерегламентирани обекти с корективни мерки за отстраняване на несъответствията и посочен срок за изпълнение. Съставени са 25 акта за административно нарушение и 23 наказателни постановления, съгласно разпоредбите на Закона за защита на растенията.

Таблица: Контрол върху пазара на ПРЗ през периода 2018 - 2022 г.

Дейности	2018	2019	2020	2021	2022
Брой регистрирани обекти	1305	1300	1304	1323	1321
Брой проверки на обекти	1675	1706	1625	1763	1582
Брой предписания	250	269	234	290	173
Взети проби от ПРЗ за анализ	99	99	99	100	88
Актове за нарушения	19	20	25	34	25

Източник: БАБХ

Видно от предоставените данни в предходната таблица, броят на съставените предписания за установени несъответствия през 2022 г. спрямо броя на извършените проверки възлиза на 10.4% и бележи спад спрямо 2021 г. - 16.4%, което доказва ефективността на провеждания официален контрол.

През 2022 г. са издадени общо 205 удостоверения, в т. ч. 27 за търговия с ПРЗ в складове, 35 за търговия в селскостопанска аптека, 1 за преопаковане на ПРЗ и 142 удостоверения/заповеди за промяна на обстоятелствата.

По постъпили заявления са изготвени и издадени 21 удостоверения за удължаване срок на годност на ПРЗ, съгласно чл. 7 от Наредба № 3 от 31 юли 2017 г. за условията и реда за производство, пускане на пазара, търговия, преопаковане, транспортиране и съхранение на продукти за растителна защита. Издадено е 1 становище за несъответствие на ПРЗ за установени несъответствия с показателите, одобрени при тяхното разрешаване.

В рамките на 2022 г. от планираните 100 проби са взети 88 контролни проби за съответствие по Националния план за контрол на пазара на ПРЗ за 2022 година. В анализираниите проби не са установени несъответствия.

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Иззети ПРЗ от обектите за търговия, производство и преопаковане и оставени на отговорно пазене са общо: 70,481 кг и 197,212 л.

6.2. Резултати от контролната дейност върху употребата на ПРЗ

През 2022 г. са извършени 5624 проверки на употребата на ПРЗ, в т.ч. 3804 документална проверка в ОДБХ, 1605 документална проверка при посещение в стопанство, 38 при въздушно пръскане, 14 при извършване на фумигация, 67 при третиране на семена за посев и 96 при третиране с наземна техника. Издадени са 1299 предписания. Съставени са 21 акта за установено административно нарушение и 17 наказателни постановления.

На територията на страната са извършени 156 проверки по сигнали или жалби относно употреба на ПРЗ и свързани с опазване на пчелите и са съставени 22 акта за установено административно нарушение и са издадени 15 наказателни постановления.

Таблица: Контрол върху употребата на ПРЗ през периода 2018 - 2022 г.

Дейности	2018	2019	2020	2021	2022
Брой извършени проверки върху употребата на ПРЗ	6856	7164	5649	5792	5624
Брой предписания	1321	1361	1287	1085	1299
Актове за нарушения	17	52	36	37	21
Брой проверки по сигнали и жалби относно употребата на ПРЗ	101	241	141	121	156
Актове за нарушения при сигнали и жалби	6	38	23	17	22
Взети растителни проби за анализ:					
➤ Остатъци от пестициди	26	71	92	95	29
➤ Листни проби	58	57	40	50	13
➤ Замърсители-нитрати и тежки метали	26	25	25	29	24
➤ По сигнали и жалби	-	82	41	12	27
Брой лица, извършващи растителнозащитни услуги	67	59	50	60	65
Брой издадени разрешения за въздушно пръскане	157	155	56	112	59

Източник: БАБХ

Извършените проверки и съставените предписания през 2022 г., спрямо тези от 2021 г., приблизително запазват своя брой.

Издадени разрешения за прилагане на ПРЗ чрез въздушно пръскане, съгласно чл. 109 от Закона за защита на растенията

Издадени са 59 разрешения за въздушно пръскане, в т. ч. 46 на земеделски площи и 12 на горски площи. Наблюдава се значително намаляване броя на издадените разрешения за

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

прилагане на ПРЗ чрез въздушно пръскане, което е показател за засилен контрол върху употребата на ПРЗ от земеделските стопани. Третирани са 62213.3 дка земеделски площи и 35047 дка горски площи.

Лицата, извършващи специализирани растителнозащитни услуги, са общо 65, като 34 от тях извършват фумигация, 25 обеззаразяване на семена с ПРЗ и 6 за консултантски услуги.

Проби за остатъци от пестициди в изпълнение на Националната програма за контрол на остатъци от пестициди във и върху храни от растителен и животински произход и листни проби за идентификация на ПРЗ

От планираните 90 проби за остатъци от пестициди през 2022 г. са взети 29 проби. Установени са 2 несъответствия – наличие на активните вещества имидаклоприд и фамоксадон при спанак, и карбендазим и тиофанат-метил при марули. Съставени са 3 АУАН за употреба на неразрешени ПРЗ и такива, извън обхвата на разрешената употреба.

През 2022 г. от планираните 120 растителни проби (50 за идентификация на употребените ПРЗ и 70 при постъпили сигнали, свързани с опазване на пчелите от отравяне, сигнали за нерегламентирана употреба на ПРЗ и други сигнали) са взети и анализирани 13 проби. Съставени са 5 АУАН – 2 за употреба на неразрешени ПРЗ (наличие на активните вещества клотианидин, имидаклоприд и тиаметоксам при култури соя и царевица) и 3 за употреба на ПРЗ, извън обхвата на разрешената употреба (наличие на активните вещества ципроконазол, металаксил и ацетамиприд при култури соя и рапица).

Проби от растения и растителни продукти по Националната програма за контрол на замърсители в храни (нитрати и тежки метали – олово и кадмий)

От планираните 33 проби за съдържание на нитрати и тежки метали са анализирани 24 проби (8 за съдържание на нитрати и 16 за съдържание на тежки метали. Установени са 4 несъответствия, от които 1 за наличие на нитрати при рукола и 3 за наличие на тежки метали при спанак и пипер.

Взети проби от растения и растителни продукти извън Националния план за контрол върху употребата на ПРЗ за 2022 г. (заповеди, писма, сигнали, жалби и др.)

По сигнали, жалби и заповеди е извършен лабораторен анализ на 27 проби и са съставени 8 акта за установено административно нарушение, от които 2 за употреба на ПРЗ извън обхвата на разрешената употреба, 3 за употреба на неразрешени ПРЗ, 1 за употреба на ПРЗ върху култура намираща се във фенофаза цъфтеж, 1 за неосигурени защитни отстояния от съседни чувствителни култури и 1 за неправилна употреба на ПРЗ, съгласно изискванията при разрешаването на продукта.

Издадени становища на земеделски стопани, кандидатствали за подпомагане през 2022 г.

През 2022 г. са издадени 977 становища по мерките за подпомагане.

Извършени проверки на земеделски стопанства за спазване на правилата за Добра Земеделска практика - нитрати (Агроекология)

През годината са извършени 650 проверки съвместно с ТИ на ДФЗ и са направени 20 предписания.

6.3. Анализ на резултатите от проведения контрол на пазара и употребата на ПРЗ през 2022 година

Причина за малкия брой взети проби за остатъци от пестициди, листни проби за идентификация на употребените ПРЗ и замърсители спрямо планираните за 2022 г. е недостатъчното техническо оборудване и изключителната натовареност на капацитета на Централна лаборатория за химични изпитвания и контрол, за което лабораторията уведоми ЦУ на БАБХ.

Постигнат е напредък при изпълнение на целите поставени в Годишните Национални планове за контрол на пазара и контрол върху употребата на продукти за растителна защита

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

и торове, като извършените проверки са ефективни.

Голяма част от търговците на ПРЗ и земеделските стопани изпълняват предписанията и оказват съдействие на компетентните органи, водят задължителната документация и записи. Необходимо е засилване на контрола върху земеделските стопани с цел недопускане употреба на нелегални и неразрешени ПРЗ.

С цел противодействие на нелегалния внос, търговията и употребата на неразрешени и нелегални ПРЗ през 2022 г. Българска агенция по безопасност на храните за пети път участва в международна операция SILVER AXE VII насочена срещу разпространението на нелегални пестициди, съвместно с органите на Министерство на вътрешните работи, ДАНС, Агенция „Митници” и органи на ЕС.

На територията на страната бяха извършени общо 1065 целеви проверки в рамките на контролната дейност за 2022 г. за нелегални продукти за растителна защита, от които 375 на обекти за търговия и 690 на земеделски стопани за употреба на продукти за растителна защита. В рамките на операцията и след нея БАБХ задържа 1688,25 л и 513,25 кг незаконни пестициди.

Българска агенция по безопасност на храните съвместно с Главна Дирекция „Национална полиция“ и Европол при проверка на производствен обект на територията на Република България иззе незаконни пестициди с етикети на турски език и фалшиви опаковъчни материали с лого на известни фирми производители на ПРЗ. В резултат бяха съставени и връчени два Акта за установяване на административно нарушение и е образувано наказателно производство.

Съвместните проверки с органите на Агенция «Митници», МВР и ДАНС показват висока ефективност, поради което е необходимо да се продължи практиката да се търси тяхното съдействие за провеждането им;

Нерегламентираните обекти са рискови обекти, където се създават условия за нерегламентирана търговия с ПРЗ, както и търговия и разпространение на неразрешени или фалшиви ПРЗ, което налага да се акцентира върху този контрол и през следващите години.

6.4. Торове

6.4.1 Регистрация на торове

През 2022 г. са издадени 110 удостоверения за регистрация на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати, съгласно националното законодателство.

6.4.2. Контрол на торовете при предлагането им на пазара

На територията на страната през 2022 г. са извършени общо 876 проверки във връзка с контрола на торове, при планирани 650 проверки. Издадени са 26 предписания и е посочен срок за изпълнение. Съставени са 3 акта за установено административно нарушение.

В изпълнение на Националния план за контрол на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати за 2022 г. са взети и изследвани 73 проби торове, от които 10 органични торове, регистрирани по националното законодателство и 63 проби ЕО торове. Съответно са изготвени 73 становища за установяване на съответствие, съгласно ЗЗР. Констатирани са несъответствия при 7 проби от ЕО торове, от които 5 не отговарят на обявения от производителя състав, а 2 проби на изискванията на Регламент (ЕО) № 2003/2003. Предприети са действия от контролния орган съгласно чл. 139 от Закона за защита на растенията. От 16 юли 2022 г. се прилага Регламент (ЕС) 2019/1009 за определяне на правила за предоставяне на пазара на ЕС продукти за наторяване и за изменение на регламенти (ЕО) № 1069/2009 и (ЕО) № 1107/2009 и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2003/2003.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Таблица: Контрол върху торовете през периода 2018 - 2022 г.

Дейности	2018	2019	2020	2021	2022
Брой регистрирани торове	96	72	93	117	110
Брой проверки на обекти	795	894	803	881	876
Взети проби от торове за анализ	101	96	94	94	73
Актове за нарушения	2	5	4	8	3

Източник: БАБХ

Употреба на утайки в земеделието

През 2022 г. са издадени 33 разрешения за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води за употребата им в земеделието на полета с обща площ от 9 269, 8 дка в землищата на: с. Волюяк, с. Враждебна, с. Лесново, с. Лозен и гр. Нови Искър, обл. София град. Общото количество оползотворена утайка, изразена като сухо вещество е 15 230 тона при култури ечемик, пшеница, слънчоглед и царевица.

ОЧАКВАНИ ДАННИ ЗА ТЕКУЩАТА 2023 Г.

Контролът върху продуктите за растителна защита се извършва въз основа на категоризиране на риска, на база контролната дейност от предходни години и в зависимост от извършения от инспекторите на ОДБХ анализ на риска.

В обхвата на планирания контрол попадат 100 % от регистрираните производители на ПРЗ и 100 % от обекти за преупаковане на ПРЗ два пъти в годината, 100 % от регистрираните складове за търговия на ПРЗ и 80 % до 100 % от регистрираните селскостопански аптеки най-малко веднъж годишно. Броят на проверките на нерегламентирани обекти е определен в зависимост от броя на предполагаемите (възможните) обекти, където съществува риск от нерегламентирана търговия с ПРЗ.

Извършва се контрол върху употребата на ПРЗ на 5% до 15% от регистрираните земеделски стопани, производители на растения и растителни продукти, с размер на площта над 5 дка, и оранжерии, независимо от площта.

Очаква се част от планираните проби в Националния план за контрол върху употребата на ПРЗ за 2023 г. да не бъдат взети и анализирани, поради получено уведомление от Централна лаборатория за химични изпитвания и контрол за невъзможност за вземане на проби, ненавременното определяне на външна акредитирана лаборатория за официален контрол и сезонния характер на културите.

Засилва се контролната дейност на БАБХ, насочена срещу нелегалните пестициди и през 2023 г. Проведе се акцията на Европол SILVER AXE VIII, с оперативна фаза 23.01.2023 - 28.04.2023 г., в която активно участва БАБХ, съвместно с органите на Министерство на вътрешните работи (МВР), Държавна агенция „Национална сигурност“ и Агенция „Митници“. Извършиха се съвместни проверки с ГД БОБ, ГД Национална полиция, Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС), Агенция „Митници“ (АМ) и служби на ЕС. Засиленият контрол върху вноса на нелегални ПРЗ на граничните контролни пропускателни пунктове, се осъществи съвместно с Агенция „Митници“, а във вътрешността на страната - с органите на МВР и ДАНС. От проведената операция SILVER AXE VIII през 2023 г. се очакват по-високи резултати спрямо предходната година, които ще бъдат оповестени през месец юли по указание на ЕВРОПОЛ.

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

VII. КОНТРОЛ НА ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКИ ПРОДУКТИ И ИНВИТРО ДИАГНОСТИЧНИ ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКИ СРЕДСТВА

Дейността на дирекция „Контрол на ветеринарномедицински продукти и инвитро диагностични ветеринарномедицински средства“ (КВМПИДВМС) при Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) е свързана пряко с ефективното прилагане на профилактика и лечение на животните, като има и отношение към базата, на която се разработва мониторинг на остатъци от ветеринарни лекарствени продукти в суровини и/или храни от животински произход, предназначени за консумация от хора.

Дирекция КВМПИДВМС контролира употребата, производството, вноса, търговията и рекламата на ветеринарни лекарствени продукти.

Дирекция КВМПИДВМС участва в изготвянето на националното законодателство в областта на ВЛП и ИДВМС и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

През 2022 г. дирекцията е изпълнявала в пълен обем възложените ѝ съгласно Закона за ветеринарномедицинската дейност и Устройствения правилник на БАБХ дейности, свързани с издаване на разрешения за търговия с ветеринарни лекарствени продукти (ВЛП), издаване на допълнения/изменения, във връзка с промени в обстоятелства, при които продуктите са били разрешени, работа по процедури по взаимно признаване на ВЛП, децентрализирана процедура, прехвърляне на права върху разрешения за търговия с ВЛП и пр.

Качеството, ефикасността и безопасността на ВЛП се проследяват чрез анализ на постъпили периодичните доклади за безопасност на ВЛП, получени съобщения за неблагоприятни реакции при употребата на ВЛП, получена по системата за фармакологична бдителност и при отклонения в качествата на ВЛП, както и чрез постоянен надзор на пазара. ДКВМПИДВМС поддържа система за събиране и обмен на съобщения за неблагоприятни реакции, възникнали при употребата на ВЛП. Получените сигнали за неблагоприятни реакции, възникнали на територията на Република България се публикуват от експерти в базата данни по фармакологична бдителност на ЕС – Eudravigilance. Поддържането на система за фармакологична бдителност от притежателите на разрешения за търговия с ВЛП се контролира посредством периодични инспекции от експерти от ДКВМПИДВМС.

Регистърът на разрешените за търговия ВЛП се актуализира периодично, като целта е да бъде подпомогнат контрола на пазара на ВЛП, както и предоставяне на предвидената в закона информация на ветеринарномедицински специалисти и външни потребители.

Извършени са проверки на приложена документация и на условията в обектите по процедури за издаване на разрешения за търговия на едро с ВЛП, търговия на дребно с ВЛП, производство на ВЛП, както и при промени във вписаните обстоятелства.

Извършвани са проверки на приложена документация и на условията в обектите по процедури за издаване/подновяване на лицензии за търговия на едро с наркотични вещества за ветеринарномедицински цели от Списъците по чл. 3, ал. 2, т. и 3 от Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите и промени на вписаните обстоятелства.

Публичните регистри на издадените разрешения за търговия на едро с ВЛП, търговия на дребно с ВЛП, производство на ВЛП и на издадените лицензии за дейности с наркотични вещества за ветеринарномедицински цели се актуализират периодично, като целта е да бъдат подпомогнати предимно официалните ветеринарни лекари от ОДБХ, които отговарят за контрола върху дейностите с ВЛП, както и предоставяне на предвидената в закона информация за обществено ползване.

Във връзка с надзора върху антимикробната резистентност, дирекция КВМПИДВМС ежегодно събира и обобщава данни от притежателите на разрешения за търговия с ВЛП за продадени количества ВЛП с антимикробно действие. Данните се предоставят в

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Европейската агенция по лекарствата (ЕМА) и Международното бюро по эпизоотии (ОИЕ), съгласно утвърдените от ESVAC /Европейска система за надзор на употребата на ветеринарни антимикуробни средства/ и ОИЕ формати. Предоставените данни от страна на БАБХ за обемите продажби антимикуробни средства за употреба при животни за 2022 г. са включени в Годишните доклад на ESVAC и ОИЕ за употребата на антимикуробни средства за животни в Европейското икономическо пространство (ЕИП).

Служители от ДКВМПИДВМС въвеждат в базата данни на ЕС EudraGMDP информация за издадените разрешения за производство/вносяне на ВМП и сертификатите за Добра производствена практика и участват в обмяната на информация по международната система за бързо известяване при блокиране и изтегляне на ВЛП от търговската мрежа поради отклонения в качеството на продуктите.

ДКВМПИДВМС участва в единното звено за контакт и обмен на информация чрез Мрежата за предупреждение и сътрудничество в случай на установени измамни практики с ВЛП, както и в международната система за бързо известяване при изтегляне на лекарствени продукти поради отклонения в качеството.

Лабораторен контрол на ВМП:

Дирекция КВМПИДВМС извършва лабораторен анализ на качествения и количествения състав, физикохимичните свойства, безопасността и ефикасността на ВЛП по процедури за издаване на разрешение за търговия с ВЛП или промени и разширение на обхвата в разрешението за търговия с ВЛП, при съмнение за отклонение в качеството на ВЛП и при изпълнение на програмата за надзор на пазара.

Извършва лабораторен анализ за специфичност и чувствителност на ин-витро диагностични ветеринарномедицински средства по процедури за издаване на сертификат за регистрация.

Участва в съвместни лабораторни изпитвания на ветеринарни лекарствени продукти, организирани от Европейския директорат по качеството на лекарствата и здравеопазване.

Разработва критерии, изготвя процедура и прави предложение до изпълнителния директор за определяне на лабораториите, които ще извършват изследвания за целите на официалния контрол, съобразно компетенциите си.

Официалният контрол на ВЛП се осъществява на централно и регионално ниво от експерти от дирекция КВМПИДВМС и инспектори от Областните дирекции по безопасност на храните /ОДБХ/ .

По отношение на инвитро диагностични ветеринарномедицински средства ДКВМПИДВМС извършва:

- Разглеждане на заявленията за регистрация на инвитро диагностичните ветеринарномедицински средства;
- документална и при необходимост физическа проверка за съответствието с условията за регистрация на инвитро диагностичните ветеринарномедицински средства;
- изготвяне на становища до изпълнителния директор на БАБХ за съответствие с изискванията на заявените за регистрация инвитро диагностични ветеринарномедицински средства;
- изготвяне на сертификати за регистрация на инвитро диагностични ветеринарномедицински средства и ги представя на изпълнителния директор за подпис;
- водене на регистър на инвитро диагностичните ветеринарномедицински средства;

1.Ефективност на официалния контрол

БАБХ чрез Дирекция КВМПИДВМС контролира употребата, производството, търговията, съхранението и рекламата на ВЛП. Контролът върху търговията с ВЛП, както и употребата на ВЛП в животновъдните обекти и ветеринарномедицинските заведения се

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

извършва съгласно Инспекционна програма на БАБХ за държавен контрол на ветеринарни лекарствени продукти, която определя честотата и реда за извършване на проверките на базата на оценка на риска.

При осъществяване на официалния контрол върху търговията и употребата на ВЛП, инспекторите от ОДБХ проверяват и пчеларски магазини, обекти за търговия с фуражи и селскостопански аптеки, като рискови търговски обекти за нерегламентирана търговия/предлагане на ВЛП.

Съгласно Инспекционна програма на БАБХ за държавен контрол на ВЛП, инспекторите от ОДБХ извършват на база оценка на риска проверки в животновъдните обекти за контрол върху употребата на ВЛП, най-малко един път в годината на всички обекти за търговия на едро и дребно с ВЛП и на ветеринарномедицинските заведения на територията на съответната ОДБХ.

В края на всяко тримесечие директорите на ОДБХ изпращат до Дирекция КВМПИДВМС в ЦУ на БАБХ обобщени доклади за извършените проверки за контрол на ВЛП.

Дирекция КВМПИДВМС изготвя годишен доклад до изпълнителния директор на БАБХ за изпълнението на инспекционната програма от страна на ОДБХ. Докладът включва и оценка на ефективността на извършения от ОДБХ официален контрол на ВЛП, която се основава на данните от получените доклади от ОДБХ, извършените в ОДБХ проверки за оценка на ефективността на извършвания официален контрол на ВЛП и наблюденията върху работата на инспекторите от ОДБХ при съвместни инспекции на обекти, които подлежат на официален контрол. Въпреки, че ВЛП не попадат в обхвата на Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета относно официалния контрол, в дирекция КВМПИДВМС се прилага стандартна оперативна процедура за извършване на проверка на ефективността на извършвания от ОДБХ официален контрол, като се акцентира върху търговията и употребата на ВЛП. Дирекция КВМПИДВМС участва в проверки на ОДБХ за верификация на ефективността на официалния контрол, които се извършват съгласно утвърдена програма на ГД ВОК. При необходимост от повишаване на ефективността от осъществявания официален контрол, дирекция КВМПИДВМС прави предложения до изпълнителния директор на БАБХ и изготвя инструкции за извършване на проверки, изменения на образците на документи за извършване на проверки, инспекционната програма и/или нормативните документи.

Със заповед № РД 11- 875/27.04.2017 г. на изпълнителния директор на БАБХ е утвърдена Програма за контрол на качеството на предлаганите в търговската мрежа ВМП, като на базата на нея ежегодно се изготвя и изпълнява план за вземане на проби и анализи на ВЛП от търговската мрежа. Целта на програмата е да се гарантира, че предлаганите в търговската мрежа ВЛП след издаване на разрешението за търговия с ВЛП са с необходимото качество, съгласно спецификациите в регистрационната документация и изискванията на разрешението за търговия с ВЛП.

Програмата се отнася за ВЛП, разрешени за търговия по национална процедура, по процедура за взаимно признаване и децентрализирана процедура. Надзорът върху качеството на ВЛП по централизирана процедура (взимане на проби и лабораторни анализи) се осъществява по програма на Европейската агенция по лекарствата.

Всяка година дирекция КВМПИДВМС изготвя и представя за одобрение от изпълнителния директор на БАБХ и изпълнява План на дирекция КВМПИДВМС за инспекции по Добра Производствена Практика (ДПП) на производители/вносители на ВЛП. Всяка инспекция се извършва на основание заповед на изпълнителния директор на БАБХ и е съобразена с критериите за оценка на риска при всеки производител, като се взима предвид въведената Система за управление на качеството в обекта, естеството на производствения процес и характеристиките на продуктите, които се произвеждат.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

2. Информация за контрола и тенденции (основни приоритети; критерии за оценка на риска; основни тенденции в интензитета и вида на контрола)

Обекти на контрол по отношение на ветеринарните лекарствени продукти са: производители на ВЛП, производители, вносители и разпространители на активни вещества използвани като изходни вещества в състава на ВЛП, търговци на едро с ВЛП, търговци на дребно с ВЛП /ветеринарномедицински аптеки/, търговци на дребно с ВЛП, на които е предоставено разрешение за продажба на ВЛП от разстояние, животновъдни обекти и ветеринарномедицински практики.

Честотата на извършване на инспекции се определя на базата на оценка на риска, в зависимост от:

1. обема на производство, търговия и/или употреба на ВЛП;
2. броя, вида и тежестта на нарушения, констатирани при предишни инспекции;
3. естеството на контролираните обекти или продукти, както и спецификата и степента на риск от възникване на несъответствие с изискванията за производство, търговия, съхранение и употреба на ВЛП;
4. получени сигнали и жалби във връзка с производство, търговия, съхранение и употреба на ВЛП;
5. резултати от лабораторните изпитвания на проби от ВЛП или суровини, взети при предходни инспекции;
6. видовете, предназначението и броя на животните или птиците, които обслужва ветеринарната клиника или амбулатория;
7. категорията на ветеринарната амбулатория или клиника;
8. видовете, предназначението и броя на животните или птиците във фермата;
9. обема на производство или употреба на медикаментозни фуражи.

3. Анализ на несъответствието

През 2022 г. са постъпили 2 сигнала за несъответствие на данните върху опаковката и в листовката на ВЛП с разрешението за търговия и Наредба №62 за изискванията за данните върху опаковката и листовката и нерегламентирана търговия с ВМП. В тази връзка са взети необходимите мерки, разпоредени и извършени са съответните проверки.

Случаи на несъответствие

Най-често несъответствия с изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност и подзаконовите нормативни актове, по отношение на търговията и употребата на ВЛП се установяват при проверки на животновъдни обекти и ветеринарномедицински амбулатории.

Установени несъответствия по видове обекти:

Амбулаториите и клиниките:

1. Липсват или се водят нередовно и некоректно дневниците за ВЛП и амбулаторни дневници;
2. Издаваните рецепти за ВЛП по лекарско предписание не съдържат предвидените в приложението към Наредба 66/2006 г. реквизити, за което някои инспектори от ОДБХ не предприемат мерки;
3. ВЛП с изтекъл срок на годност не се съхраняват на определеното за целта място до тяхното унищожаване;
4. Не се въвеждат в информационната система ВетИС данните за извършените лечебни мероприятия.

Животновъдни обекти:

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
 ☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

1. Не се води, или некоректно се води дневника по чл. 132, ал. 1, т. 13 от ЗВД, в който ветеринарния лекар, обслужващ обекта вписва проведените лечебно-профилактични мероприятия и чрез който да е видно, че стопаните са запознати с карентните срокове на третирани животни, а също и да се осъществи проследимост за употребените ВЛП;
2. Закупуват се лекарства за продуктивни животни с рецепти, неотговарящи на изискванията на Регламент 2019/6, както и без рецепти в нарушение на чл. 374 ал. 1, т. 4 от ЗВД;
3. Липсват протоколи за унищожаване на млякото от животни, третирани с ВЛП, за които се изисква спазване на карентни срокове след прилагането им;
4. Липсват процедури за контрол върху инфекциите и за изхвърляне и унищожаване на отпадъците;
5. Не се отразяват в ИИС на БАБХ ВетИС и в дневника, образец КВМ-67 извършените лечебни мероприятия;
6. В някои ОДБХ (Например ОДБХ София-град, Варна, Враца, Монтана и Пловдив) се наблюдава докладване на много малък брой проверки на животновъдни обекти (с изключение на зоомагазините).

Обекти за търговия на дребно и търговия на едро с ВМП:

1. Дневникът по чл. 380 от ЗВД и документацията по чл. 371 от ЗВД не се водят редовно, което води до затруднена или невъзможна проследимост по отношение на закупени, продадени и налични количества ВЛП, между установените в обекта и описаните в документите;
2. Продажба на ВЛП за продуктивни животни без рецепта или срещу рецепти, които не са попълнени коректно, съгласно изискванията на Регламент 2019/6;
3. Наличие на ВЛП, които не са в съответствие с изискванията на Наредба 62/09.05.2006 г. за изискванията към данните върху опаковката и в листовката за употреба на ветеринарномедицински продукт;
4. Наличие на неразрешени ВЛП;
5. Наличие на ВЛП с изтекъл срок на годност, които не се съхраняват на определените за целта места

Зоомагазини и пчеларски магазини:

1. Не се изпълняват изискванията на Наредба №41/10.12.2008 г. за изискванията към обекти, в които се отглеждат, развъждат и/или предлагат домашни любимци с цел търговия, към пансиони и приюти за животни;
2. Съхранение и продажба на ВЛП, включително на нерарешени за търговия ВЛП в зоомагазини и пчеларски магазини.

Естество на риска, който се поражда от несъответствието:

Констатираните несъответствия пряко повишават риска от:

- Прилагане върху животни на нерарешени за търговия ВЛП;
- Невъзможност за пълно проследяване на произхода на закупуваните/прилаганите ВМП и идентифициране на третирани животни;
- Нерегламентирано прилагане на ВЛП от лица без необходимата квалификация при животни, от които се получават храни за консумация;
- Неспазване на карентни срокове след употреба на ВЛП, за които се изискват такива;
- Употреба на ВЛП с изтекъл срок на годност, или с отклонения в качеството.
- Употреба на ВЛП в нарушение на условията, при които е издадено разрешението за търговия, както и в нарушение на изискванията на Наредба № 62/09.05.2006 г. за изискванията към данните върху опаковката и в листовката за употреба на ВМП.
- Съхранение на ВЛП в нарушение на изискванията, предписани от производителя.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Първопричина(и) за несъответствието

Недостатъчно познаване и неспазване от страна на търговците с ВЛП, собствениците на животновъдни обекти и практикуващите ветеринарни лекари на нормативната база, с която се регламентира търговията и употребата на ВЛП;

Броят, честотата и последователността на извършваните проверки в обектите не винаги се основава на предварителна оценка на риска за всеки обект, което намалява ефективността от проверките.

Недостатъчен кадрови ресурс, както и съвместяването на различни по същество дейности създават предпоставка за несвоевременно извършване на плановите проверки в ОДБХ, както и последващите проверки за контрол по изпълнението на предписаните коригиращи действия в случаите на установени несъответствия.

4. Предприети действия в случаи на несъответствия (статистика на административно-наказателните мерки; тенденции)

- Статистика за изпълнението
- Тенденции при изпълнението

В резултат на констатирани несъответствия при извършените проверки на обектите за търговия и употреба на ВЛП през 2022 г. са предприети следните мерки:

- Общ брой издадени предписания – 243 броя

- Общ брой съставени актове за установяване на административно нарушение – 51 броя

Във връзка с изпълнение на програмата за контрол на качеството на предлаганите в търговската мрежа ВМП, са изпитани 12 броя проби, от заложили 13 бр. за 2022 г. (една проба е изпитана 2023 г.)

Представените данни показват, че извършените проверки в обектите, подлежащи на контрол от ОДБХ включват освен минимално заложените, съгласно Инспекционната програма на БАБХ за 2022 г. и допълнително извършени проверки във връзка с подадени сигнали и жалби, на база оценката на риска за всеки отделен обект и поради извършени съвместни проверки със служители от ЦУ на БАБХ във връзка с верификация на ефективността на официалния контрол. Проверките, при които са констатирани несъответствия и инспекторите са давали предписания са около 7 % от общия брой проверки, което показва запазване на тенденцията от 2021 г., а АУАН са съставяни при около 1.5 %, което е значително повече от съставените през 2021 г. (около 0.3%), въпреки наблюдаваното намаляване спрямо 2021 г. на общия брой извършени проверки от ОДБХ във връзка с контрола на ВЛП (с около 24%). Това налага предприемане на мерки за спазване изискванията на ГИП по отношение брой и видове проверки, както и повишаване на ефективността на извършвания от ОДБХ контрол в обектите за търговия с ВЛП, ветеринарномедицинските заведения и животновъдните обекти. Необходимо е да се подобрят уменията на отговорните за контрола на ВЛП служители от ОДБХ за извършване на проверки, установяване на несъответствия и предприемане на последващи мерки. Това може да бъде постигнато чрез увеличаване на честотата на извършваните съвместни проверки с експерти от дирекция КВМП/ИДВМС и провеждане на периодично обучение на отговорните служители от ОДБХ, във връзка с разпоредбите на Закона за ветеринарномедицинската дейност, касаещи контрола на ВЛП и подзаконовите нормативни документи по прилагането му. Необходимо е служителите от ОДБХ, отговорни за ВЛП да проведат съответните обучения на официалните ветеринарни лекари в общините, където проверките за ВЛП се извършват от тях. От своя страна официалните ветеринарни лекари следва своевременно да предоставят на съответния отговорник по ВЛП от ОДБХ протоколите и друга относима към извършените проверки информация, с оглед проследяване

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

на предприетите мерки и изготвянето на пълни доклади за изпълнението на ГИП. На служителите от ОДБХ, отговарящи за ВЛП, трябва да бъде осигурен достатъчен времеви и материален ресурс за осъществяване на всички дейности свързани с контрола на ВЛП.

Броят, честотата и последователността на извършваните проверки в обектите не винаги се основава на предварителна оценка на риска за всеки обект, което намалява ефективността от проверките.

В зависимост от степента на значителност или критичност на констатираните несъответствия с нормативните изисквания, с които се регламентира търговията и употребата на ВЛП, БАБХ предприема предвидените в ЗВД действия.

5. Действия за гарантиране на съответствието от страна на стопанските субекти

През 2022 г. се запазва практиката за комуникация при необходимост с представители на Сдружението на производителите и търговците с ВМП за дискутиране на проблемите свързани с търговията и употребата на ВЛП и разглеждане на възможности за изменение на нормативната база. Като критични моменти са определени:

- Спазване на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност, Регламент 2019/6 и подзаконовите нормативни актове, регламентиращи търговията и употребата на ВЛП;
- Спазване на вътрешните правила и инструкциите, изготвени и утвърдени в съответствие с функционираща система за управление на качеството, въведена във всеки обект;
- Коректно водене на документацията относно изискванията за търговия, отпускане, проследимост и прилагане на ВЛП в различните обекти.

За изпълнение на програмата за контрол на качеството на предлаганите в търговската мрежа ВЛП ежегодно се изготвя план за вземане на проби по образец от обектите за търговия на едро и дребно с ВЛП, в който се посочва, наименование на ВЛП и съответното ОДБХ.

След завършване на анализа, ДКВМПИДВМС уведомява директора на съответната ОДБХ за резултатите от изпитванията.

При констатиране на несъответствия с изискванията за качеството на ВЛП, съгласно условията при които е издадено разрешението за търговия с ВЛП, изпълнителният директор на БАБХ или оправомощено от него лице уведомява писмено притежателя на разрешението за търговия с ВЛП и по предложение на ДКВМПИДВМС предприема предвидените в ЗВД регулаторни действия.

Ежегодно дирекция КВМПИДВМС изготвя доклад до изпълнителния директор на БАБХ за резултатите от изпълнението на програмата за контрол на ВЛП за предходната година и при установени несъответствия предлага да се предприемат предвидените в Закона за ветеринарномедицинската дейност /ЗВД/ коригиращи действия за отстраняване на несъответствията, както и да се наложат предвидените в ЗВД санкции при неизпълнение на предписанията.

При проверките по ДПП се контролира спазването на изискванията за ДПП, съгласно европейското и националното законодателство в областта на производството на ВМП. Данните за издадените разрешения за производство, одобрените промени в тях и издадените сертификати за ДПП се въвеждат в Европейската база за обмен на данни за регистрираните производители на лекарствени и имунологични продукти за хуманна и ветеринарна употреба (EudraGMP).

6. Отчет за цялостното изпълнение

Контролна дейност върху търговията и употребата на ВМП:

1. Издадени разрешения за производство/вносяне на ВЛП – 4 бр;
2. Одобрени промени в разрешения за производство на ВЛП – 13 бр;
3. Прекратени разрешения за производство на ВЛП – 0 бр;
4. Спряно действие на разрешения за производство/вносяне – 0 бр;

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

5. Временно преустановени дейности във връзка с разрешения за производство/вносяне – 2 бр;
6. Издадени сертификати за Добра производствена практика (ДПП) след проведена инспекция – 17 бр;
7. Извършени проверки на обекти за производство на ВЛП за съответствие с изискванията за Добра производствена практика – 13 бр. по план и 5 бр. по заявление;
8. Издадени сертификати за произход и свободна продажба – 45 бр;
9. Издадени сертификати за фармацевтичен продукт – 37 бр.

Обобщена справка за извършените проверки от ОДБХ във връзка с официалния контрол върху търговията, съхранението и употребата на ВМП:

Общ брой извършени проверки – 3338бр., от които:

- обекти за търговия на едро – 163 бр;
- обекти за търговия на дребно – 213 бр;
- ветеринарномедицински заведения (ВМЗ) – 197 бр;
- животновъдни обекти – 1522 бр;
- зоомагазини, пчеларски магазини и др. 343бр;
- общ брой издадени предписания – 243 бр;
- общ брой съставени актове – 51 бр.

По отношение извършваните проверки на ефективността на официалния контрол в ОДБХ през 2022 г. експерти от дирекция КВМПИДВМС са участвали общо в 6 съвместни проверки с Главна дирекция „Верификация на официалния контрол” (ГДВОК).

Извършва се документална проверка за наличие на нормативни документи, които регламентират търговията и употребата на ВЛП, папки с документи от извършени инспекции в обекти за търговия на едро и дребно с ВЛП, ВМЗ и животновъдни обекти, досиета на регистрираните на територията на ОДБХ обекти подлежащи на официален контрол.

Извършва се проверка на място в обекти. Предмет на тези проверки е установяване на съответствие с изискванията на ЗВД и подзаконовите нормативни актове по прилагането му относно:

- условията за съхранение на ВЛП в обекта;
- наличната документация, като особено внимание следва да се обръща на документацията за движение на наличностите от ВЛП с цел проследяване на съответствието между наличните количества от ВЛП в обекта и описаните в документацията,
- документация свързана с установени несъответствия и контрол по изпълнение на предписаните коригиращи действия за отстраняването им;
- документация свързана със жалби и сигнали и проследимост по изпълнения на предприетите действия.

За резултатите от извършената проверка се изготвя доклад до изпълнителния директор на БАБХ и до директора на съответното ОДБХ и формуляр, с който са определени установените несъответствия.

Общото заключение: да се подобри ефективността на официалния контрол и да се посочват констатираните при проверката несъответствия, като се постави акцент върху своевременното извършване на последващи проверки за контрол върху изпълнението на предписаните коригиращи мерки.

През 2022 г. Агенцията по храните и лекарствата на Канада (Health Canada) и Службата по храни и лекарства на САЩ (FDA) продължиха дистанционните оценки на регулаторните органи в ЕС, които все още не са признати за еквивалентни включително и БАБХ, като част от Всеобщото икономическо търговско споразумение (СЕТА) между Европейския съюз и Канада, съответно Споразумението за взаимно признаване между ЕС и

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

САЩ. Дирекция КВМПИДВМС е предоставила поисканите на този етап документи и информация.

С цел повишаване ефективността на контрола на ВЛП през октомври 2022 г. дирекция КВМПИДВМС проведе двудневно обучение на инспекторите от ОДБХ, отговарящи за контрола на ВЛП, по следните теми:

- Изпълнение на годишната програма за държавен контрол на ветеринарномедицинските продукти за 2022 г.;
- Действия при отклонения в качеството, блокиране, изтегляне от пазара, бракуване и унищожаване на ветеринарни лекарствени продукти;
- Контрол при търговията и употребата на различните категории ветеринарни лекарствени продукти (по лекарско предписание; антимикробни; наркотични и др.);
- Прилагане от 28.01.2022 г. на актовете на Европейската комисия за Добра практика на разпространение на ветеринарни лекарствени продукти (ВЛП) и Добра практика на разпространение на активни вещества, предназначени за производство на ВЛП.

Дирекция КВМПИДВМС взе участие с лекция на тема „Контрол на ветеринарните лекарствени продукти, прилагани в пчеларството“, на проведения през 11.2022г. семинар - Българска академия по пчеларство.

Във връзка с прилагането на Регламент (ЕС)2019/6 през 2022г. бяха утвърдени нов образец на дневник по чл. 132, ал. 1, т. 13 от ЗВД на животновъдния обект, в който се вписват проведените лечебно-профилактични мероприятия; чек-листи за проверка на обект за търговия на едро с ВЛП, както и други образци на документи свързани с контрола на ВЛП.

С цел повишаване ефективността на контрола и дискутиране на актуални проблеми свързани с прилагане изискванията на Регламент (ЕС)2019/6 през 2022 г. бяха проведени 3 срещи с представители на Сдружението на производителите и търговците на ВМП.

VIII. ДЕЙНОСТ НА ГРАНИЧЕН КОНТРОЛ

Общо описание на организацията на системата за официален контрол за различните области

Дирекция „Граничен контрол“ е част от специализираната администрация в структурата на БАБХ. Структурата на дирекцията включва 9 отдела – осем от отделите са граничните контролни пунктове (ГКП), разположени на територията на Р. България и отдел „Организация и управление на граничния контрол“ в ЦУ на БАБХ, който координира извършването на дейността по официален контрол на граничните пунктове. Общата численост на персонала е 134 щатни бройки. Официалните контрол се осъществява на Гранични контролни пунктове (ГКП), разположени на територията на Република България, които са одобрени в съответствие с изискванията на чл. 59 от Регламент (ЕС) 2017/625, както и Регламент (ЕС) 2019/1014, както следва:

- ГКП Капитан Андреево ;
- ГКП-Пристанище Варна;
- ГКП-Пристанище Бургас;
- ГКП Гюешево;
- ГКП Златарево;
- ГКП Калотина.
- ГКП Летище София;
- ГКП- Брегово

Дирекция Граничен контрол, чрез отделите ГКП осъществява официален контрол при въвеждане на територията на Съюза на животни и стоки, попадащи в обхвата на чл. 47,

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

параграф 1 от Регламент (ЕС) 2017/625. В това число, извършване на официален контрол при въвеждане на пратки животни и стоки от трети държави, съдържащи :

- живи животни;
- продукти от животински произход, зародишни продукти, странични животински продукти, сено и слама и храни, съдържащи както продукти от растителен произход, така и преработени продукти от животински произход („съставни продукти“);
- растения, растителни продукти и други обекти;
- храни и фуражи от неживотински произход, спрямо които се прилагат мерки по засилен официален контрол на ГКП и такива, по отношение на които се прилагат спешни мерки;
- материали и предмети в контакт с храни.

Освен на определените ГИП, Българска агенция по безопасност на храните извършва официален контрол и на други места за въвеждане в Съюза (Малко Търново, Лесово, Логодаж, Стрезимировци, Летище Варна, Летище Бургас и др.) както следва:

- на стоки, които са част от личния багаж на пътниците и са предназначени за лична употреба или консумация в изпълнение изискванията на Регламент (ЕС) 2019/2122
- проверки за съответствието с ветеринарно-санитарните изисквания по отношение на движението с нетърговска цел на домашни любимци съгласно Регламент 2013/576

Официалният контрол на граничните контролни пунктове при въвеждане на пратките животни и стоки от трети държави на територията на Съюза се осъществява от официални ветеринарни лекари, официални фитосанитарни инспектори и официални инспектори и включва извършването на документални проверки, идентификационни и физически проверки, вкл. вземане на проби за лабораторен анализ при спазване изискванията на пряко приложимото европейско право и национално законодателство.

За периода от **2022 година** на ГКП, чрез официалните инспектори на БАБХ е осъществен официален контрол на пратки животни и стоки попадащи в обхвата на чл. 47, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2017/625, както следва:

	Живи животни	Продукти от животински произход	Храни и фуражи от неживотински произход	Растения, растителни продукти и други
2022 година:	брой пратки			
	740	11057	110116	93850

Източник: TRACES NT – електронна система за обмен на информация

За докладваният период са създадени **общо 421бр. уведомления, от които 252 уведомления за пратки отхвърлени на граница и 169 бр. уведомления за несъответствия (non-compliance) за НЕСЪОТВЕТСТВАЩИ** пратки, които са нотифицирани в Система RASFF.

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

IX. ДЕЙНОСТ НА ЛАБОРАТОРЕН КОНТРОЛ

Дирекция „Лабораторен контрол“ (ЛК), като част от специализираната администрация при Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ), която координира лабораторно-диагностичната дейност, изпълнява дейности, насочени към:

- Координиране на лабораторно-диагностичните изследвания, анализи и експертизи, свързани със здравеопазването на животните, растенията, суровините, храните, материалите и предметите, предназначени за контакт с храни, фуражите, ГМО, продуктите, съдържащи, състоящи се или произведени от ГМО;
- Оптимизиране на дейността на лабораториите от системата на БАБХ и повишаване на тяхната компетентност;

Във връзка с изпълнението на основните си приоритети и в изпълнение на изискванията на Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017 година относно официалния контрол, дирекция ЛК изготвя и координира изпълнението на национални и мониторингови програми за лабораторен контрол, както следва:

- Национална програма за контрол на качествените характеристики на храни (НПККХХ);
- Национална програма за контрол на остатъци от пестициди във или върху храни от растителен и животински произход (НПКОП);
- Национална програма за контрол на храни и материали и предмети за контакт с храни за добавки, химични и микробиологични замърсители и контрол на храни, обработени с йонизиращи лъчения;
- Национална програма за контрол на генетично модифицирани храни (НПКГМХ);
- Програма за мониторинг и докладване на антимикробната резистентност на зоонозни и коменсални бактерии в Република България (АМР);
- Национална мониторингова програма за контрол на остатъци от ветеринарномедицински продукти и замърсители от околната среда в живи животни и продукти от животински произход (НМПКО);
- Национална програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите в Република България.

Други основни дейности на дирекцията са контролиране, координиране и подпомагане на дейността на лабораториите чрез периодични проверки, проверки във връзка с второ експертно становище, организиране на междулабораторни сравнителни изпитвания за пригодност и ринг тестове, обучения и др., подпомагане на лабораториите в подготовката им за преакредитация и разширяване обхвата на акредитацията им, разпределяне доставките на консумативи за извършване на лабораторно-диагностичните изследвания и разработване на критерии за определяне на лабораториите, които да извършват изследвания за целите на официалния контрол, осъществяван от БАБХ. В допълнение, дирекцията администрира модул „Мляко“ на ИИС ВетИС и поддържа актуална информация относно лабораторната дейност на уеб страницата на БАБХ.

Отчет и анализ на изпълнението за 2022 г.

1. Изпълнение на националните и мониторинговите програми за лабораторен контрол:

1.1. Национална програма за контрол на качествените характеристики на храни (НПККХХ) 2022 г.

✉ Гр. София, 1606, бул. „Пенчо Славейков“ № 15А
 ☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Контролът на храни, произведени по стандарти (национални, утвърдени или браншови) се извършва чрез проверки на производствените обекти и чрез вземане на проби храни от търговската мрежа. Програмата предвижда вземане на проби от храни, произведени по национални, утвърдени и браншови стандарти и извършване на планово вземане на проби от суровини и храни от растителен и животински произход за изследване на качествените характеристики на: готварската сол, енергийна стойност, на пчелен мед за съответствие със задължителните характеристики, на храни с хранителни претенции, на немлечни мазнини вложени в млечни продукти, абсорбирана вода в цели трупове от птиче месо и разфасовки, и маслинови масла.

За 2022 г. по програмата са планирани общо 881 бр. проби, от които са изпълнени 785 бр. проби (89%). При 105 бр. от взетите проби е установен несъответстващ резултат по отношение на различни показатели. Не са изпълнени 7 бр. проби рафинирано слънчогледово масло, за които следва да се използват услугите на външна лаборатория.

- Храни, произведени по национални, утвърдени и браншови стандарти:

През 2022г. са планирани 304 проби от храни произведени по национални, утвърдени и браншови стандарти. Изследвани са 293 проби (96%), от които са установени 72 несъответстващи проби (25%):

- по Утвърден стандарт „Стара планина“ - планирани са 79 бр. проби, от които са изпълнени 78 бр. (99%). Несъответстващите проби са 10 бр. (13%);
- по Утвърден стандарт „България“ - от планираните 88 бр. проби, са взети 88 бр. проби (100%). Несъответстващите проби са 12 бр.;
- по Браншови стандарт „Лютеница“ – от планираните 16 бр. проби са взети 15 бр. проби (94%). Несъответствие е установено в 3 бр. проби;
- по Браншови стандарт за „Рафинирано слънчогледово масло“ - планирани проби са 7 бр., но не е взета нито една проба;
- по Български държавен стандарт за млечни продукти –планирани са 114 бр. проби, от които са взети 112 бр. проби (98%). Несъответстващите проби са 47 бр.

Като цяло, лабораторните анализи, при които са установени несъответствия съставляват 25% от общия брой взети проби от храни, произведени по браншови стандарти.

- планово вземане на проби от суровини и храни от растителен и животински произход, за изследване на качествените характеристики на: готварската сол, пчелен мед, енергийна стойност на храни, храни с хранителни претенции, немлечни мазнини вложени в млечни продукти, абсорбирана вода в цели трупове от птиче месо и разфасовки, и маслинови масла - планирани 577 броя проби, за изпитване са взети 492 броя проби. По тези показатели са установени общо 33 бр. несъответствия по отношение на готварската сол, пчелен мед, енергийна стойност, немлечни мазнини вложени в млечни продукти, абсорбирана вода в цели трупове от птиче месо.

Анализ на изпълнението:

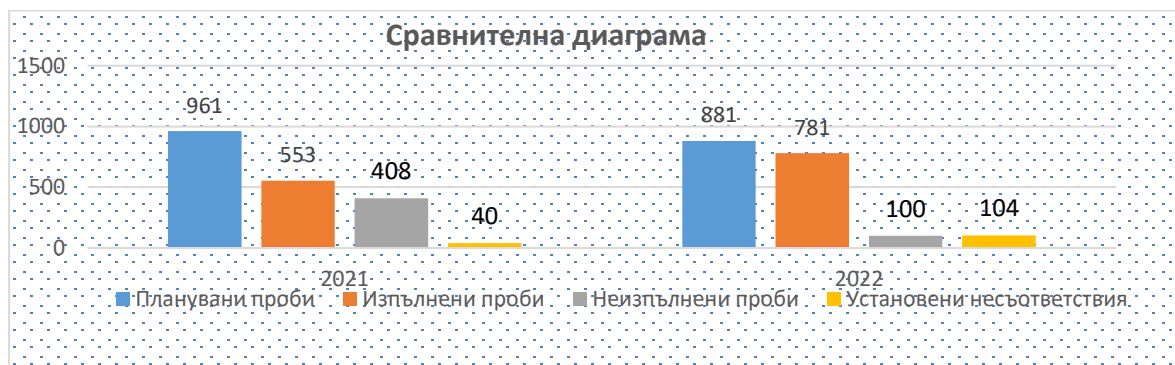
Видно от посочените по-горе данни, може да се заключи, че за 2022 г. броят на планираните проби е намален в сравнение с 2021 г., като е увеличена степента на изпълнение на програмата (89%), в сравнение със степента на изпълнение на програмата през 2021 г. - 58% (*Фигура 1, Фигура 2 и Фигура 3*).

Фигура 1

Фигура 2

Фигура 3

Източник на данните от Фигури 1,2 и 3 – обобщен доклад от дирекция „Лабораторен контрол“ за изпълнението на програмата, на база данни, предоставени от ОДБХ.

По отношение на констатираните несъответствия се наблюдава значително повишаване, както на техния брой, така и на техния дял от общия брой взети проби (13% за 2022 г. спрямо 7% за 2021 г.).

1.2.Национална програма за контрол на остатъци от пестициди във и върху храни (НПКОП):

В изпълнение на НПКОП, през 2022 г. е планирано изследването на **общо е 442 броя проби храни от животински и неживотински произход (растителен произход) и храни за кърмачета и за малки деца**, вкл. 6 броя проби от биологично производство, като от тях 195 броя проби, вкл. 3 бр. от биологично производство, съгласно изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/601 на Комисията от 13 април 2021 година относно координирана многогодишна контролна програма на Съюза за 2022, 2023 и 2024 г. за гарантиране на спазването на максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди във и върху храни от растителен и животински произход и за оценка на експозицията на потребителите на тези пестицидни остатъци, а останалите 247 броя проби, вкл. 3 бр. от биологично производство са в допълнение на Регламента.

Общият брой проби - 442 са разпределени между отдели „Контрол на храни“ към ОДБХ – 352 бр. проби, и дирекция „Препарати за растителна защита и контрол“ - 90 бр. проби, като са взети предвид видовете храни и тяхното разпределение от български производители, транспортирани от ЕС и внос от трети страни.

За периода 01.01 - 31.12.2022 г. по програма НПКОП 2022 г. от планираните общо 442 броя проби, са изпълнени 130 броя проби: 122 броя разпределени в програмата от отдели „Контрол на храни“ към ОДБХ и 8 броя проби изпълнени от отдели „Препарати за растителна защита и контрол“ към ОДБХ. При изпълнение на програмата за 2022 г. са установени 11 бр. несъответстващи резултата.

Анализ на изпълнението

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

През отчетния период се наблюдава изпълнение в размер на 29,4% от общия брой на пробите. В сравнение с 2021 г., процентът на изпълнените проби е много по-малък.

Неизпълнението на плана се дължи на:

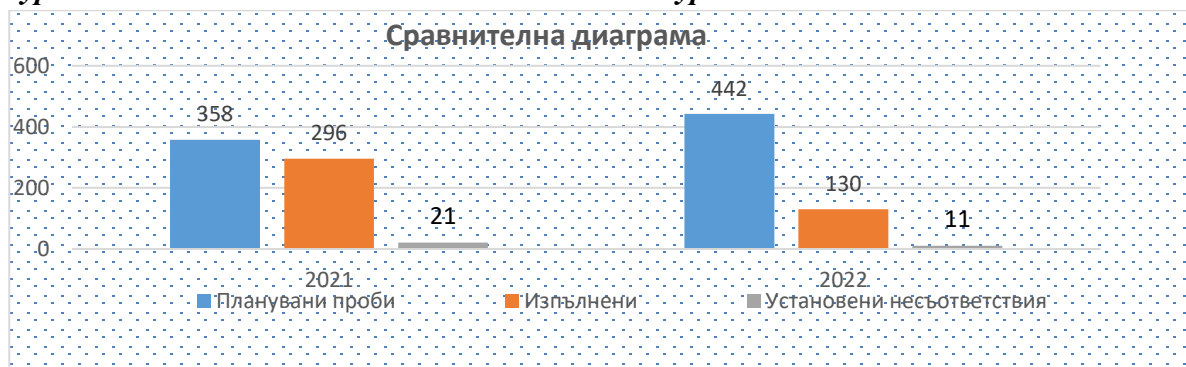
- преустановяване изследването на проби в ЦЛХИК по изпълнение на програмата, поради ангажираност на лабораторния капацитет с анализи за официален граничен контрол (проби от ГКПП „Капитан Андреево“);
- липсата на финансови средства за определяне на външни лаборатории за изпращане на проби по НПКОП 2022 г.;

Виж. **Фигури 4, 5 и 6.**

Фигура 4

Фигура 5

Фигура 6

Източник на данните от Фигури 4, 5 и 6 – обобщен доклад от дирекция „Лабораторен контрол“ за изпълнението на програмата, на база данни, предоставени от ОДБХ.

1.3. Национална програма за контрол на храни и материали и предмети за контакт с храни за добавки, химични и микробиологични замърсители и контрол на храни, обработени с йонизиращи лъчения 2022 г.

За 2022 г. по „Национална програма за контрол на храни и материали и предмети за контакт с храни за добавки, химични и микробиологични замърсители и контрол на храни, обработени с йонизиращи лъчения 2022 г.“ е планирано провеждането на лабораторни изпитвания, както следва:

493 броя проби за съдържание на химични замърсители;

96 броя проби за съдържание на добавки в храни;

37 броя проби материали и предмети предназначени за контакт с храни;

3 броя проби храни обработени с йонизиращи лъчения;

840 броя проби за съдържание на микробиологични замърсители в храни от растителен произход;

56 бр. проби за нитрити;

4007 броя проби за микробиологични замърсители в храни от животински произход, готови за консумация храни, лед от производители на лед и вода за питейно-битови нужди.

Пробите по критериите за технологична хигиена при добив на месо от предприятия, съобразно капацитета на обекта за производство или търговия с храни и точният брой на пробите за хигиена на производствената среда (тампонни отривки) се определя на ниво ОДБХ.

Изпълнението за 2022 г. програмата е както следва:

- **За микробиологични замърсители са изследвани общо 1 031 582 бр.** проби от разнообразни матрици от животински и неживотински произход, вкл. смивове/отривки. В резултат на изследванията за микробиологични замърсители са получени 258 бр. несъответстващи резултати (салмонела, Е. коли, листерия).
- **За химични замърсители са изследвани общо 177 бр. проби:** нитрати - 17 бр. проби с 3 бр. несъответстващи резултати; микотоксини - 74 бр.; алкалоиди от мораво рогче – 1 бр.; неорганичен калай – 1 бр.; неорганичен арсен – 1 бр.; тежки метали (олово и кадмий) – 24 бр. (3 бр. несъответствия в спанак); живачни съединения (изразени като живак) – 9 бр.; химични елементи в рибни (олово, кадмий, живак) – 32 бр.; нитрити – 28 бр.
- **Материали и предмети, предназначени за контакт с храни:** Със Заповед №РД 11-1594 от 14.07.2022 г., външните за БАБХ лаборатории, НРЛ за материали предназначени да влизат в контакт с хранителни продукти към дирекция „Аналитични и лабораторни дейности“ към НЦОЗА и Изпитвателен център АЛМИ ТЕСТ, са определени за извършване на официални лабораторни анализи на проби от материали предназначени да влизат в контакт с хранителни продукти: През 2022 г. в Изпитвателен център АЛМИ ТЕСТ са изследвани за обща миграция – **18 бр. проби** в предмети от пластмаса (установени са 2 бр. несъответствия). В НЦОЗА са изследвани общо **12 бр. проби** за специфична миграция от пластмасови изделия.

Поради липсата на химикали, консумативи и газове, временно бе преустановено изпращането на проби от ОДБХ в ЦЛХИК, с писмо изх. № ЛК – 12 от 11.03.2022 г. Изпращането на проби бе възобновено с писмо изх. № ЛК – 23 от 11.04.2022 г. след закупуване на консумативи от ЦЛХИК.

Въз основа на одобрен доклад № 19233/ 14.10.2022 г. е изпратено писмо до ОДБХ изх. № ЛК-84/ 21.10.2022 г., за преустановяване изпращането на проби в ЦЛХИК за тежки метали, нитрати и микотоксини по „Национална програма за контрол на храни и материали и предмети за контакт с храни за добавки, химични и микробиологични замърсители и контрол на храни, обработени с йонизиращи лъчения 2022 г.“

За втора поредна година не се изпълняват анализите, които са разпределени за изследване във външни лаборатории. Неизпълнението е поради липса на финансови средства. С писмо от дирекция ФУС на МЗ с вх. № 1814/24.01.2022 г. в БАБХ сме уведомени, че МЗХ няма да разглежда осигуряване на финансови средства по бюджета на БАБХ, тъй като с Решение на НС от 13 декември 2021 г., БАБХ преминава на пряко подчинение на МС и нейната дейност следва да се финансира от него. Поради липса на финансови средства бяха прекратени процедурите за избор и определяне на външни лаборатории за изследване на оцветители в храни от растителен и животински произход, добавки (консерванти, подсладители), йонизиращи лъчения, диоксин и диоксиноподобни, полихлорирани бифенили, полициклични ароматни въглеводороди, глицидилови естери на мастните киселини, и акриламид.

Във връзка с изпълнение на предписание от проведен одит от ГД ВОК през 2022 г. със заповед от 07.09.2022 г. програмата е изменена и допълнена по отношение вземане на проби от кланични каркаси с абразивна гъба и проби от кълнове в производствени предприятия за Листерия моноцитогенес в 25 гр.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Анализ на изпълнението:

Като цяло, изпълнението на плана за химични замърсители е 65%, а неизпълнението е 35%.

В сравнение с 2021 г. се наблюдава значително намаление на броя на взетите проби, с изключение на взетите проби за микробиологично замърсяване. През 2022 г., за разлика от 2021 г. са взети проби за обща и специфична миграция на материали и предмети, предназначени за контакт с храни. По отношение на микробиологичните критерии, се наблюдава засилено пробовземане и значително намаляване на броя на констатираните несъответствия (258 бр. за 2022 г. и 782 бр. за 2021 г.).

Трудности при изпълнение

1. Неизпълнение на проби по програмата, които са разпределени за изследване в ЦЛХИК, поради ангажираност на лабораторния ѝ капацитет с проби от ГКПП „Капитан Андреево“;

2. Неизпълнение на проби по програмата, които са разпределени за изследване във външни лаборатории, свързано с липса на финансови средства за заплащане на външни лаборатории;

3. Забавяне на отчетите за изпълнение на програмата изпращани от ОДБХ.

1.4.Програма за мониторинг и докладване на антимикробиалната резистентност на зоонозни и коменсални бактерии в Р. България (АМР).

За отчетния период (01.01- 31.12.2022 г.) програмата е изпълнена на 100%.

Изследвани са проби от заклани птици от предприятията за добив на птиче месо (150 бр. проби) и проби от птиче месо с произход България, ЕС и трети държави, от търговски обекти (450 бр. проби).

Анализ на изпълнението:

И през двата сравнявани периода (2021 и 2022 г.), заложеният план за вземане на проби е изпълнен на 100%.

1.5.Национална програма за контрол на генетично модифицирани храни (НПКГМХ)

При контрола на генетично модифицирани храни (НПКГМХ), за периода 01.01 – 31.12.2022 г. е планирано вземането на 85 бр. проби за лабораторно изпитване от суровини, от храни готови за консумация, храни за кърмачета и малки деца на соева и/или царевична основа, адаптирано мляко, предназначено за кърмачета и от ориз и оризови продукти. От планираните проби са взети и изследвани общо 68 бр. проби, като не са установени несъответстващи резултати.

Планът не е изпълнен (не са изследвани 17 бр. проби) поради липса на финансиране за ползване на услугите на външни лаборатории.

Анализ на изпълнението:

За 2022 г. програмата е изпълнена на 80%, за сравнение през 2021 г. програмата е била изпълнена само на 8 %. Виж Фигура 7 и Фигура 8.

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Фигура 7

Фигура 8

Източник на данните от Фигури 7 и 8 – обобщен доклад от дирекция „Лабораторен контрол“ за изпълнението на програмата, на база данни, предоставени от ОДБХ.

1.6. Национална мониторингова програма за контрол на остатъци от ВМП и замърсители от околната среда в живи животни и храни от животински произход (НМПКО) 2022 г.:

Официалният контрол по отношение на остатъци от ВМП и замърсители в живи животни и храни от животински произход се осъществява чрез изпълнение на Националната мониторингова програма за контрол на остатъци (НМПКО). Програмата се одобрява от Европейската Комисия (ЕК) и се изпълнява в периода от януари 2022 г. до декември 2022 г. Съгласно изискванията на законодателството по Програмата са планирани 2337 бр. проби, като от тях 94 бр. проби са предвидени за официален контрол от дирекция „Граничен контрол“ при ЦУ на БАБХ. Изследвани са 1900 бр. проби, като от тях 93 бр. проби са взети по време на граничния контрол. Установени са два несъответстващи резултата – за афлатоксин в сурово мляко и антимикробни препарати в пчелен мед.

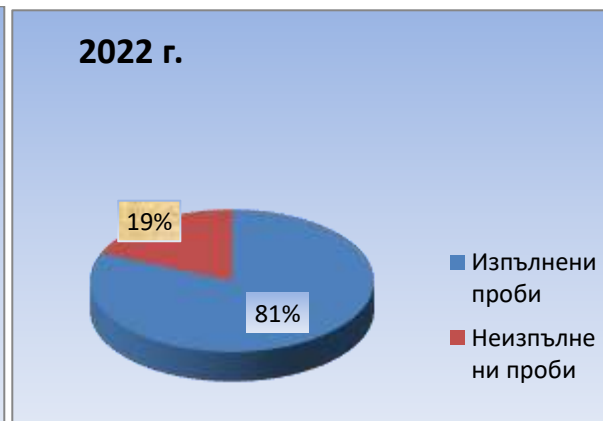
Неизпълнението на плана за отчетния период се дължи на липсата на производство на суровини от съответния вид животни, поради временно преустановяване дейността на производствени обекти и поради липса на акредитирани методи и невъзможност на ЦЛВСЕЕ да извърши дадения вид анализ. За да се изпълнят нереализираните изследвания е необходимо същите да бъдат извършени във външни лаборатории. Въпреки изпратените до МЗ доклади, не беше осигурено финансиране на тези анализи и самата програма не е одобрена от министъра на земеделието.

Анализ на изпълнението:

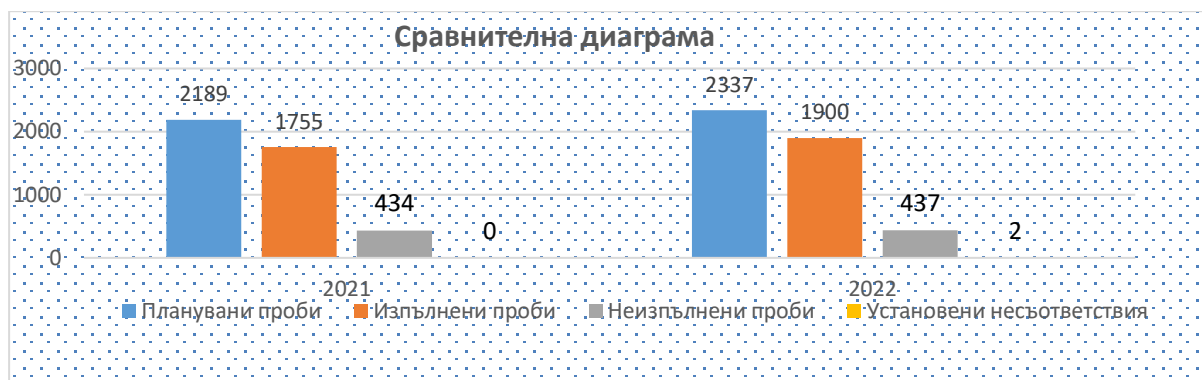
В сравнение с миналия отчетен период се наблюдава увеличаване броя на планираните и съответно на взетите проби. През настоящия отчетен период се наблюдава и леко намаляване на процента на неизпълнените анализи (18,7%), в сравнение с миналия отчетен период (20%). През отчетния период са установени 2 бр. несъответстващи резултати, докато през 2021 г. не са установявани несъответствия. (Фигури 9, 10 и 11)

Фигура 9

Фигура 10

Фигура 11

Източник на данните от Фигури 9, 10 и 11 – обобщен доклад от дирекция „Лабораторен контрол“ за изпълнението на програмата, на база данни, предоставени от ОДБХ.

1.7.Национална програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите в Република България:

Основна задача на дирекция „Лабораторен контрол“ по отношение на НППНКЛБЖЗБ е да координира лабораторно-диагностичните изследвания, анализи и експертизи, свързани със здравеопазването на животните. Във връзка с този свой ангажимент дирекцията извършва следните дейности:

- контролиране, координиране и подпомагане на дейността на лабораториите, извършващи диагностични дейности, свързани с изпълнението на програмата чрез периодични проверки и одити, обучения и др.
- организиране на междулабораторни сравнителни изпитвания за пригодност по годишен график;
- подпомагане на лабораториите в подготовката им за преакредитация и разширяване обхвата на акредитацията им;
- разпределяне доставките на консумативи за извършване на лабораторно-диагностичните изследвания;
- разработване на критерии за определяне на лабораториите, които да извършват изследвания за целите на официалния контрол, осъществяван от БАБХ;
- изготвяне на доклади до и предложения до изпълнителния директор на БАБХ, свързани с дейността на лабораториите към БАБХ;
- изготвяне на разпределението на пробите от отделните региони в лабораториите на БАБХ, извършващи лабораторно-диагностични изследвания;

Обобщените данни за извършените диагностичните изследвания за 2021г. са посочени в Таблица 1:

Таблица 1:

Заболяване:	Брой лаборатории:	Брой изследвания:
Бруцелоза ЕПЖ	10	184 291/18 бр. пол./2 огнища
Бруцелоза ДПЖ	10	1 020 141/5 бр. пол./1 огнища
Бруцелоза СВИНЕ	10	7 861/3 бр. пол./1 огнища
Бруцелоза кочове	10	13 725/1 бр. пол.
Лептоспироза	9	30 468/72 бр. пол.
Левкоза	3	369/210 пол.
ТСЕ ЕПЖ	3	28985
СЕГ и скрейпи ДПЖ	3	17863

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Туберкулоза	1	86 (4 нови огнища на заболяването)
Шап	1	1370
Чума - ДПЖ	1	3455
Бяс	1	Мозъчни проби - активен надзор - 386 Мозъчни проби - пасивен надзор - 1495 Кръвни проби – 208 18 бр. пол. за антитела
Антракс	1	13
АЧС (диви и домашни)	2	22 816/82 бр. пол. при диви
КЧС (домашни)	2	5 607
Син език по ДПЖ	1	5199
Инфекциозна анемия по конете	1	1158
Треска от Западен Нил	1	2490
Инфлуенца А по птиците	1	24124
Нюкясълска болест по птиците	1	4470
COVID 19	1	4925
Болести по риби, молюски и ракообразни	1	464/33 бр. пол.
Болести по пчелите	1	669/128 бр. пол.
Салмонела птици	1	150/6 бр. пол.
Салмонела фуражи	1	22 р.

Източник: Данни от лабораториите на БАБХ

Организиране и участие в междулабораторни сравнения и специализирани обучения от външни доставчици

През 2022 г. със Заповед №РД11-963 от 16.05.2023 г. е утвърден график за организиране и провеждане на междулабораторни сравнения и изпитвания за пригодност от страна на НРЛ. В графика са предвидени седем такива мероприятия, организирани от НРЛ, с участието на лабораториите към БАБХ, като и седемте са изпълнени.

За периода 27-28 септември 2022 г. е проведено дистанционно обучение с № РТСВГ 22/04, организирано от външния доставчик “Профишънси Тестинг Сълюшънс България” ООД (“ПТС България” ООД). В обучението взеха участие лабораторни специалисти и експерти от регионалните лаборатории, НДНИВМИ и дирекция „Лабораторен контрол“ при БАБХ.

За поддържане квалификацията и компетентността на лабораторните специалисти и експерти и с цел удовлетворяване изискванията на ИА БСА, през 2023 г. следва да се осигури финансирането на повече външни обучения и участие на лабораториите в междулабораторни сравнения, организирани от външни доставчици.

2. Трудности при изпълнение на дейностите от компетенциите на дирекция „Лабораторен контрол“

През 2022 г. са идентифицирани същите проблеми, които са докладвани и за миналата 2021 година. **Основен проблем е липсата на финансиране за изпълнение на програмите за лабораторен контрол.** Въпреки изпратените доклади до по-висшестоящи органи, не е осигурено финансиране за извършване на изпитванията, за които лабораториите на БАБХ нямат капацитет и акредитирани методи за изследване, във външни лаборатории. Не са осигурени и финансови средства за подобряване капацитета на лабораториите. **Персистираният проблем с финансирането силно затруднява цялостното изпълнение на националните програми за официален лабораторен мониторинг и нормалното функциониране на лабораториите.**

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

В тази връзка са проведени само 7 процедури за избор на външни лаборатории за официален контрол по реда на СОП ЛК-01, по които са издадени съответните заповеди.

Освен това *многократно предлаганата за утвърждаване от министъра на земеделието НМПКО 2022, не беше утвърдена. С писмо с изх. №13-664/27.04.2022 г. от страна на дирекция ФУС при МЗХ, е получено отрицателно становище (мотивиран отказ за финансиране) за съгласуване на програмата, с мотива, че в бюджета на МЗХ не е включен бюджета на БАБХ. По този начин, за втора поредна година липсата на финансиране е сериозна пречка за изпълнение на анализите от страна на ЦЛВСЕЕ (лабораторията към БАБХ, изпълняваща анализите по НМПКО), както и за стартиране на процедура за избор на външна лаборатория за изпълнение на анализите, за които лабораторията към БАБХ няма аналитичен капацитет, във външна лаборатория.*

Въпреки това, в изпълнение на нормативните актове, НМПКО е изпълнявана от инспекторите при ОДБХ и граничните инспекционни пунктове, но за втора поредна година е пречка не са извършени планираните за външни лаборатории анализи, за които ЦЛВСЕЕ няма капацитет. Това от своя страна доведе до неизпълнение на програмата, за което към БАБХ са отправени забележки по време на одита от DG SANTE през 2020 г.

Основна причина за непълното изпълнение и на останалите програми за официален лабораторен мониторинг е липсата на решение за осигуряване на изследването на проби, за които БАБХ няма капацитет и разработени и акредитирани методи за изследване, във външни лаборатории.

През годината е идентифициран нововъзникнал проблем, свързан с прекратяването на обявените в периода 25-29.07.2022 г. 4 открити процедури с предмет: „Доставка на диагностикуми за изпълнение на мерките по Национална програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите в Република България за периода 2022 – 2024 г.“ (одобрена с Решение на МС №156/ 18.03.2022 г.).

Поради факта, че липсата на възможности за закупуване на диагностикуми ще доведе до прекратяване на диагностичните изследвания по НППНКЛБЖЗБ и съответно до непредотвратими последици за здравеопазването на животните в страната, за обезпечаване на изследванията за бруцелоза всяка ОДБХ, в чиято структура е включена диагностична лаборатория, закупи самостоятелно диагностикуми на стойност под стойностните прагове, определени в закона за обществени поръчки. Дирекцията бе изготвила предложение да бъде закупен и диагностикум за заразен епидидимит.

През 2022 г. са проведени процедури за обществени поръчки на НДНИВМИ за закупуване на диагностикуми за заболявания, като инфлуенца по птиците и африканска чума по свинете, които са от критична важност с оглед епизоотичната обстановка в страната, както и във връзка с извършването на постоянен активен надзор над ТСЕ по преживните животни (СЕГ и скрейпи), извършващи диагностични изследвания за целите на изпълнението на националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите (НППНКЛБЖЗБ).

Въпреки направеното, през второто полугодие на 2022 г. до този момент, поради прекратяване/неприключване на обществените поръчки и липса на договори за доставки, снабдяването с диагностикуми на лабораториите е неритмично. Основен проблем е диагностикума за трансмисивни спонгиформни енцефалопатии по преживните животни, който бе осигурен само за проби от здраво заклани животни в кланици.

Друг проблем, идентифициран през 2022 г. е липсата на бюджетни средства за участие в междулабораторни сравнения и тестове за пригодност и на обучения на лабораторните специалисти и експерти, предоставени от външни доставчици. Поддържането и повишаване на квалификацията на специалистите и експертите и компетентността на лабораториите е от особена важност тъй като и по този начин се покриват изискванията на съответните задължителни стандарти.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

3. Участия в работни срещи на Европейската комисия (ЕК) и на национално ниво, одити на ЕК, обучения, експертни комисии, съвети и др. по въпроси, свързани с лабораторните дейности.

През 2022 г., експерти от дирекция ЛК са взели участия в одити и работни групи, организирани от ЕК, обучения, в т.ч. международни по BTSF и др., както и в изготвяне на становища свързани с дейността на дирекцията.

Дирекцията участва по компетентност в изготвяне на отговорите относно изпълнението на препоръките от проведените в Р България одити на DG SANTE: DG(SANTE) 2022—7422 и DG(SANTE) 2022-7637 - Официален контрол на животни и стоки, влизащи в Европейския съюз през ГКПП Капитан Андреево и проверка на съответствието им с изискванията на Европейския съюз; DG(SANTE) 2022-7371 - Събиране на информация относно целесъобразността и ефективното прилагане на националните мерки за борба с измамите с храни по веригата на хранително-вкусовата промишленост в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/625; DG(SANTE) 2022-7459 - Микробиологична безопасност на храни от неживотински произход; и във връзка с разрешения за търговия с трети страни и DG(SANTE) 2022-7429 Оценка на извършвания официален контрол върху хигиената на фуражите.

Дирекцията предприе необходимите мерки във връзка с някои основни дългогодишни въпроси, произтичащи от одитите на ГД „Здравеопазване и безопасност на храните“ във връзка с Генерален одит, проведен на 26-29.11.2019 г. – писмо Ares (2020) 4240000-13/08/2020.

Дирекцията участва активно в проведения през м. март одит Оценка на еквивалентността на контрола на здравеопазване на животните и системата за безопасност на храните за яйца за консумация, изнасяни за Израел, който приключи с одобрение на Р България за износ на яйца в Израел. Същевременно, за отчетния период дирекцията предостави информация по компетентност по получените въпросници за одобрение на Р. България за износ в трети страни – Китай, Корея и Саудитска Арабия.

Очаквани данни за текущата 2023 г.

Основен приоритет за дирекция ЛК за 2023 г. е **цялостното изпълнение на програмите за официален лабораторен мониторинг**. Това би могло да се постигне чрез:

- Осигуряване на адекватно финансиране на лабораториите в системата на БАБХ, за поддържане на акредитацията им, възстановяване на аналитичния и техническия им капацитет, подобряване на референтните им дейности, разработване и валидиране на нови методи за анализ и поддържане акредитацията на старите, подобряване на сградния фонд, обновяване на оборудването и на техническите средства и регулярно доставяне на диагностикуми;
- Осигуряване на финансови средства за извършване на заложените в програмите лабораторни изпитвания, за които лабораториите към БАБХ нямат акредитирани методи, във външни лаборатории;
- Осигуряване на диагностикуми за лабораториите на БАБХ за извършване на диагностични изследвания в изпълнение на НППНКЛБЖЗБ;
- Възстановяване на аналитичния и технически капацитет на лабораториите;
- Подобряване на референтните дейности в структурата на лабораториите на БАБХ;
- Дигитално представяне на информация, касаеща заинтересованите страни при наличие на несъответстващи проби за оценка на риска и предприемане на необходимите подобряващи и коригиращи действия.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

1. Изпълнение на програмите за официален лабораторен мониторинг през първото тримесечие на 2023 г.

1.1.Национална програма за контрол на остатъци от пестициди във или върху храни от растителен и животински произход (НПКОП)

Програмата е утвърдена със Заповед № РД 11-561/10.03.2023 г. от изпълнителния директор на БАБХ. Изпълнението на програмата стартира след 10. март 2023 г.

За първото тримесечие на 2023 г. са изпълнени 10 броя проби по следните матрици: мандарини, маруля, спанак, лимони, ябълки.

Няма констатирани несъответствия при извършените лабораторни анализи за първото тримесечие на 2023 г.

1.2.Национална програма за контрол на генетично модифицирани храни (НПКГМХ):

При контрола на генетично модифицирани храни (НПКГМХ) За периода 01.01 – 31.03.2022 г. е изследвана една проба.

1.3.Национална програма за контрол на храни и материали и предмети за контакт с храни за добавки, химични и микробиологични замърсители и контрол на храни, обработени с йонизиращи лъчения.

За първото тримесечие по тази програма са взети 4529 бр. проби по микробиологични показатели. От тях 4112 бр. проби са взети от преработвателни предприятия, 367 бр. проби са взети от обекти за търговия с храни, 11 бр. проби са взети от обекти, регистрирани по Наредба 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход и 39 бр. проби са взети извън плана.

1.4.Програма за мониторинг и докладване на антимикубиалната резистентност (АМР):

За отчетния период програмата се изпълнява на 100%. Вземат се проби от свинско месо и цекуми от свине, с произход Българи, ЕС и трети държави. Плануваните за годината 750 бр. проби се изпълняват регулярно.

1.5.Национална мониторингова програма за контрол на остатъци от ветеринарномедицински продукти и замърсители от околната среда в живи животни и продукти от животински произход (НМШКО):

За отчетния период по програмата е изпълнено вземането на проби предимно за микробиологични замърсители: от производствени предприятия – 2983 бр. проби, от търговска мрежа – 274 бр. проби, от обекти по Наредба № 26 от 2010 г. – 22 бр. проби, извънпланови проби – 83 бр. При изследванията за микробиологични замърсители са получени 26 бр. несъответстващи резултати.

1.6.Национална програма за контрол на качествените характеристики на храни (НПККХХ):

За периода 01.01-31.03.2023 г. плануваните по програмата общо 114 бр. проби, са изпълнени на 100%. При 5 бр. проби резултатът е несъответстващ.

1.7.Национална програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидирание на болестите по животните, включително зоонозите в Република България (НППНКЛБЖЗБ):

За отчетния период от седемте регионални изпитвателни лаборатории в системата на БАБХ (ОДБХ – Благоевград, ОДБХ – Варна, ОДБХ – Враца, ОДБХ – Пловдив, ОДБХ – Сливен, ОДБХ – Хасково и ОДБХ - Шумен) са осъществени следните диагностични изследвания: 14 391 бр. проби Розбенгал бруцелоза ЕПЖ; 144 бр. проби РСК бруцелоза ДПЖ; 111687 бр. проби Розбенгал бруцелоза ДПЖ; 7 бр. проби РСК бруцелоза ДПЖ; 17 бр. проби бруцелоза по свинете; 1187 бр. проби за Заразен епидидимит и 786 бр. проби за лептоспироза ЕПЖ.

Изпълнени изследвания за ТСЕ от лабораториите към НДНИВМИ:

Изпълнените изследвания за ТСЕ са както следва:

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Лаборатория	Проби от ЕПЖ		Проби от ДПЖ		Задържани проби
	Постъпили	Изследвани	Постъпили	Изследвани	
НРЛ ТСЕ	4531	1895	4618	801	24698
В. Търново	1743	1653	454	357	11812
Ст. Загора	1939	1916	388	238	9810
Общо:	8213	5464	5460	1396	46 320

Източник: Данни от лабораториите на БАБХ

Видно от данните в таблицата, броят на задържаните проби нараства и съществува реална невъзможност за съхранение на тези проби в лабораториите, по-специално в НРЛ ТСЕ. Към настоящия момент общия брой на задържани – неизследвани проби е 50 757 бр.

През 2023 г. във връзка с изпълнението на НППНКЛБЖЗБ се очаква:

- финализиране на всички процедури за обявяване на обществени поръчки, сключване на договори и обезпечаване на лабораторните дейности с необходимите количества диагностикум.
- Осигуряване на достъп на лабораторните специалисти и експерти до обучение и квалификация;
- Обезпечаване участието на лабораториите в междулабораторни сравнения;
- Подобряване на комуникацията между дирекция „Лабораторен контрол“ и дирекция „Здравеопазване на животните и хуманно отношение“ по отношение на обмена на информация за заложените и изследвани проби;
- Да се работи активно по отношение на подобряване на въвеждането на данните в ИИС „ВетИС“, както от страна на ОВЛ, така и от лабораториите;
- Подобряване на сградния фонд и обновяване на оборудването;
- Подобряване на качеството на лабораторните изпитвания - разширяване на обхвата с нови характеристики и нови продукти.

За изпълнение на програмите за официален лабораторен мониторинг е необходимо осигуряване на финансови средства бюджета на ресорните ведомства. Обобщена информация за необходимите финансови средства за изпълнение на програмите за официален лабораторен мониторинг (Виж. Таблица 2)

Таблица 2	Необходими финансови средства за 2023 г.
За консумативи за лабораториите в системата на БАБХ	1 308 000 лв.
Финансови средства за анализи във външни лаборатории	149 449 лв.
Общо:	1 457 449 лв.

Източник: Данни от лабораториите на БАБХ и външни лаборатории

За развитие на всички гореизброени направления е необходимо осигуряване на финансиране за изпълнение на всички заложен анализ и бързо възстановяване и укрепване на следните лаборатории/специализирани структури/ от системата на БАБХ на национално ниво:

- ✓ Централна лаборатория за химични изпитвания и контрол (ЦЛХИК);
- ✓ Централна лаборатория по ветеринарно-санитарна експертиза и екология (ЦЛВСЕЕ);
- ✓ Централна лаборатория по карантина на растенията (ЦЛКР);
- ✓ Централна лаборатория за окачествяване на зърно и фуражи (ЦЛОЗФ);
- ✓ Национален диагностичен научноизследователски ветеринарномедицински институт (НДНИВМИ) и регионалните лаборатории в гр. Велико Търново и гр. Стара Загора;

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- ✓ **Изпитвателните лаборатории към Областните дирекции по безопасност на храните в градовете Благоевград, Враца, Варна, Габрово, Сливен, София, Пловдив, Шумен и Хасково.**

2. Приоритети и цели, мерки за постигане им през 2023 година

Основните приоритети през 2023 г. е обезпечаване изпълнението на Националните програми за официален лабораторен мониторинг и осигуряване на нормалното функциониране на лабораториите в системата на БАБХ. Тези приоритети биха могли да бъдат реализирани единствено чрез предприемане на мерки по осигуряване на адекватно финансиране, както на дейностите на лабораториите на БАБХ (извършване на лабораторните изпитвания по програмите, осъвременяване на техническите средства, консумативи, осъвременяване на сграден фонд и оборудване и др.), така и по обезпечаване на анализите във външни лаборатории. С предприемането на тази мярка ще бъде постигната основната цел за 2023 г., а именно изпълнение в пълен обем на програмите за лабораторен контрол, с което ще се гарантира безопасността на храните по цялата хранителна верига и опазване здравето на потребителите.

Друг приоритет за развитие, който е необходимо да се реализира през 2023 г. е въвеждането на Лабораторно-информационна система за управление на лабораторните дейности в лабораториите от системата на БАБХ (ЛИМС).

С осигуряването ѝ и свързването в мрежа на всички лаборатории на БАБХ ще бъде постигнато съответствие с изискванията на партньорите ѝ – европейски органи по безопасност на храните и здравеопазване на животните, диагностични ветеринарномедицински структури и Европейските референтни лаборатории.

Посредством ЛИМС ще се осигури необходимия надежден информационен поток на данни между компетентните органи в областта на здравеопазването на животните за провеждане на координирани, повсеместни и системни действия по прилагането на мерките по контрол, ограничаване на разпространението и ерадикация на заболяванията на територията на Р България с участието на всички заинтересовани страни.

Х. ЕВРОПЕЙСКА КООРДИНАЦИЯ, МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И ПРОЕКТИ

Информация по Проект на годишен доклад за състоянието и развитието на земеделието за 2022 г. от дирекция ЕКМСП

Одит на официалния контрол през 2022 г.:

През 2022 г. са проведени следните одити от DG SANTE на Европейската комисия и трети държави в областта на официалния контрол на храните и животните:

–Одит от Агенцията за карантина на животните и растенията на Република Корея - APQA в сектор фуражи. относно одобрение за износ на люцерна за Корея (21-23 февруари);

–Одит от Израелската служба за ветеринарни въпроси и здравеопазване на животните към Министерство на земеделието и развитие на селските райони относно износ на яйца за консумация (20- 24 март);

–Посещение от Министерство на земеделието и горите на Република Турция във връзка с износа на живи животни и обсъждане на теми във връзка със здравеопазване на животните (28.02-01.03)

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- Дистанционен одит на Европейската Комисия (ЕК) DG (SANTE) 2022-7422 в България в периода 17.01 - 11.02.2022 г. с цел оценка на системата за официален контрол върху вноса на животни и стоки и проверка на съответствието на граничните контролни пунктове с изискванията на ЕС. Предприемат се действия по компетентност във връзка с направените препоръки в доклада. На 10.04.23 до ЕК са изпратени отговорите от БАБХ по отправените препоръки.
- Одит на място на Европейската Комисия (ЕК) DG(SANTE) 2022-7637 в България на официалния контрол при въвеждане в ЕС на животни и стоки през граничен контролен пункт Капитан Андреево и проверка на съответствието му с изискванията на Европейския съюз, проведен в периода 06.07 – 09.07.2022 г. На 09.06.2023 г. до ЕК са изпратени отговорите от БАБХ по отправените препоръки.
- Одит на място на Европейската Комисия (ЕК) DG(SANTE) 2022-7429 в България в периода 07-18.03.2022 г. цел оценка на прилагането на официалния контрол върху хигиената на фуражите. 8 от 10 препоръки са затворени.
- Хибриден одит на Европейската Комисия (ЕК) DG(SANTE) 2022- 7459 в България в периода 07.03-18.03.2022 (Одит дистанционен) в периода 03-13.05.2022 г. с цел оценка на микробиологичната безопасност на храни от неживотински произход.
- Дистанционно проведено проучване на Европейската Комисия (ЕК) DG(SANTE) 2022- 7371 в България относно измамите по агрохранителната верига - проучване за установяване на факти в периода 16-25.05.2022 г.
- Финансов одит на Европейската Комисия (ЕК) ГД SANTE/A3/Ех във връзка с искането, представено от БАБХ за превантивните мерки срещу африканската чума по свинете (АЧС) съгласно Решение за отпускане на безвъзмездни средства № SANTE/EM/АН/2019/ASF/BG, проведен в периода 11- 13.04.2022 г. Одитът бе проведен в хибриден вид.

XI. ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ И ИНФОРМАЦИОННА СИГУРНОСТ

1. Отчети и анализи за 2022 година

През периода обхващащ информацията за Аграрния доклад – 2023 г. продължи работата по усъвършенстването на информационната система за идентификация на животните и регистрация на животновъдните обекти, с цел да се отговори на изискванията на законодателството на ЕС в областта на здравеопазване на животните и подпомагане дейността на ДФ "Земеделие" – Разплащателна агенция и подпомагане на стопаните, отглеждащи животни. Постигнат е напредък в повишаване на степента на централизация и интеграция на системите, балансиране на натовареността на ИКТ системите, функциониране в реален режим на работа, сигурност, защита и наличност на информационните масиви, предоставяне на уведомителни услуги, увеличен брой на потребители и на ползвани информационни услуги.

През периода приоритет на работа на дирекцията бяха и следните дейности:

- 1) Обучаване на потребители за работа с допълнителните функционалности във ВетИС, свързани с обработката на данни за птици;
- 2) През месец март и април 2022 г. в БАБХ бяха проведени вътрешен и външен одит за съответствие с изискванията на сертификация на Система за управление сигурността на информацията /СУСИ/ в Интегрирана информационна система /ИИС/ на Българска агенция по безопасност на храните – ВетИС, отговаряща на изискванията на БДС ISO/IES 27001:2017

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
 ☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- 3) През 2022 г. продължи изпълнение на одобрено проектно предложение по Оперативна програма „Добро управление“ с наименование „Оптимизация и електронизация на регистрите и работните процеси в БАБХ“, Проектното предложение предвижда оптимизация на организацията на регистрите в агенцията в съответствие с изведените в Концепцията за регистрова реформа принципи и идентифицирани мерки и електронизация на вътрешните процеси.

Проектната идея ще осигури промяна на съществуващия модел на организация на регистрите, текущо поддържани от БАБХ, електронизация на вътрешните процеси и консолидирането на различни информационни източници за всяка от петте ключови области на контрол в обхвата на дейността на агенцията: регистрация на животните и животновъдните обекти, регистрация на обекти за производство, търговия и транспорт на храни и странични животински продукти, производството и търговията с ветеринарномедицински продукти, и производството, търговията и транспорта на фуражи, и производството, търговията и транспорта на продукти за растителна защита.

- 4) Участие в одитни мисии и осигуряване на специализираните дирекции с необходимите справки и информация във връзка с това.
- 5) Осигуряване нормалното функциониране, администриране и поддържане на Интегрираната информационна система (ИИС) на БАБХ- ВетИС;
- 6) Разширение на обхвата на потребителите на Интегрираната информационна система на БАБХ –ВетИС чрез сключване на нови споразумения за работа в ИИС ВетИС с администрации на МЗХ, лаборатории на БАБХ и частни лаборатории;
- 7) Изготвяне на справки и анализ на данните, въведени в Интегрираната информационна система на БАБХ – ВетИС и изготвяне на становища за оперативното ръководство в ЦУ на БАБХ, ОДБХ и за външни институции, на база на съществуващите регистри и бази данни в случаите определени от закона и инструкцията за достъп до обществена информация;
- 8) Предварителен контрол на данните за издаване на паспорти на еднокопитни животни в Интегрираната информационна система на БАБХ – ВетИС;
- 9) Работа по жалби на собственици на животни и изготвяне на становища за ДФ „Земеделие“ за бенефициенти, за които са извършени корекции на данни в Интегрираната информационна система на БАБХ –ВетИС;
- 10) Осъществява комплексно информационно осигуряване;
- 11) Проучване на информационните потребности на различните нива на управление и изготвяне предложения за разработване на нови информационни системи, усъвършенстване на съществуващите и свързаната с тяхната реализация техника;
- 12) Анализ на работните процеси, политика, процедури и правила за информационна сигурност;
- 13) Методическо ръководство на всички структурни звена на агенцията по отношение на използването на информационните системи, компютърната и офис техника и комуникации;
- 14) Подготовка на данни и извършване на подбор на случаен принцип и на основата на оценка на риска на стопани за извършване проверки на място за изпълнение на секторното законодателство.

2. Очаквани данни за текущата 2023 година

- 1) Осигуряване на финансиране за извършване на хардуерно и софтуерно надграждане на Интегрираната информационна система на БАБХ – ВетИС за работа на функционалностите за отразяване на резултатите от извършените проверки по секторното законодателство за идентификация и регистрация на животните;

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- 2) Осигуряване на възможност на стопаните да подават електронни уведомления за настъпили събития с техни животни и възможност на стопаните да се информират за състоянието на техните животновъдни обекти и животни в ИИС ВетИС;
- 3) Успешно преминаване на вътрешен одит и външен одит за продължаване на сертификата, който потвърждава, че Системата за управление на Българската агенция по безопасност на храните е регистрирана за съответствие с изискванията на ISO/IEC 27001:2013 и е приложима за Управление на сигурността на информацията при поддържане и управление на Интегрираната информационна система на БАБХ - ВетИС
- 4) Осигуряване на финансиране за организиране на техническата поддръжка на системата за специализирана ветеринарномедицинска информация за идентификация на животните и регистрация на животновъдните обекти;
- 5) Стартиране на процеса по разработка и внедряване на изцяло нова информационна система за идентификация на животните и регистрация на животновъдните обекти, която да замени съществуващата ИИС ВетИС;
- 6) Изготвяне на споразумения и съпътстваща към тях документация за достъп до ИИС ВетИС.

XII. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ, ОБУЧЕНИЕ И КВАЛИФИКАЦИЯ

През отчетния период е обърнато особено внимание на човешкия фактор, надграждането на неговите компетенции, знания и опит. Проведени са общо 520 обучения за професионално и служебно развитие, организирани от БАБХ и други национални и международни институции и организации, в т.ч. програмата на Европейската комисия – “Better Training for Safer Food” /BTSF/, Института по публична администрация /ИПА/ и Дипломатически институт към МВнР.

Издаването на удостоверения за признаване на професионалната квалификация за работа в страните членки на ЕС е с реализирана 100% ефективност, като документите на всички заявители се обработват или вече са обработени.

XIII. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА "БЕЗОПАСНОСТ ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА"

Целите на бюджетна програма "Безопасност по хранителната верига" в политика в областта на земеделието и селските райони към МЗм, изпълнявана от БАБХ, са свързани с развитието на високопродуктивно, конкурентноспособно земеделие, постигане на европейски стандарти за качество и безопасност на храните и технологиите за получаване на растителна и животинска продукция, отговаряща на потребностите на пазара, повишаване на качеството на хранителните продукти, предлагани на българския пазар, предлагане на пазара само на разрешени и годни за употреба продукти за растителна защита и торове, както и осигуряване износ на растения и растителни продукти в съответствие с фитосанитарните изисквания на страната вносител с цел повишаване на конкурентоспособността на земеделските производители на международния пазар.

Стратегическата цел на политиката в областта на земеделието и селските райони към МЗм по изпълняваната от БАБХ бюджетна програма "Безопасност по хранителната верига" е осигуряване на качествени и безопасни земеделски и преработени продукти, а оперативната цел – ефективен контрол по отношение безопасността по цялата хранителна верига.

Целите на изпълняваната от БАБХ програма "Безопасност по хранителната верига" са свързани с осигуряване на качествени и безопасни земеделски и преработени продукти чрез:

➤ Опазване територията на страната и другите държави-членки на ЕС от трансгранично пренасяне и разпространение на карантинни вредители по растенията и растителните продукти.

➤ Предотвратяване на въвеждането и/или разпространението на карантинни вредители и осигуряване на техния официален контрол на територията на страната чрез провеждане на мониторингови програми и прилагане принципите на Добрата растителнозащитна практика по култури.

➤ Осигуряване на качеството на пресните плодове и зеленчуци съобразно с изискванията на маркетинговите стандарти за качество на Европейския съюз.

➤ Осъществяване на ефективен контрол за гарантиране на безопасността на продуктите чрез лабораторни анализи и спазване на изискванията на стандартите за качество на определени храни, произведени по национални и утвърдени стандарти.

➤ Опазване на здравето на животните чрез прилагане на профилактичните програми за контрол и ерадикация на заразните заболявания, водещо до безпроблемно движение на живи животни, продукти и суровини, добити от тях, между държавите членки и трети страни.

➤ Предпазване на населението от възникване на зоонози посредством упражняване на ефективен контрол на всички етапи от регистрацията, отглеждането, придвижването, транспортирането, както и здравето и профилактиката на животните в Република България.

➤ Спазване на правилата за идентификация и регистрация на животни, с което се постига изпълнението на изискванията на здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях.

➤ Ефективно прилагане и изпълнение на Европейското и Националното законодателство в сектора .

➤ Ефективен контрол върху безопасността на храните от животински и неживотински произход.

➤ Осъществяване на официален контрол на ГКП, разположени на територията на Република България.

➤ Осъществяване на официалния контрол БАБХ чрез изпълнение на редица мониторингови програми, както и на Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в България.

Степента на заложените в програмата цели се оценява като положителна.

Приходите на БАБХ за периода 01.01.2022 г.– 31.12.2022 г. са в размер на 80 077 832 лв.

Извършените разходи за периода 01.01.2022 г.– 31.12.2022 г. са в размер на 91 538 283 лв.

ВТОРА ЧАСТ

I. ПРИОРИТЕТИ В ОБЛАСТТА „ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И ХУМАНО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ:

1. Приоритети и цели на аграрната политика, мерки за постигането им през 2023 г. и необходимите финансови инструменти и средства за обезпечаването ѝ.

В областта на идентификацията на животните и ветеринарната дейност и през 2023 г. ще се работи в следните основни направления:

✓ Упражняване на навременен и ефективен контрол на идентификацията и регистрацията на животните, и ветеринарномедицинската дейност с цел осигуряване на висока степен на защита на здравето на хората и животните.

✓ Постигане на ефективно прилагане и изпълнение на националното и европейско законодателство, свързано с ИЖВД.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- ✓ Развитие на Интегрираната информационна система на БАБХ – VetИС.

II. ПРИОРИТЕТИ В ОБЛАСТТА НА КОНТРОЛА НА ХРАНИТЕ:

ПРИОРИТЕТ :

СТАБИЛНО РАЗВИТИЕ НА ХРАНИТЕЛНИЯ СЕКТОР

ЦЕЛ 1: ГАРАНТИРАНЕ КАЧЕСТВОТО И БЕЗОПАСНОСТТА НА ХРАНИТЕ

МЯРКА:

Опростяване на правната рамка за гарантиране защитата на потребителите чрез предлагане на пазара на безопасни храни и намаляване на сивия сектор при производството, преработката и дистрибуцията на храни.

ДЕЙСТВИЯ:

Подготовка и участие в изготвяне или актуализиране на поднормативната уредба за прилагане на изискванията на приетите закони от Народното събрание през 2024 г.

ЦЕЛ 2: УСТОЙЧИВО ПАЗАРНО РАЗВИТИЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ

МЯРКА:

Укрепване ролята на производителите по веригата на предлагане на храни

ДЕЙСТВИЯ:

- Насърчаване използването на суровини, произведени на територията на Република България.
- Увеличаване на дела на произведените в България храни, предлагани в търговската мрежа, стимулиране на добрите и ограничаване на нелоялните търговски практики по веригата на доставки на храни.
- Подобряване на възможностите за представяне и предлагане в търговските обекти на български храни, произведени по БДС, утвърдени или браншови стандарти, както и храни и вина със защитено географско указание или защитено наименование за произход.
- Засилване ролята на държавата за подкрепа на износа на земеделски продукти от страната чрез предоставяне на експертно-административна и техническа помощ.
- Създаване на възможности за изграждане на повече фермерски пазари на територията на общините, които да скъсят пътя на произведените земеделски продукти до крайния потребител.
- Организиране, провеждане и осигуряване на ефективно администриране на процедурите за одобрение и вписване на земеделски продукти и храни със защитени географски означения и с традиционно специфичен характер (схеми за качество).
- Подпомагане на дейността на организациите на производители и групи производители, кандидатстващи за европейско и национално финансиране.
- Прилагане на европейските схеми за предоставяне на мляко и плодове в учебните заведения.
- Популяризиране на възможностите, предоставени от промоционалните програми за утвърждаването и навлизането на български продукти на нови пазари.

III. ПРИОРИТЕТИ В ОБЛАСТТА НА КОНТРОЛА НА ФУРАЖИТЕ:

През 2023 г. в сектор „Фуражи” към БАБХ ще се работи за:

1. Постигане висока степен на защита на здравето на хората, здравето на животните и околната среда посредством упражняване на ефективен контрол на всички етапи от

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

производство, преработка, съхранение, внос, транспортиране и разпространение на фуражите, включително хранене на животните;

Целите при изпълнение на тези приоритети са:

1. Предпазване на потребителите от измами, заблуди и незаконни практики с фуражи;
2. Ефективно прилагане на изискванията на пряко приложимото право на ЕС и на националното законодателство по фуражите;

3. Ефективно функциониране на системата за контрол на фуражи.

Мерките, чрез които ще бъдат постигнати целите са:

1. Извършване на редовен и ориентиран към риска контрол на процесите при операторите от фуражния сектор – на всеки етап от производство, преработка, съхранение и разпространение на фуражи, вкл. хранене на животни;

2. Повишаване на ангажираността към контрола на фуражите на директорите на ОДБХ и началниците на отдели, в които работят инспекторите отговорни за контрола на фуражите;

3. Извършване на контрол на фуражи, относно съдържание на нежелани и забранени субстанции, както и контрол за съответствието им с предоставяната на клиентите информация;

4. Контрол за спазване на фуражните забрани, с оглед да не се допусне риск за здравето на хора и животни;

5. Контрол на производството, пускането на пазара, транспортирането и употребата на медикаментозни фуражи, с цел да се ограничи до възможния минимум рискът от предлагане на пазара на суровини и/или храни от животински произход за консумация от хора, които съдържат над максимално допустимите концентрации фармакологично активни лекарствени субстанции, фиксирани в приложимото законодателство;

6. Контрол върху пускането на пазара, проследяването и етикетването на фуражи, които съдържат или са произведени от ГМО. Целта на осъществявания контрол е да се постигне информиран избор на потребителите;

7. Ефективна комуникация с неправителствения сектор и всички заинтересовани страни, имащи отношение към безопасността и качеството на фуражите.

Основният проблем, който съпътства работата при контрола на фуражите е недостатъчната осигуреност с финансови средства, материално-технически, информационни и човешки ресурси, тъй като съгласно чл. 78, параграф 1 от Регламент 2017/625 задължение на всяка една държава – членка на Европейския съюз е да гарантира „наличието на подходящи финансови средства за осигуряване на персонала и другите ресурси, необходими на компетентните органи за извършването на официалния контрол и другите официални дейности“.

IV. ПРИОРИТЕТИ В ОБЛАСТТА НА РАСТИТЕЛНАТА ЗАЩИТА И ФИТОСАНИТАРЕН КОНТРОЛ:

Дейностите по наблюдение, прогноза и сигнализация на икономически важни и други вредители по земеделските култури са в основата на новите тенденции, налагани от ЕС за въвеждане на устойчивото земеделие, зелената политика и чувствително ограничаване на пестицидния натиск върху произведената земеделска продукция. Изискванията за по-мощно преминаване към интегрирано производство на растения и растителна продукция налага прилагането на интегрираната система на управление на вредителите по земеделските култури което изисква като основа добри познания на прогнозната дейност за наблюдаваните ИВВ във всяка ОДБХ. Качествената растителна защита се основава на добрата и навременно проведена прогноза на вредителите. Прогнозата и сигнализацията не може и не трябва да се допусне да се извършва от зем. стопани или от частни физически или юридически лица!

☒ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Земеделските стопани не могат сами да извършват прогноза, не са запознати с методите и начините за правилно определяне на плътността и степента на нападение от вредители, с праговете на икономическа вредност (ПИВ).

В момента дейностите по наблюдение, прогноза и сигнализация на ниво областни дирекции по безопасност на храните са сведени до минимум и се съвместяват с други дейности. Извършва се главно наблюдение и то доста ограничено, поради физическа и техническа невъзможност.

Възстановяването на тази дейности е гаранция за здрави растения, оптимално прилагане на различни методи за борба с вредителите, намаляване употребата на ПРЗ, съхраняване на екосистемите и производство на чиста от пестициди продукция.

За целта са необходими финансови средства за подsigуряване на оптимален брой инспектори по растителна защита, които да са оборудвани с автомобили, офис техника, да разполагат с възможност за метеоданни, математически модели за появата и развитието на вредители по растенията, подsigуряване на надграждащо обучение.

За целта е необходимо да се направи анализ и да се оформят конкретни предложения, които да бъдат обсъдени на по-широка обществена основа, с участието на научни работници, организации на земеделски стопани, водещи производители в областта на лозарството, овощарството, етерично маслените култури; зеленчукопроизводители, производители на зърнено-житни и технически култури, с цел не само възстановяване на дейностите по наблюдение, прогноза и сигнализация, а създаване на цялостна визия по отношение здравето на растенията и производството на чиста от пестицидни остатъци растителна продукция.

V. ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ В ОБЛАСТТА НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ СИСТЕМИ И ИНФОРМАЦИОННА СИГУРНОСТ:

- 1) Изпълнение на необходимите дейности по внедряване на електронното управление в България;
- 2) Извършване на хардуерно и софтуерно надграждане на Интегрираната информационна система на БАБХ – ВетИС с цел осигуряване на надеждна работа за изпълнение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/520 на Комисията от 24 март 2021 година за определяне на правила за прилагането на Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на проследимостта на някои отглеждани сухоzemни животни, вменияващ задължение компетентният орган да предостави възможност за гарантиран достъп на стопаните до информацията за животните им в базата данни на компетентния орган.

Необходими средства за изпълнение - 854 880,00 лв. Финансиране от бюджета.

- 3) Развитие на Интегрираната информационна система на БАБХ – ВетИС с цел повишаване информираността на стопаните и улесняване на тяхната дейност, подпомагане на ветеринарните лекари при изпълнение на Националната програма за профилактика, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите и отразяване на резултатите от тяхната дейност. Адаптиране на ИИС ВетИС във връзка с промените на Закона за ветеринарномедицинската дейност. Добавяне във функционалностите на ИИС ВетИС възможност за отразяване на официалният контрол за суровото мляко от овце, кози и биволици. Добавяне във функционалностите на ИИС ВетИС възможност за отразяване на официалния контрол на домашните любимци котки и порове.

Необходими средства за изпълнение - 145 680,00 лв. Финансиране от бюджета.

- 4) Стартиране на изграждането на изцяло нова информационна система, включваща всички съществуващи функционалности на ИИС ВетИС, както и надграждане с необходимите нови функционалности;

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Необходими средства общо за изграждане и внедряване на системата по предварителен разчет – 5 742 229,00 лв. Финансиране от бюджета.

- 5) Внедряване на информационната система свързана с оптимизация на организацията и електронизацията на регистрите в агенцията по направления: регистрация на животните и животновъдните обекти, регистрация на обекти за производство, търговия и транспорт на храни и странични животински продукти, производството и търговията с ветеринарномедицински продукти, и производството, търговията и транспорта на фуражи, и производството, търговията и транспорта на продукти за растителна защита; **Максималната обща стойност на проекта е 8 608 019,00 лв. Финансирането е изцяло осигурено по проект и приключва до края на 2023 г.**
- 6) Разработването на схемите за движение на информационните потоци в системата на БАБХ;
- 7) Разработване на методите, технологията и стандартите при информационния обмен с външни организации, институции и фирми;
- 8) Изготвяне на модел на информационната сигурност – основни компоненти на модела изискващи ежедневни дейности за мониторинг, управление и контрол.

VI. НЕОБХОДИМИ СРЕДСТВА ЗА ЛАБОРАТОРЕН КОНТРОЛ

За изпълнение на програмите за официален лабораторен мониторинг е необходимо осигуряване на финансови средства бюджета на ресорните ведомства. Обобщена информация за необходимите финансови средства за изпълнение на програмите за официален лабораторен мониторинг (Виж. Таблица 2)

Таблица 2	Необходими финансови средства за 2023 г.
За консумативи за лабораториите в системата на БАБХ	1 308 000 лв.
Финансови средства за анализи във външни лаборатории	149 449 лв.
Общо:	1 457 449 лв.

Източник: Данни от лабораториите на БАБХ и външни лаборатории